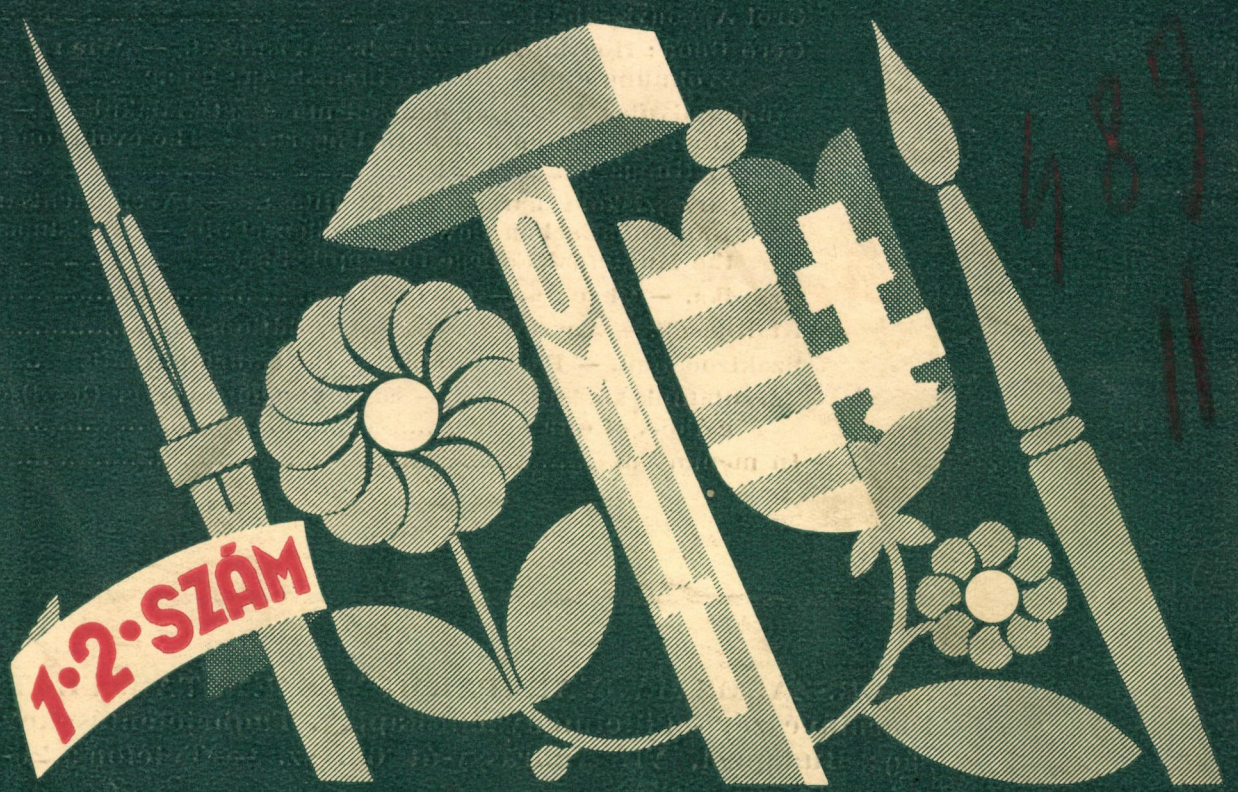

Appl 50632

KIADJA AZ O.M. IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT BUDAPEST ANDRÁSSY-ÚT 69

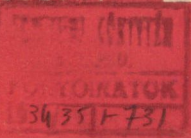
MAGYAR IPAR- MŰVÉSZET

1-2-SZÁM

SZERKESZTI:
SZABLYA-FRISCHAUF FERENC
XXXVI. ÉVFOLYAM. 1933.

VÉGH GUSZTÁV

MINISZTERISÉG
KÖNYVTÁRSÁG
BUDAPEST

MAGYAR IPARMŰVÉS ZET

Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat, az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum és Iskola közlönye. — Szerkesztő: Szablya Frischauf Ferenc.

UNGARISCHES KUNSTGEWERBE

Offizielles Organ der Landesgesellschaft für Kunstgewerbe, des Kunstgewerbemuseums und der Kunstgewerbeschule. — Schriftleiter: Franz Szablya Frischauf.

HUNGARIAN APPLIED ART

The Official organ of the Hungarian Society for Applied Art, of the Museum and School of Applied Art. — Editor: F. Szablya Frischauf.

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Schriftleitung und Geschäftsstelle
Editorial Office

BUDAPEST, VI. ANDRÁSSY-ÚT 69

TELEFON: 20-6-78 és 29-1-15

POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI BEFIZETÉSI LAP SZÁMA: 8519

TARTALOM — INHALT — CONTENT

Gróf Apponyi Albert	1
Gerő Ödön: Hogyan rendezzük be lakásunkat. — Wie richten wir unsere Wohnung ein. — How to furnish our home	2
Wälder Gyula: A magyar nemzeti művészet kialakulása. — Das Entstehen einer nationalen Kunst in Ungarn. — The evolution of national art in Hungary	13
Az Iparrajziskola karácsonyi kiállítása. — Weihnachtsausstellung der Hauptstädtischen Gewerbezeichenschule. — Christmas Exhibition of the Municipal College for applied art	17
Krónika. — Chronik. — Chronicle	19
Kiállítások. — Ausstellungen. — Exhibitions	34
Szakirodalom. — Fachliteratur. — Literature of crafts	36
Társulatunk közleményei. — Mitteilungen unserer Gesellschaft. — Publications of our Society	38
In memoriam	40

Az ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉS ZETI TÁRSULAT tagjai a „Magyar Iparművészet“-et illetményként kapják. Tagbejelentéseket kéri az igazgatóság: Budapest, VI. Andrassy-út 69. sz. — Telefon: 20-6-78 és 29-1-15.

Tagsági díj és előfizetési díj 1933 évre 20 pengő. Külföldre 25 pengő.
Jahresabonnement für das Ausland 25 Pengő.
Subscription per annum Pengő 25 for abroad.

MAGYAR IPARMŰVÉS ZET

AZ ORSZ. MAGYAR IPARMŰVÉS ZETI TÁRSULAT, AZ ORSZ.
MAGYAR IPARMŰVÉS ZETI MŰZEUM ÉS ISKOLA KÖZLÖNYE

SZERKESZTI

SZABLYA FRISCHAUF FERENC

XXXVI. ÉVFOLYAM 1933
BUDAPEST

KIADÓTULAJDONOS AZ O. M. IPARMŰVÉS ZETI TÁRSULAT

50632

SZÖVEG JEGYZÉKE

Gróf Apponyi Albert	1	Új stílus	27
Gerő Ödön: Hogyan rendezzük be lakásunkat	2	Hogyan lehet a művészeket segíteni?	27
Wälder Gyula: A magyar nemzeti művészet kialakulása	13	A búvós négyszög	27
Az Iparrajziskola karácsonyi kiállítása	17	A filmrendező lakása	27
Nádai Pál dr.: A Magyar Iparművészek Boltja	41	A Bauhaus	27
Ybl Ervin: „Gróf Klebelsberg Kuno emlékkiállítás“ a Múcsarnokban	43	A számok beszélnek	28
Elek Artúr: Moiret Ödön, az építő szobrász ..	53	Szoba és divat	28
Lakatos Artúr: Az idei Nemzetközi Vásár	81	Mrs. Roosevelt ipara	28
Nádai Pál dr.: Iparművészet a Vásáron	83	Orlik Emil	28
Rosner Károly: A milánói Triennale	90	Az eltűnő előszobafal	28
Szablya János: Új utakon	96	A modern nő és a középkor	33
Helbing Ferenc: A modern művészeti törekvésekről és a művészi nevelésről	125	Mi van a háztetőn ?	33
Kovács János dr.: Az Orsz. Magy. Kir. Iparművészeti Iskola munkabemutató kiállítása	132	A leépített múzeum	33
Nádai Pál dr.: Társulatunk a népművészet és háziipar fellendítéséért	142	Házak a sztratoszférában	33
Felvinczi Takács Zoltán: A Hopp Ferenc-emlékkiállítás tanulságai	165	A radiátorszerkezet elburkolása	33
Dr. Nádai Pál: Színes szobák	181	Állami óhajlásra	33
Rosner Károly: A plakát útja	183	Az Orsz. Magy. Kir. Iparművészeti Iskola	56
		Steindl emlékezete	56
		A fiatalok problémája	56
		Ünnep a Múcsarnokban	56
		A vagonok építése	56
		Művészek állami segítése	61
		Fejedelmi porcellánok	61
		A pápa az egyházművészetért	61
		Francia divatötletek	61
		Asztronómiai sakkjáték	61
		A berlini művésziskolák igazgatóválsága	61
		A lakásberendezés eszközei	62
		Thomas Antal grafikája	62
		A bécsi toronyház kényelmei	62
		Jubileumi kiállítások	62
		A jelenkor a házbán	62
		Párizsi fényszórók	62
		Városépítés	63
		Bécsiességek	63
		Debussy síremléke	63
		Éjjeli szekrények	63
		Fotográfiagyűjtés	63
		Hangulat fürdőszobák	64
		A Szent Bernát klostrom	64
		Hangnyelő szobák	64
		Ha a székülés felpattan	64
		A tolófal	64
		Miki egerek a lakásban	65
		Atmoszférikus mozi	65
		A sajtó válsága	65
		Tollas állatok	65
		A kényelem nem fényűzés	65
		Új berlini templom	66
		Barokk ötvösművek Bécsben	66
		A német nő az iparművészetben	66

KRÓNKA

Az építész Zeppelin tervez	19
Edény- és éthordók	19
Az állólámpa a kertben	19
Légi közlekedőeszközök kényelme	19
Már a szovjet is?	19
Toronyházak Bécsben	19
Művirágok	19
Kis, magányos templomok	20
Reklámszobrászat	20
Melegítő kaktusztálcák	20
Asszonyok az asszonyoknak	20
Hírek mindenfelől	20, 66, 118, 146
A milánói kiállítás	25
A mézeskalácsok eredete	25
Cipőpad	25
Terített asztal kiállítás	25
A kézimunkabajnokság	25
Varrógép és a fémcső	25
Függő virágok	26
Aranyműves társaság	26
A malomlakás	26
Film múzeum	26
A florenci iparművészeti iskola	26
Victoria stílusban	26
Halászhók klubháza	27

Stílus Transatlanticus.....	66	Német kretonok.....	188
Az Első Magyar Általános Biztosító-Társaság	67	Aga khán palotája.....	197
Helyreigazítás.....	67	A modern díszítőiparért.....	197
Iparművészeti kitüntetés.....	107	A szétszedhető pehelypaplan.....	197
Kerek bútorok.....	107	Üveggyűjtés.....	197
Kerti lugas fából és üvegből.....	107	Ami a kiállításból kimaradt.....	197
Építészet és szobrászat.....	107	Lovasmúzeum.....	198
Photo reklám.....	107	Múzeum-iskola.....	198
Hadüzenet a „Dirndli“-nek.....	108	A néma és vak ház.....	198
Vezetéksövek szabadon.....	108	Norvég fafaragók.....	198
Modern hímzések.....	108	Mozi a pályaudvaron.....	198
Ezüstszelencék.....	108	Családi házak kiállítása.....	198
Képeskönyvek.....	108	Virágtartó üvegtálak.....	198
Iparművészet az áruházban.....	109	Hírek mindenfelől.....	198
A harmadik köztársaság.....	109		
A művész, mint vendég.....	109		
Új klasszicizmus Oroszországban.....	109		
Turista toronyház.....	109		
Roxy.....	110		
Asztali órák.....	110		
Idegenforgalom és művészet.....	110		
Kerti iparművészet.....	110		
Ezüstözés otthon.....	110		
A szép fal.....	111		
Iparművészeti építés.....	111		
Építőmunka.....	111		
Előadások egy árumintavásáron.....	111		
A műgyűjtés nem halt meg.....	111		
A hideg anyagok.....	112		
Vissza a stílusokhoz.....	112		
Cigaretta-reklám.....	112		
Erős Ágost és kora.....	112		
Furcsaságok.....	112		
Ólomkatonák.....	117		
Egy érdekes szerzői jogi per.....	117		
Eiffelt lepipálják.....	117		
Kiállítás Essenben.....	117		
A legszebb etnográfiai múzeum.....	117		
Juhász Kálmán.....	144		
Kiss Erzsébet.....	144		
Ős-Peru.....	144		
Loos Adolf.....	144		
A lárma ellen.....	145		
Schmitt Lenner.....	146		
A Kir. Kúria és a népművészet.....	146		
Vidám szobák.....	147		
Sportdíjak.....	147		
Iparművészeti érdekességek.....	147		
Vallásos hiszplasztika.....	148		
A fiatal nemzedékért.....	148		
Zománcos ékszerek.....	148		
Díszes világítótestek.....	148		
Állomási kertek.....	157		
Éghetetlen bútorok.....	157		
Ligeti Miklós.....	186		
Hosszú István.....	186		
Dr. Bierbauer Virgil íróasztala.....	186		
Faludi Jenő sikere a milánói „Triennale“-n.....	186		
Lady Chilston.....	186		
Magyaros ruhadívat.....	187		
Iparművészet Londonban.....	187		
Központi hűtés.....	187		
Tejkioszkok.....	187		
Magyar bábszínházak.....	187		
A színpadi berendezés.....	188		
		KIÁLLÍTÁSOK	
		A KÉVE jubilál.....	34
		Lakásművészeti kiállításunk ünnepélyes meg-	
		nyitása.....	34
		Karácsonyi iparművészeti kiállítás a Nemzeti	
		Szalónban.....	35
		A Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társasá-	
		gának őszi kiállítása.....	35
		A Tamás-Galéria kiállítása.....	36
		Debreceni kiállításunkról. (Helyreigazítás) ..	36
		Füredőügyi kiállítás.....	67
		Hogyan rendezzük be lakásunkat.....	67
		Régi csipkék kiállítása az Országos Magyar Ipar-	
		művészeti Múzeumban.....	67
		Társulatunk.....	67
		Pekáry István képszoonyei.....	68
		Helyreigazítás.....	68
		Az Orsz. Magy. Kir. Iparművészeti Iskola év-	
		végi kiállítása.....	118
		A M. Kir. Állami Nőipariskola évzáró kiállítása	118
		Háziipari és népművészeti kiállítás.....	118
		Thonet kiállítás.....	119
		A Magyar nép művészete és háziipara című	
		kiállításunk ünnepélyes megnyitása.....	157
		Országos ipari kiállítás.....	158
		Őszi lakberendezési vásár.....	159
		Kaposvári kiállításunk nagy sikere.....	199
		A társulat állandó mintakiállításának meg-	
		nyitása.....	200
		Budapest Székesfőváros képtára.....	200
		Exportpropaganda és idegenforgalmi kiállítás	201
		A magyar iparművészet a világpiacon.....	201
		Karácsonyi kiállítás és vásár.....	202
		SZAKIRODALOM	
		Jubileumok.....	36
		A Budapesti Építőmesterek Ipartestületének	
		évkönyve.....	37
		Magyar várak.....	37
		Ortutay Gyula: Mondotta: Vincze András	
		béreslegény, Máté János gazdalegény.....	37
		Néphímzéseink öltéstechnikája.....	38
		Magyar építészet külföldi folyóiratokban.....	38
		„Ars Hungarica“.....	38
		Magyar grafikai almanach.....	68
		Pekáry István rézkarcai magyar népviseletekről	73
		Lesznai Anna: Virágos szerelem.....	73
		Decorative Art 1933, a The Studio évkönyve ..	73
		A M. Kir. Technológiai és Anyagvizsgáló	
		Intézet.....	119

Az újkor művészete	119
Régi-Rerrich Béla: A szegedi Templom-tér ..	119
Szeged sz. kir. város idegenforgalmi hivatala	120
A plakát technikája	159
A „Miatyánk“	160
A „Modern Photography“	160
Albachary Plakathandbuch	160
Budapest Székesfőváros Községi Iparrajziskolá-	
jának és ipari szakiskoláinak évkönyve az	
1932/33. tanévre	161
A halasi csipke multja — jövője	202
Miháltz Pál: Egy élet regénye képekben...	202
Gardens and gardening	202
Colour schemes fer the moderne Home by	
Derek Patmore	203
Modern Drawings	203

PÁLYÁZATOK

Ex libris pályázat	68, 161
A lakásművészeti tervpályázat eredménye..	203

TÁRSULATUNK KÖZLEMÉNYEI

Kérelem	38
Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat	
választmányainak jelentése az 1932-es társu-	
lati esztendőről	77
S. Hoffer Imre	80
Társulatunk XLVIII. közgyűlése	80
Szablya Frischauf Ferenc festőművész-tanár	
jubileuma	120
Szablya Frischauf Ferenc	161
Tárgysorsjáték	161

J e g y z ő k ö n y v e k :

Közgyűlés:	
1933 május 2.	123
Választmányi ülések:	
1932 október 21.	39
1933 január 12.	74
1933 február 16.	76
1933 április 6.	121
1933 május 2.	123
1933 május 8.	124
1933 július 4.	163
1933 szeptember 28.	210

Igazgatósági és gazdasági bizottsági ülések:	
1932 november 8.	39
1932 november 22.	40
1933 január 5.	74
1933 január 28.	75
1933 március 30.	120
1933 június 8.	162
1933 szeptember 21.	210
1933 október 3.	211
1933 október 10.	211
1933 október 17.	211
1933 október 24.	212
1933 október 31.	212

Kiállítási bizottsági ülések:

1932 december 1.	40
1933 február 6.	75
1933 április 3.	121
1933 június 6.	161
1933 szeptember 19.	209

Bírálóbizottsági ülések:

1933 február 25.	76
1933 március 11.	76
1933 április 22.	123
1933 július 6.	204
1933 július 14.	209
1933 augusztus 5.	209
1933 október 5.	211

Jelölőbizottsági ülés:

1933 április 13.	122
-----------------------	-----

Propagandabizottsági ülés:

1933 július 11.	204
----------------------	-----

IN MEMORIAM.

Galamb József	40
Kacziány Ödön	40
Streda Károly	40
Spiegel Frigyes	80
Dr. Szemmelveisz Ferencné	124
Bacsa András	164
Dr. Radványi László	164
Tarján Oszkár	212
Gróf Hadik János	212
Grüner Tivadar	212
Zombory Lajos	212

KÉPEK JEGYZÉKE

BÚTOROK, LAKÁSBERENDEZÉS

A társulat „Hogyan rendezzük be lakásunkat“	
c. kiállításáról:	
Nagy Antal és Károly: Kombinált lakószoba	8
Vass Béla — Magyar Iparművészek Boltja: Női	
lakószoba. — Zrinszky József—Bednay-Test-	
vérek: Férfiszoba	9
Peresztegy József—Kozma Károly: Hálószoba—	
Antal Tibor—Kendi Antal: Hall	10
Vágó Dezső—Verebes Károly: Nappali szoba	11

A Tamás-Galéria kiállításáról: Vágó Dezső—	
Verebes Károly: Nappali szoba	21
A Székesfővárosi Iparrajziskola karácsonyi ki-	
állításáról: Kórody György: Magyar gobelin-	
szoba — Lakatos Artúr: Kerti bútorgarnitúra	22
Devecska Ferenc: Garçon-szoba. — Kórody	
György: Részlet a nagy hallból	23
Zeitler Rudolf: A Britannia-szálló Szondy-sörö-	
zője — Részlet a sörözőből. — Fali fülke	30
Részlet a Szondy-sörözőből	31

A Magyar Iparművészek Boltjából:	
Részletek	45, 46, 47
Kombinált szekrény	46
Ebédlőszekrény	47
A milánói Triennale.	
Iskola — 1933 — Elemi iskola	101
Nyárilak belseje. — Dolgozószoba	102
Munkásház belseje. — Polgári lakás belseje	103
Részlet az Appenin-házból. — Hall-részlet. —	
Dolgozószoba	104
A palermói iparművészeti iskola fürkéje. —	
Bejárati ajtó	113
A Thonet-kiállításról.	
Kozma Lajos: Nappali szoba. — Ebédlő. ...	114
— Íróasztal	115
Kaeszy Gyula: Nappali szoba. — Női szoba. —	
Ebédlőrészlet. — Írószekrény	116
Vágó Dezső: „Dimensio“ szab. fekvőhely 112,	
117, 118, 119	
Az O. M. Kir. Iparművészeti Iskola évvégi munka-	
bemutató kiállításáról.	
Úrterem terve	139
Étterem terve	140
A Székesfőváros és a társulat tervpályázatáról.	
Gábril Frigyes terve — Minár Pál terve...	189
Rákos Pál terve — Bakos István terve....	180
Vass Béla terve — ifj. Szabó István terve	191
A milánói Triennale-ról.	
Faludi Jenő: Nappali szoba — Griffini —	
Faludi — Bottoni: Nappali szoba.....	193
Dr. Bierbauer Virgil: Íróasztal és irodaberen-	
dezés	194
Melléklet a 9—10. számhoz.	
Tálos Gyula és Fábry Pál interieurjei a lakás-	
művészeti pályázatról.	
ARCHITECTURA — INSTALLÁCIÓ	
A társulat „Hogyan rendezzük be lakásunkat c.	
kiállításáról.	
Urbányi Vilmos: Lépcsőház	5
— Nagy hall	6
Urbányi Vilmos és Zrinszky József: A kör-	
folyosó. — Urbányi Vilmos: A lépcsőházi	
oldalfolyosó	7
— A nagy hall fülkefala	8
A milánói Triennale.	
A magyar terem	97
Részletek a magyar teremből	98
A vaskonstrukció épülete. — Ház az öböl-	
ben. — A repülő háza	100
A „Stampa“ kiállítófülkéje	113
Az O. M. Kir. Iparművészeti Iskola évvégi munka-	
bemutató kiállításáról.	
Síremlék terve	139
Építőművész háza. — Családház modelljei	140
A társulat „A magyar nép művészete és házi-	
ipara“ c. kiállításáról.	
Urbányi Vilmos: Lépcsőfeljáró. — Részletek	
a kiállításból	150
Villatervek	131, 145
Alaprajzok 146, 147, 158, 159, 162, 163	
A milánói Triennale-ról.	
Faludi Jenő: Nyaraló a hegyekben. —	
Griffini. — Faludi. — Bottoni: Nyaraló a	
tengerparton	192

VI

TEXTIL, NÉPMŰVÉSZET

A Székesfővárosi Iparrajziskola karácsonyi ki-	
állításáról.	
Batikterítő	23
A gróf Klebelsberg emlékkiállításáról.	
Casulák. — Archipresbyter pluvialeja	48
A Szt. Gellért-miscornátus dalmatikája. —	
Pluviale. — Graeminale	50
Az Iparművészeti Múzeum csipkekiállításáról.	
Antependium	50
Szepességi vert csipke-antependium	51
Gömörmezei csipke. — Szepességi csipke	52
Az O. M. Kir. Iparművészeti Iskola évvégi munka-	
bemutató kiállításáról.	
Faliszőnyeg. — Oltárterítő terve	137
A társulat „A magyar nép művészete és házi-	
ipara“ c. kiállításáról.	
Matyó férfiing. — Matyó lepedő	151
Gömöri lepedőszél. — Subrikált lepedőszél.	152
Rúdravaló. — Torockói rúdravaló. — Írásos	
lepedő	153
A Hopp Ferenc emlékkiállításáról.	
Hímzett mongol szövet	175
Lady Chilston: Gobelin tervek	205

ÖTVÖSMUNKÁK FÉMMŰVEK.

A társulat „Hogyan rendezzük be lakásunkat“ c.	
kiállításáról.	
Mátrai Lajos: Diana	11
Okrutzky Erzsébet: Ezüsttárgyak	12
Moiret Ödön: Bronzszobor. — Bronzplakett	59
Iván István: A wieni Collegium Hungaricum	
emlékserlege	69
A milánói Triennale.	
Vitrin a magyar teremből	98
Az O. M. Kir. Iparművészeti Iskola évvégi munka-	
bemutató kiállításáról.	
Bronzszobor	136
Ötvöstárgyak	138
A Hopp Ferenc-emlékkiállításáról.	
15 bronztárgy	671
14 bronztárgy	169
Bronzszobrocska	170
Etruszk bronzszobrocska	171
Kínai bronztükrök	173
Bronztükrök — Bronzveretek — Bronz ruha-	
dísz	174
Ezüst szíjvég	175
Kínai bronz ruhadísz	176
Áldozati edény — Ezüst szíjvég	177

SZOBRÁSZAT, KISPLASZTIKA, KERAMIKA

A társulat „Hogyan rendezzük be lakásunkat“	
című kiállításáról	
Ohmann Béla: Szt. Kristóf	11
T. Eleőd Györgyi: Keramika	12
Gyarmathy György és Rahmer Mária keramikái	12
Moiret Ödön munkái.	
Az élet misztériuma	57
Gondolkodó nő — Imádkozó angyal — Mater	
Dolorosa	58

19.822. — Királyi Magyar Egyetemi Nyomda Budapest VIII, Múzeum-körút 6. (F.: Czako Elemér.)

GRÓF APPONYI ALBERT

Nem hal meg az, ki milliókra költi dús élte kincsét.»

Ezzel az örök igazsággal kell, hogy vigasztalja magát minden magyar ember mérhetetlen fájdalomában és ennek a felemelő, nemes gondolatnak a hitével búcsúznak gróf Apponyi Alberttől az Országos Magyar Iparművészeti Társulat tagjai.

Tőle, a fenkölt lelkű műbaráttól, aki mint a társulat alapító tagja sok-sok évtizeden át maradt őszinte és hűséges pártfogója mindennek, ami az életet széppé, ami az életet nemessé teszi.

Élete az emberiség egyik legérdekesebb és legizgalmasabb korszakára esett. A társadalmi rengések, a világ átalakulásának előszele érezhető volt már akkor, amidőn a magyar közéletben szerepelni kezd. Emberi nagyságának biztos fokmérője, hogy ezekben a rettenetes politikai és társadalmi viharokban sohasem tántorodik meg. Erkölcsi meggyőződésének sziklaszilárd talapzatát az idő, a esalódások nem voltak képesek kikezdeni.

Nagyságának ez a legszebb titka!

Az emberiség története kevés olyan államférfiút ismer, akire oly tökéletesen illett volna Krisztus örök szépségű mondása: «Boldogok, akiknek szívük tiszta, mert ők meglátják az Istent.»

Ez a tisztaszívűség vezette őt mindig és ezért mindenben a harmóniát, az őszinteséget kereste, szerette.

A megérzés és megértés közvetlensége alakította, finomította, esiszolta nemes lelkét. Számára praktikus csak az létezett, ami szép volt.

Budapest a kis város kereteiből abban az időben kezdett kinőni, amikor gróf Apponyi Albert pályáján az első szárnypróbálgatás kísérleteit végezte. A millenáris emlékűnap ragyogó eredményeinek úttörője volt az a nemzedék, amely a hetvenes években kezdte az ismét felszabadult Magyarországot újjáépíteni és ennek a nemzedéknek egyik legérdekesebb és legértékesebb jelensége az akkor még fiatal gróf.

Legjelentékenyebb kultúrintézményeink alapítása erre az időre esik. Társadalmi kereteket kellett teremteni oly hatalmas ingénieurok számára, mint Munkácsy Mihály, Paál László, Székely

Bertalan a festőművészetben, Liszt Ferenc és Erkel Ferenc a magyar zenében, Ybl és Steindl a magyar építészetben. Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat, a Nemzeti Zenede, az Országos Magyar Iparművészeti Társulat és sok egyéb intézmény egymással versenyezve kezdi akkor nevelni a magyar közönséget a magasabbrendű művészet megértésére. Ezekben a mozgalmakban gróf Apponyi Albertet mindenütt az avantgardeban látjuk. Ahol csak tehette a magyar szellem érvényesüléséért, a magyar tehetség fejlődési lehetőségeinek a megkönnyítéséért küzdött s erre a nemes célra anyagilag is mindig szívesen áldozott.

Fájdalmas megállapítás, hogy a kilenevenes évek kezdetével folyton jobban erősödött a materialista felfogás. Ez sokszor helyezett olyan lánglelkű idealistákat, mint amilyen gróf Apponyi Albert volt, ferde világlátásba. Sőt jött még olyan idő is, amikor neki magának is az az érzése kellett, hogy legyen, hogy hiába dolgozott.

De a Mindenható végtelen bölcsessége a háború befejezése és a forradalmi romok eltakarítása után olyan őrhelyre állította és olyan feladatot adott neki, amilyen ritkán jut államférfiúnak. Engesztelhetetlen ellenségeket — akik teleszórták a világot azzal, hogy barbárok vagyunk — kellett felkeresnie és azokból barátokat faragnia.

És a szinte megoldhatatlannak látszó feladatot megoldotta.

Először kevesen, később többen és végül sokan mondták, hogy nem lehet barbár az a nemzet, amelynek olyan fiai vannak, mint gróf Apponyi Albert. S mi itthon büszkeséggel néztük nagy tusáit a messze idegenben. Lelkünket az öröm remegtette meg, ha a külföld nagy lapjai arról adtak hírt, hogy milyen tisztelettel öveztek az idegen államférfiak kis országunk nagy fiát.

Puritán jelleme, gondolatainak gazdagsága, érzésvilágának szépsége, a magyar nemzet homloka körül font glóriát idegen országokban.

Ezt a glóriát adta vissza neki a nemzet, amikor holtan hozták haza a genfi esatatérről és ennek a dietsfénynek egyik szerény sugara kíván lenni ez a megemlékezés, hálálul mindazért, amit értünk tett.

HOGYAN RENDEZZÜK BE LAKÁSUNKAT

AZ O. M. IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT LAKÁSMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSA

WIE RICHTEN WIR UNSERE WOHNUNG EIN? Angewandte Kunst oder angewandte Werkarbeit? Gewerbekunst oder Kunstgewerbe? Jene diene dem Aufwand, diese will der Nützlichkeitsdienbar sein. Luxus kann auch Wirtschaftswerte erzeugen, während der reine Nützlichkeitsdienst nicht immer wertproduzierend ist. Die neuzeitliche Gewerbekunst ist der Zweckmässigkeit untertan. Sie hat einen Ausgleich zwischen Ration und Phantasie zu finden, eine Verknüpfung von Zielstrebigkeit und Zweckdienlichkeit. Das wäre der Weg zu einer neuen Dekoration und Ornamentik. Die vom Landesverein für Gewerbekunst veranstaltete Wohnungsausstellung hat die Frage zu beantworten, wie wir unsere Wohnungen einrichten sollen. Die Antwort ist auch durch die wirtschaftlichen Umstände bedingt und auch von dem Gesichtspunkt, dass die Einrichtung einer Wohnung auch Investierung bedeutet. Die Einrichtung hat also zweckmässig, billig und dauerhaft zu sein. Sie soll mit ihrer Qualität Stil- und Modeströmungen überdauern können, wie es die Qualitätsmöbel der alten Stilrichtungen tun. In einer Reihe bestgearbeiteter und gut gedachter Interieurs bezeugen die Entwerfer und die Verfertiger der Einrichtungen in dieser Ausstellung, dass sie diese Forderungen vor Augen gehalten haben. Sie präsentieren beste Qualitätsmöbel, zeitgemäss geformte, solid gearbeitete, zweckmässige, schöne und auch die Persönlichkeit zur Geltung bringende Zimmereinrichtungen. Die Holzmöbel demonstrieren das Einfache als Schönheit, die Polsterungen bringen mit ihren modern gemusterten Stoffen wohlthuende Buntheit in das moderne Heim. Die Qualität der Arbeit, des Materials und der Form ist es, die diese interessante Ausstellung beherrscht.

HOW TO FURNISH OUR HOME? Applied art or applied art in craftsmanship? The one serves expenditure and the other wants to serve utility. Luxury can produce economical values, while mere usefulness is not always producing values. The applied art of to day is subjected to fitness. It has to find the compromise between rationality and phantasy, it has to find the combination of aim and suitability. This would be the way to a new art of decoration and ornamentation. The Home Exhibition of the Hungarian Society for Applied Arts has to answer the question how we should fit up our homes. The answer depends on the economical circumstances and is conditional upon the investment one must make. The fittings have to be suitable, economical and durable. With their quality they must be able to outlive the currents of style and fashion, like the furniture of quality in old styles. A series of well worked and thought out interiors prove how well these suggestions were kept in view both by the designer and execution in all parts of this exhibition. They bring their furnishings seasonably chaped, suitable, beautiful and with quality; fittings of solid work and with a personal note in them. The wooden furniture demonstrates simplicity as beauty, the fashionable colourful materials of the cushions bring attractive and warm effects into the modern home. It is the quality of work, material and form that distinguishes this interesting exhibition.

Alkalmasított művészet vagy alkalmasított művészet? Két különböző irányból egy cél felé törekvés. Iparművészet vagy műipar: Mit szolgáljanak, a fényűzést-e vagy a célszerűséget? Mind a kettő mérő relativitás, mind a kettőt természetek életkörülmény határozza meg. És sokféle gazdasági megfontolás is. Fényűzés-e olyan dolgok alkotása, beszerzése, használása, amelyek tartós értékeket jelentenek és célszerű-e az olyanok készítése, beszerzése, melyek csak egyidőre, csak kis időre hasznosak vagy használhatók? De meg jobban fed-e egymást a célszerűség és a szükségesség, mint a fényűzés és a szükségesség? Művészetformáló elem-e a szükségesség? Hol kezdődik és hol végződik? A cinikusok másképp vélekedtek róla, mint az epikureusok. És a fényűzést kárhözvontató Rousseau másképp gondolkozott róla, mint a luxust megbecsülő Voltaire.

A fényűzés az iparművészettel sok olyan dolgot alkotott, amelynek nemesak művészeti, hanem anyagi, gazdasági értéke is van. Volt olyan nemzetgazda, aki a fényűzésnek ilyen iparművészeti alkotásairól azt tartotta, hogy egyenesen a takarékosságot szolgálják: gazdasági javakat termelnek, tehát hasznosak. A célszerűség és a fényűzés így találkoznak. És legbeszédesebben nyilvánul relativitásuk.

Ilyenfajta gondolatok támadnak az emberben, ha az új iparművészet vagy műipar termékeit nézi, és ilyenfajta megfontolással jártam be az Országos Magyar Iparművészeti Társulatnak a Technológiai Iparmúzeum palotájában rendezett lakáskiállítását. Ezt a kiállítást is a célszerűség jegyében rendezték. Arra a kérdésre kell felelnie, hogy «hogyan rendezzük be lakásunkat?» A kérdés nemesak a stílusok küzdelmének szempontjából foglalkoztatja a világot, hanem gazdasági megfontolásokból is. Azzal tisztában vagyunk, hogy a fényűzés csak úgy nem művelődést alakító erő, mint ahogy nem az a szükséghez való alkalmazkodás sem. Csakis eredmények ők, nem erők, még pedig főképp gazdasági eredmények. A fényűzés a nagy prosperitások idejében jut érvényre, a szükséghez való alkalmazkodás pedig olyankor, amikor azt a kérdést, hogy «hogyan», meg kell toldani azzal a mássikkal, hogy «miből?» A Biedermeiert is ez a két-

tős kérdés létesítette s a mai új Biedermeiernek is ez a mozgatója. A kultúra formálásában csak annyi részük van, amennyiben összefüggnek a fantáziával. A fényűzés lehetőségének időiben a fantázia bátran, szabadon, még féktelenül is működhetik, de a szükséghez való alkalmazkodás korszakaiban hátraszorul, «használaton kívül» kerül. El is esenevészhetik. Meg-megtörténik, hogy a fantáziatlanság ilyenkor él is, vissza is él a jó alkalommal. A fantázia nem igen érvényesülhet, éljen tehát a fantáziatlanság.

Az iparművészet a korszerűségnek hódolván, jól vigyázzon, hogy azért, miért a fantázia leszorult az érvényesülés teréről, ne hatalmasodjon el rajta, az iparművészetben, a fantáziatlanság. Ne a fegyverletételhez folyamodjon az iparművészet, hanem maga is alkalmazkodjon a szükségességhez. Ugy kell gondolkoznia, hogy ha nem igaz az, hogy minden, ami szép, jó is, legyen minden ami jó, szép. Amikor a művészetnek az idők nyomása alatt racionálisnak kell lennie, gondolja meg, hogy a világ ugyancsak az idők nyomása alatt megtagadta a szélsőséges racionalizmust. A világ gondolkozásában a tiszta intellektualizmus uralma szűnőben van. A túlzó racionalizmus ideje lejárt. Az a művészet, amely azzal a jelszóval, hogy az idő követelményeinek akar és kell hódolnia, a racionalizmust vállalja irányítónak, éppen az idő követelményével száll szembe, amikor teljesen meghódol a rációszerűségnek. A rációszerűség tulajdonképpen az ész, a gondolkodás szuverén érvényesülését jelenti, a célszerűségnek pedig a tapasztalat, az empiria a forrása.

Fantáziát a racionális iparművészetbe és műiparba! A szükséghez alkalmazkodásban részt kell vennie a szépségnek. Ha olyan idők járnak, hogy a lakásban csakis annak lehet helye, ami szükséges, mert többre nem telik és mert minden, amire nem telik, fényűzés, úgy az iparművészetnek az a feladata, több, mint feladata: kötelessége, hogy ezeket a szükséges dolgokat szépekké formálja. Ez is racionalizmus, észszerűség, mert a szépség életstimuláns, az életet stimulálni pedig nagyon is észszerű. A természet arról tanuskodik, hogy még a fajfenntartás és az élethez való kedv, tehát a legigazibb, a legnagyobb hasznosság érvényesüléséhez is a szépséget mozgósítja.

Az I p a r m ű v é s z e t i T á r s u l a t lakáskiallítása arra a kérdésre, hogy «hogyan rendezzük be lakásunkat», azt feleli, hogy célszerűn és szépen. Az, amit k v a l i t á s o s b ű t o r n a k nevez, azért az, mert nemcsak célszerűnek és szépeknek tervezték, hanem gazdasági értékűnek is: gazdasági jónak. Nem az olesó, ami kevésbe kerül, hanem az, ami lehetőleg csekély áron beszerzett, lehetőleg jó, hasznos és sokáig nem veszti el értékességét. A kiállított bútor jórésze olyan, hogy meg tud küzdeni a stílusdivatok járásával, múlásával. A régi kvalitásbútorok ma is értékek, az új

kvalitásbútoroknak is értékeknek kell maradniok akkor is, amikor majd új időszerűségek kerekednek felül. A kvalitásos bútorok az az értelme a pusztán divatbútoréval szemben. A bútor nemcsak mára szerzik be a berendezkedők, de ha ma rendezkednek be, a ma stílusa szólaljon meg bútorukban. De legyen értelme és értéke holnap is, mert a bútor gazdasági befektetés is. A kiállítás szobáiban egyes bútorokban is jobbra ez a követelmény érvényesül. A bútortervezők bizonyára ezzel magyarázzák azt, hogy ülőbútoraitak fából készítették természetesen az anyagnak megfelelő konstrukcióval. Kényelmesek, tehát célszerűek, formában szépek, tehát a bútorzás célirányosságának megfelelőek. Párnázásukat nem buján ornamentizált, hanem sávós, vagy nagy színelületek és foltok játéktól tetszetős jó minőségű kelmék borítják. Legtöbbjüknek finoman lefokozott, előkelően tartózkodó a tónusa.

A bútorok ritmusa természetesen az egyenes; a síkfelületet uralja s a szerkezet őszintesége néha a puritánsággal való hivalkodás. Mindenütt a dekorációtól, az ornamentumtól való idegenkedés, amely a célszerűség és hasznosság minden áron való érvényesítéséből adódott. Rész abból a vallo-másból, hogy mivel még nem született meg az új ornamentum, nem merünk a dekorációval megpróbálkozni. Ez a bátortalanság nem hiba, hanem erény olyankor, amikor arról van szó, hogy valahogy ne ismételjük meg azt, amit a bécsi szecesszió művelt, amikor nem érte be azzal, hogy kiszabadult a hagyományos ornamentikából, hanem újat szerkesztett. Megfogalmazta a maga cikornyáit. Divatot fogalmazott, amely hamarosan letűnt. Ez a mai ornamentumhíjasság tulajdonképpen böles belátás. A régi dekoráció már nem kell, új pedig még nincs. Még nem alkotta meg egy új energiájú fantázia. Igyekezzen tehát az iparművészet az egyszerűség szépségével hatni a régi ornamentikából és régi ritmusból kiszabadított formákra. A tömegelosztás, a szerkezet érzetése, a vízszintes és függőleges vonalak ritmusvezetése helyettesíti azt, ami már elmúlt és azt, ami még nem jött el. A divatföltöttiség értékét ennek az új, időszerű bútorok megszerzi kvalitásának jósága, az anyag kiválósága, a megdolgozás szabatosága és a célszerűségnek megvesztegető érvényesítése.

Ezek az íróasztalok, asztalok, állványok, székek, támlás-karos nagy székek, pamlagok, szekrények ilyen értelemben is igen kiváló kvalitásbútorok. Bizony így kell berendezni lakásunkat, ha van miből. A hogyan jól megoldotta P e r e s z t e g y J ó z s e f a maga halljával, ebédlőjével és hálószobájával, V a s s B é l a hálószobájával, N a g y K á r o l y kombinált lakószobájával, Z r i n s z k y J ó z s e f férfi-szobájával, A n t a l T i b o r halljával, G e r g e l y S á n d o r úri szobájával és ebédlőjével, amelyet S t r o h m a y e r F e r e n c e e l együtt tervezett, V á g ó D e z s ő, a szobrász,

aki valamikor nemes monumentális formákban élte ki magát és most intim és elmés bútorokat konstruál, egy nappali szobájával, Strohmayer Ferenc pedig hálósobájával. Akadt a bútortervezők közt olyan is, aki nem röstelt ágyat, valóságos ágyat, állítani a szobájába. Hozzáteszem, hogy szépet és kényelmes fekvésre invitált. A tervezők gondolatát váltották valósággá a műiparosok, Kozma Károly, a Magyar Iparművészek Boltja, Nagy Antal, a Bednay Testvérek, Szilágyi Mihály, Kendi Antal, Houba Antal, Vörös Ferenc, Verebes Károly és Bettes Sándor. Ehhez a lelkes munkához pedig méltó keretet teremtettek a kiállítás szervezői, illetőleg tervezői, Lakatos Artúr tanár, Urbányi Vilmos és Zrinszky József építő-iparművészek.

Az emberek szeretik a szobakiállításokat. A fantáziájukat hízlalják bennük. «Jó volna azokban a szobákban lakni, hálni, gondtalanul jó módban élni.» Ezzel a vágyakozással nézik az interieuröket. Ebben a kiállításban nem egy, régi hétköznapiágokban megrögzött ember belebarátkozik, beleszeret a modernségbe. Milyen nagyszerű is a kényelem, mint életszépítés. És milyen szép kieszelés az, hogy otthonunk új berendezésében alkalmazkodjunk a célszerűséghez, az iparművészet pedig alkalmazkodjék a szükségességekhez, ha a célszerűség és a szükségesség olyan bensőséges szobákat, szinte önmaguktól főző konyhákat, olyan lakáslehetőségeket valósít meg, mint ez a kiállítás. Ebben a fényűzéstől való eltávolodásban, puszta célszerűséghez szegődésben igen okos feleletet láthat a közönség arra a kérdésre, hogy

hogyan is rendezzük be a lakásunkat. Aristoteles egyik híres tanítványa, Herakleides Ponticus azt tanította, hogy a fényűzés minden emberi erény ösztönzője, most a fényűzést irtó hasznosságban és célszerűségben az emberi erényeknek nem az ösztökélőjét, hanem a kivirágzását akarjuk látni. De vajjon az, hogy a hasznosságnak, a célszerűségnek, a szükségességeknek éljünk, nem ugyanúgy fényűzés-e ebben a mi gazdasági válságoztól megnyomorított új Biedermeier-korunkban?

A célszerűségi problémától messze elhajlik a kiállításnak az a másik része, amely nem az otthon berendezésének van szánva. Megszóal benne az otthon díszítésének kívánsága, szép holmival való díszítésé. A Schmüeke dein Heim-nak finom ízlésű kielégítése. Kerámia, ötvösség, bőrmetszés, hímzés, varrás, szőnyegszövés mesterkedik, még remekel is benne. Nemes porcellánok, művészi szobrok, a népművészetben okuló iparművészet, lakkművesek holmija: valamennyi arra való, hogy az otthont régi értelemben díszítsék. Ennek a régi értelemben pedig megmarad a becsülete, amíg csak a díszítést az igazán szép vállalja. A jól alkalmazott művészet és a jó művesség. Kiállításokon, természetesen csak ezeknek van helyük. Ennek a kiállításnak dícséretére válik, hogy a különben szépszándékú dilettantizmus és nemesindulatú amateurség nem igen jut szóhoz benne. Csak imitt-amott. Ami különben elkerülhetetlen volt, hiszen az iparművészettől egészen nem lehet őket elkülöníteni. Mind a háromban ugyanis része van annak a fényűzésnek, amelyről sok-sok évvel ezelőtt megírták, hogy «Luxus ist auch Übermut». A fényűzés egyúttal elbizakodottság. De van nemes elbizakodottság is.

GERŐ ÜDÖN

Fametszet
Molnár C.
Páltól.

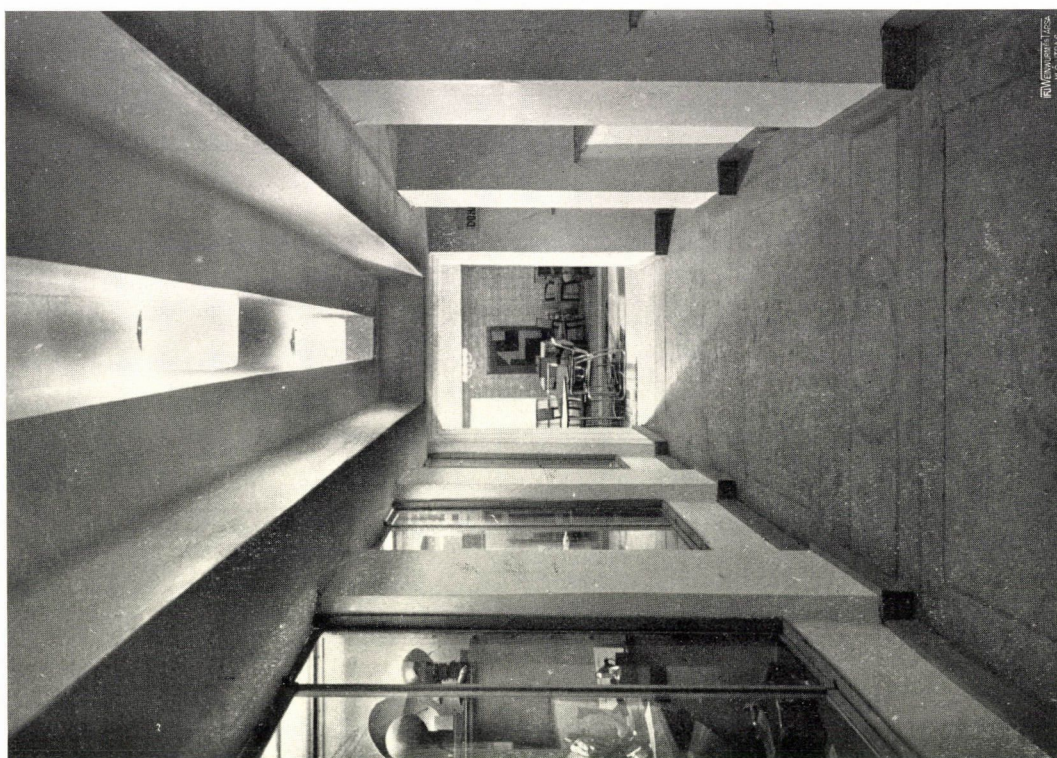
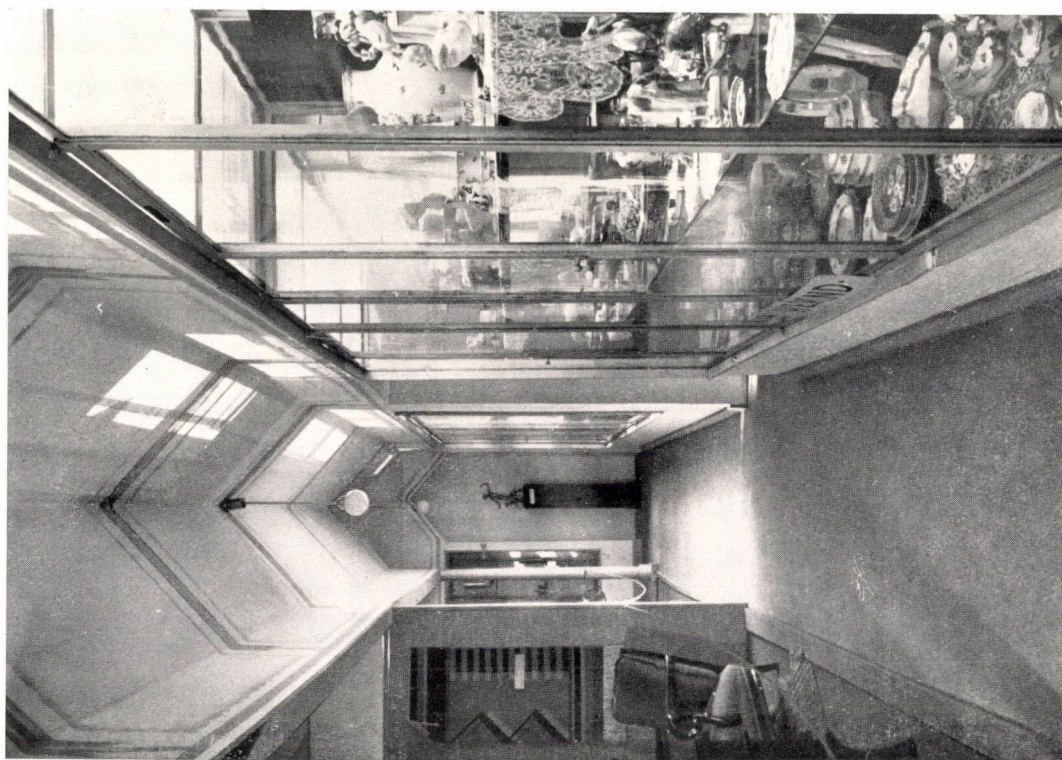

Az O. M. Iparművészeti Társulat «Hogyan rendezzük be lakásunkat?»
e. lakásművészeti kiállításáról. Lépcsőház. Tervezte Urbányi Vilmos. — Wohnungskunst-Ausstellung des Ung. Landes-
Kunstgewerbevereins «Wie richten wir unsere Wohnung ein?» Treppenhaus. Entwurf: Wilhelm Urbányi. — From
the Home-Exhibition «How to furnish our home?» of the Society for Applied Art. Staircase. Designed by William Urbányi.

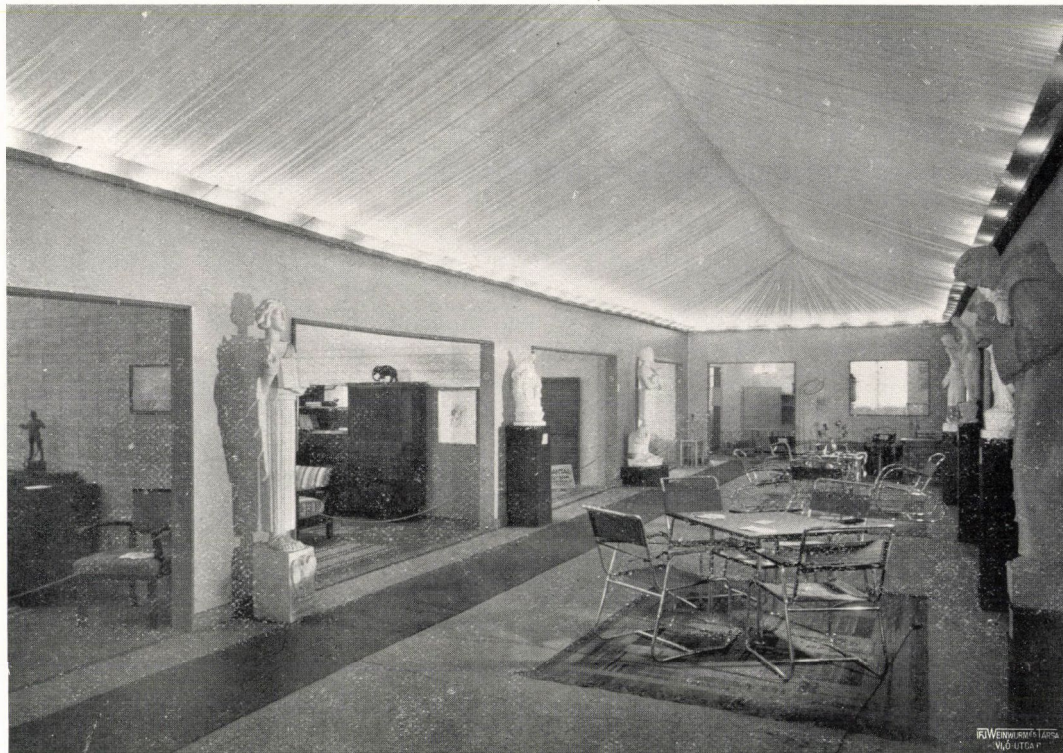
Az O. M. Iparművészeti Társulat lakásművészeti kiállításáról. Nagy hall.
Tervezte Urbányi Vilmos. — Wohnungskunst-Ausstellung des Ung. Landes-Kunstgewerbevereins. Grosse Halle. Entwurf:
Wilhelm Urbányi. — From the Home-Exhibition of the Society for Applied Art. Big hall. Designed by William Urbányi.

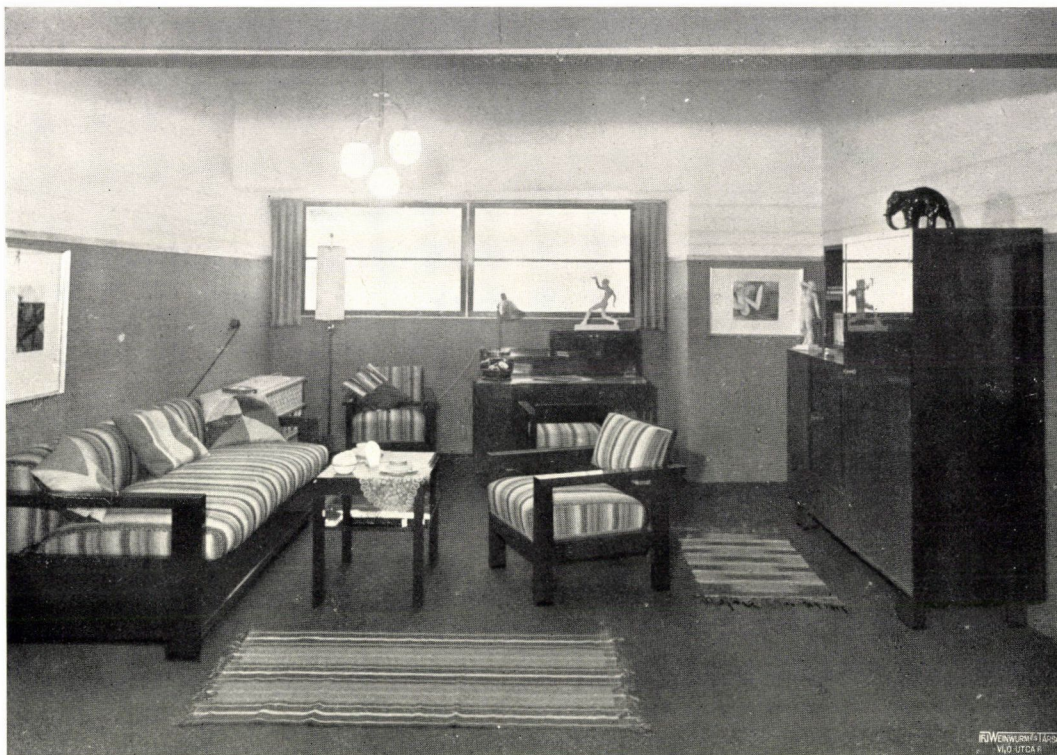
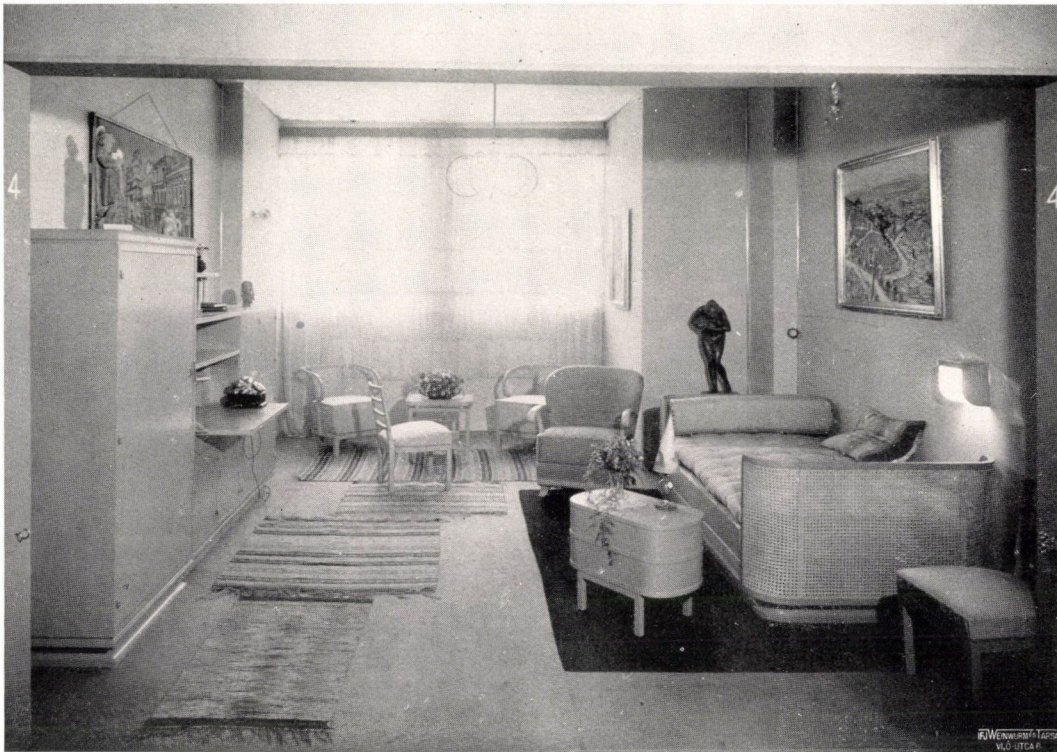
Az O. M. Iparművészeti Társulat lakásművészeti

kiállításáról. Fent: A körfolyosó részlete. Tervezték Urbányi Vilmos és Zrínszky József. Lent: A lépcsőházi oldalfolyosó részlete. Tervezte Urbányi Vilmos. — Wohnungskunst-Ausstellung des Ung. Landes-Kunstgewerbevereins. Oben: Detail des Rundganges. Entwurf: Wilhelm Urbányi und Josef Zrínszky. Unten: Detail des Seitenkorridors des Treppenhauses. Entwurf: Wilhelm Urbányi. — From the Home-Exhibition of the Society for Applied Art. Above: Part of a circular corridor. Designed by W. Urbányi and J. Zrínszky. Below: Side-corridor of a staircase. Designed by W. Urbányi.

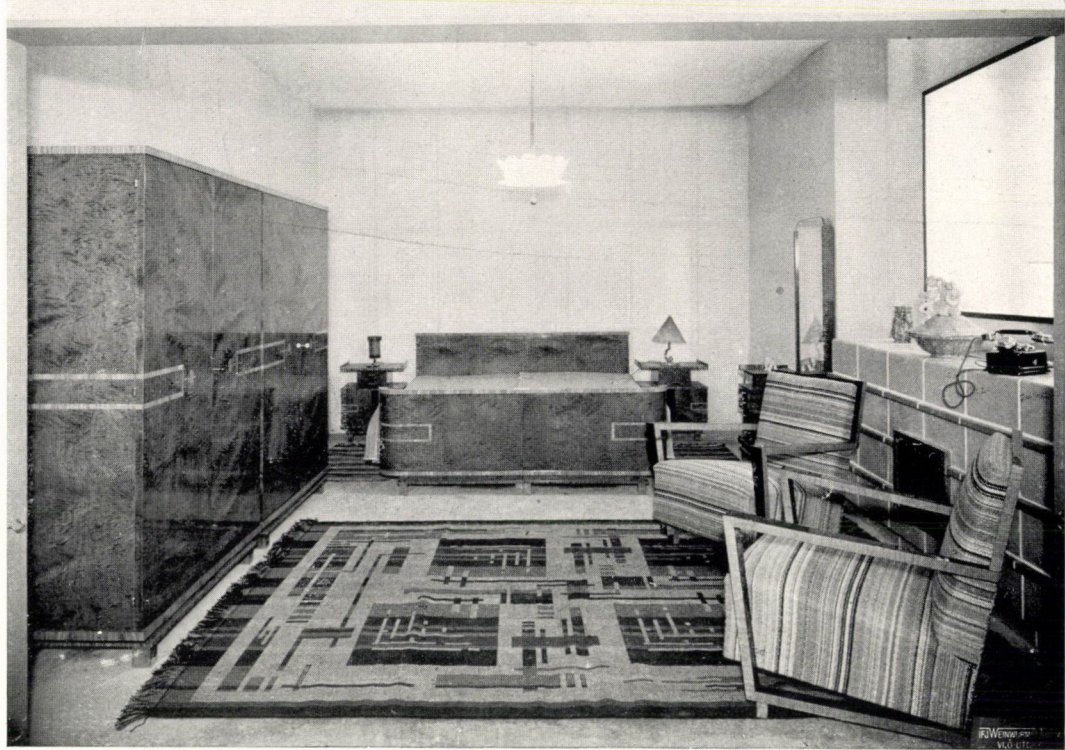
Az O. M. Iparművészeti

Társulat lakásművészeti kiállításáról. Fent : A nagy hall fülkefala. Tervezte Urbányi Vilmos. Lent : Kombinált lakószoba. Tervezte Nagy Károly. Készítette Nagy Antal. — Wohnungskunst-Ausstellung des Ung. Landes-Kunstgewerbevereins. Oben : Nischenwand in der grossen Halle. Entwurf : Wilhelm Urbányi. Unten : Kombiniertes Wohnzimmer. Entwurf : Karl Nagy. Ausführung : Anton Nagy. — From the Home-Exhibition of the Society for Applied Art. Above : Part of hall. Designed by W. Urbányi. Below : Combined bed-sittingroom. Designed by Charles Nagy. Executed by Anthony Nagy.

Az O. M. Iparművészeti Társulat lakásművészeti kiállításáról. Fent: Női lakószoba. Tervezte Vass Béla. Készítette, Magyar Iparművészek Boltja. Lent: Férfiszoba. Tervezte Zrinszky József. Készítették Bednay Testvérek. Bútorszövetek Minár Páltól. — Wohnungskunst-Ausstellung des Ung. Landes-Kunstgewerbevereins. Oben: Damenwohnzimmer. Entwurf: Béla Vass. Ausgeführt vom Laden der ungarischen Kunstgewerbler. Unten: Herrenzimmer. Entwurf: Josef Zrinszky. Ausführung: Gebrüder Bednay. Möbelstoffe von Paul Minár. — From the Home-Exhibition of the Society for Applied Art. Above: Lady's sittingroom. Designed by B. Vass. Executed in the «Workshop of Hungarian Applied Artists». Below: Gentleman's room. Designed by J. Zrinszky. Executed by Bednay Brothers. Woven material of upholstery by Paul Minár.

Az O. M. Iparművészeti Társulat lakásművészeti kiállításáról. Fent: Hálószoba. Tervezte Peresztegy József. Készítette Kozma Károly. Bútorszövetek Szabó Évától. Lent: Hall. Tervezte Antal Tibor. Készítette Kendi Antal. — Wohnungskunst-Ausstellung des Ung. Landes-Kunstgewerbevereins. Oben: Schlafzimmer. Entwurf: Josef Peresztegy. Ausführung: Karl Kozma. Möbelstoffe von Eva Szabó. Unten: Hall. Entwurf: Tibor Antal. Ausführung: Anton Kendi. — From the Home-Exhibition of the Society for Applied Art. Above: Bedroom. Designed by J. Peresztegy. Executed by Ch. Kozma. Woven material of upholstery by Eva Szabó. Below: Hall. Designed by T. Antal. Executed by A. Kendi.

Az O. M. Iparművészeti Társulat lakásművészeti kiállításáról. Fent: Nappali szoba. Tervezte Vágó Dezső. Készítette Verebes Károly. Bútorszövetek Szabó Évától. Lent balra: Diana, Mátrai Lajos bronzszobra. Lent jobbra: Szent Kristóf, Ohmann Béla keramikája. — Wohnungskunst-Ausstellung des Ung. Landes-Kunstgewerbevereins. Oben: Wohnzimmer. Entwurf: Desider Vágó, Ausführung: Karl Verebes. Möbelstoffe von Eva Szabó. — Unten links: Ludwig Mátrai: Diana, Bronze. — Unten rechts: Béla Ohmann: Der hl. Christoph, Keramik. — From the Home-Exhibition of the Society for Applied Art. Above: Parlour. Designed by D. Vágó. Executed by Ch. Verebes. Woven material of upholstery by Eva Szabó. Left below: Diana. Bronze-statue by L. Mátrai. Right below: Saint Christopher. Ceramic by B. Ohmann.

Az O. M. Iparművészeti Társulat lakásművészeti kiállításáról.

Fent balra: T. Eleőd Györgyi keramikája. Fent jobbra: Gyarmathy György vázája és Rahmer Mária keramikája. Lent: Okrutzky Erzsébet ezüsttárgyai. — Wohnungskunst-Ausstellung des Ung. Landes-Kunstgewerbevereins. Oben links: Györgyi T. Eleőd: Keramik. Oben rechts: Vase von Georg Gyarmathy und Keramik von Maria Rahmer. Unten: Silbersachen von Elisabeth Okrutzky. — From the Home-Exhibition of the Society for Applied Art. Left above: Ceramic by T. Gy. Eleőd, Right above; Vase by G. Gyarmathy and ceramic by M. Rahmer. Below: Silver works by E. Okrutzky.

A MAGYAR NEMZETI MŰVÉSZET KIALAKULÁSA

WÄLDER GYULA MŰEGYETEMI TANÁR FELOLVASÁSA AZ O. M. IPARMŰVÉSZETI
TÁRSULAT DEBRECENI KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSA ALKALMÁBÓL.

DAS ENTSTEHEN EINER NATIONALEN KUNST IN UNGARN. Die ungarische Kunst konnte sich infolge der Kämpfe, die die Nation in der Verteidigung der westlichen Kultur ausfechten musste, nicht so frei entwickeln wie die Kunst der westlichen Länder, die nicht so andauernd von Kriegen heimgesucht waren. Die nationalen Charakterzüge der ungarischen Kunst entsprossen in früheren Zeiten nur den Wünschen der Mäzene und der assimilierenden Kraft des ungarischen Bodens, die die hier angesiedelten fremden Künstler umgeformt hatte. Hierzu kam noch Verwendung der speziellen einheimischen Konstruktionen und die Darstellung ungarischer Landschaften und Trachten. Im 19. Jahrhundert wurden die Bestrebungen nach nationalem Charakter in der Kunst bewusst; diese Bewegung führte durch die Verneuerung von Motiven des volkstümlichen Kunstgewerbes und der Formen der Holzkirche und des Holzwohnhauses der Sekler zu Erfolgen. In der Nachkriegszeit schlossen sich unsere Künstler immer mehr den internationalen Richtungen an, — und doch, wirkliche Werte können wir nur dann schaffen, wenn wir aus uns selbst heraus schöpfen, uns selbst geben und unserer Kunst einen starken nationalen Charakter zu verleihen vermögen.

THE EVOLUTION OF NATIONAL ART IN HUNGARY. Owing to the many centuries, long struggles when the Magyar nation was defending Western Civilisation against the renewed attacks of the East, in Hungary there could not develop a national art so freely as in those western countries which enjoyed the benefits of a more peaceful fate. The national characteristics of the Hungarian art were at first assured only by the special demands of some maecenas and also by the strong assimilating power of the Magyar soil which has changed so much all the foreign artists who have settled down in this country. These two factors were later completed by using special home structures and by representing national sceneries and costumes. This tendency of Hungarian art, which strived after national characteristics, became conscious only in the XIXth century, and this movement had its finest results in using the forms of decorative peasant-art and also those of Transylvanian wooden buildings. After the Great-War Hungarian artists began to follow more and more international examples, although the most valuable works of Hungarian art are only those which express also strong national character.

Arról szeretnék beszélni, hogyan alakult ki és hogyan alakítható ki a magyar nemzeti művészet, melyek annak ismérvei és ezeket megismerve a jelenben mi a teendőnk és a jövőben mi a kötelességünk és mi a hivatásunk.

A magyar nép ezeréves története a harcok sorozatát, az életfenntartás nagy küzdelmét mutatja, már pedig a régi közmondás is mondja, hogy «A fegyverek zajában pihennek a Múzsák», azért volt az, hogy évszázadokon keresztül ezen a vérszántotta területen nem fejlődhetett terebélyes fává a művészet és hogy nem termettek igazi mesterek és művészek.

Voltak idők, amikor a nemzeti sajátosságokat csak a mecénások akarata és egyéni ízlése hozta létre. A török hódoltság után a felszabadulás magával hozta a megint egyesült ország megerősödését és gazdasági fellendülését, természetesen megindult az építkezés is, mert hisz szükség volt hajlékot teremteni az újra életrekelő vagy újonnan alakított intézmények számára.

Magyarország vezető uraiban, úgy ebben az időben, mint ahogyan már a hódoltság idejében is, mindig találunk nagy kultúrférfiakat, alkotásokra törekvőket, úgy a főpapság, mint a katonai és polgári méltóságok között.

A nagy építetők közül való Pázmány Péter és kortársa Eszterházy Miklós nádor, akik nyugat-magyarországi, pozsonyi, nagyszombati, fraknói és egyéb építményeik tervezésére, magyar művészek hiányában, olasz építészeket hívtak meg, akik az akkor divatos késő-renaissance, illetve korai barokk építőmodort hozták be magukkal. De ők sem gyakorolták a magukkal hozott művészetet változatlanul. Az éghajlat, az itt élő iparosok és munkások segédkezése természetesen bizonyos helyi vonást adott magyarországi alkotásaiknak, amihez járult még az is, hogy az itt dívó és gyakorlatban levő szerkezeteket sem mellőzhették.

A legnagyobb átalakulást azonban az építetők egyéni kívánságai okozták, akikről, ha nem olvassuk ezen századok érdekes naplóját, nem is gondolnánk, mennyire törődtek és mennyire azonosították magukat az ő létesítményeikkel, akik úgy maguk, mint intézőik, pl. az országosan ismert építő, alkotó rektor Dobronoky, igenis rányomták az alkotásokra magyar egyéniségük bélyegét. És ahogyan az új földesurakat átalakította a magyar föld és levegő, éppen úgy nagyon sok olasz és osztrák művész itt letelepedvén, magyar mesterré lett, nem egy magyar nemességet kapott, mások

városi szenátorokká lettek és gyermekeik már mint született magyarok folytatták működésüket.

A mecénások hatása erősen érződik még a XVIII-ik században is, hogy csak egy példát hozzak fel, nézzük az egri lyceum aulájának mennyezetképeit, mert úgy, ahogyan a mesterek műve ott alakult, az csak itt Magyarországon születetett meg. Eszterházy Károly püspök azt kívánta az augsburgi Sigrist mestertől, hogy a tudományokat jelentő csoportok alakjait magyar nemzeti viseletben ábrázolja. Mária Terézia korabeli ruhában jelennek meg előttünk az orvosok, mérnökök és ugyanígy ábrázolja a hétszemélyes táblát.

Tárgyuk folytán magyarosak lettek ezen századok festett areképei, legtöbbször nemzeti díszruhába öltöztetett alakjaikkal, a háttér pedig nagyon gyakran helyi vonatkozású magyar építményeket, városokat vagy tájképeket mutat. Itt is mindenütt a megrendelők, a mecénások befolyása érződik, de ebben a korban nemesak a mecénások befolyása adja az egyedüli nemzeti vonást, hanem az itt letelepedett mesterek megismerik a magyar népies díszítő elemeket és megkedvelik ezeket. Több templomban látunk tulipános, szegfűs, törökvirágos díszítéseket, melyek az idegen fafaragóknak megtetszettek és ipari alkotásaikban felhasználták őket.

Ugyancsak megtaláljuk ezeket a részleteket olyan épületeken, amelyeket kis falusi mesterek létesítettek, ahol a városban építő idegen művészek stílusát próbálták utánozni, de az idegenből átvett kereteket az általuk rendszeren használt magyar népies részletekkel próbálták kitölteni.

Van nekem a XVIII-ik század végéről való hálósobám, festett szekrényem és ágyam, ahol a barokkalakos medaillonokat magyaros virágdíszítés veszi körül. Ezeket a bútorokat Mezőnyárádról a Majthényi-családtól kaptam. Ezek a Mezőségről, Mezőkövesd környékéről valók és szent meggyőződésem, hogy sehol másutt ilyen formában nem készülhettek volna el.

A nemzeti sajátosságokat feltűnően mutatják a magyar tájképek. Sehol párja nincsen a délibábos nagy alföldi rónaságnak és aki megfigyeli és ismeri az erdőket, az igenis meg tudja különböztetni a világ minden más erdejétől a borsodi bükköst és a Bakony vagy a Szirtes erdők tölgyeseit.

Egészen különös az a mód, ahogyan az emberi lakóhelyek, az egyes tanyák, községek és nagyobb települések a magyar tájkép sokféleségébe beleilleszkednek. Az évszázadokon át kifermálódott parasztház-típusok és a települések módja, az udvarházaknak egymáshoz való felsorakozása meghatározott jelleget adnak a tájnak és a falu képének.

A XIX-ik század közepéig úgy a falusi, mint a városi lakóházaknál az egyszerűségre, a használhatóságra, a kényelemre és célszerűségre való

törekvést látjuk. Az építőanyagok azonossága, a kialakult gyakorlat igénytelen, de kedves, egymáshoz hasonló házakat hozott létre, melyeknek tömege, dacára annak, hogy az egyes házaknak művészi alakítás nem adott hangsúlyt, olyan artistikus tájképeket adott, melyektől a festőiesség nem tagadható meg. Persze festőiesség alatt nem kell okvetlenül szabálytalan, ferde síkokkal bíró, viharvert vagy pláne rozzant, romszerű épületekre gondolni, nem, a magyar község festőiességét nem a bizarrság vagy a keresett díszítés adja, hanem a tájkép alaphangulatába való szerencsés beleilleszkedés, csoportosítás és az ahhoz való alkalmazkodás.

Amint már előbb mondtam, a mi vidéki lakóépületeink a XVIII-ik században és a XIX-ik század elején annyira egyszerűek, annyira tárgyilagosság és annyira célszerűek voltak, hogy én nem tudom miért kell idegen formák után futnunk és miért ne lehetne, ha kellemes, kedves otthont akarunk, ezekből kiindulni és alkotásainknál ezeket alapul venni. Nem a régi stílusok mesterséges újraélesztésére gondolok és nem a már halottak feltámasztásáról van szó, hanem a meglévő tradíciók folytatásáról és továbbfejlesztéséről. Elhibázott dolog volna vakon utánozni azokat a dolgokat, amelyeket az elmúlt századokban alkottak, véleményem szerint ezt még ott sem szabad megtenni, ahol régi utca- vagy városképeket kell kiegészíteni, ilyen helyen is örültség volna régi épületek másolatait megismételni és besorakoztatni a mult valódi reprezentánsai közé.

A mi kötelességünk a becsületesség, az egészséges tér- és tömegképzés, az igazi célszerűség, használhatóság, a valódi tárgyilagosság és egyszerűség szellemét felébreszteni. Anélkül hogy szolgailag alávetnénk magunkat a régieknek, — a mi időnk önállóságát és szabadságát is biztosítva, újat és modernet akarva alkotni is — megőrizhetjük építészeti helyi és hazai jellegét. Ebből a szempontból sem lehet határozott szabályokat felállítani, mert különböző városoknak más és más karakterük van. Itt van a kis érseki város Eger, a magyar Athén a maga túlnyomóan barokk és XVI-ik Lajos-korabeli füzéres épületeivel, de azért teljesen eredeti városképével, mely semmi más ország barokk városaihoz nem hasonlatos. Ennek a helyi zamatnak a megőrzése a belső területeken, ennek a helyi hangulatnak az életbentartása volt a város törekvése az újabb építkezéseknél és amennyiben ez a feladat részben reám hárult, úgy hiszem meg tudtam ennek a kívánságnak felelni, anélkül hogy feladtam volna a haladást, az újra való törekvést.

Más persze a helyzet pl. Debrecenben. Debrecen, a kálvinista Róma elválaszthatatlan a maga Nagytemplomától. Itt voltaképpen a Nagytemplom által megütött akkordot kellett volna folytatni. A protestantizmushoz nagyon illő egyszerű klasszicista

stílusból kellett volna kiindulni. Karakterében mennyire megerősödött volna ez a város és itt a nemzeti iránynak ez lett volna vagy lenne még ezután is a helyes útja.

De nem lehet azt mondani, hogy mindenütt ezt kell csinálni, mert ez a palatinus stílus csak bizonyos helyeknek adja meg a jelleget, mint ahogy nem volna helyes barokkstilusban építeni mindent, de viszont azt sem lehet mondani, hogy a barokk a Habsburgok stílusa és abban építeni hazaárulás, mert nem az egyik vagy a másik stílus a fontos, hanem az a hazai levegőt lehelő helyi jelleg, amely véletlenül vagy az egyik, vagy a másik stílus folytán adódik.

Hogy az egyes stílusok annyira gyűlöltek lettek, azt főleg annak tudom be, hogy a XIX-ik század nagy történelmi áramlatában össze-vissza minden stílusban építettek, az azokban esetleg rejlő nemzeti árnyalatot egészen elhanyagolták, jobban mondva meg sem értették. A XIX. század művészietlen, raktározó korszaka, a belső tartalom nélkül való, nem őszinte alkotások rontották meg városaink képét.

A kilencvenes és a kilencszázas évek nagy lendületében megerősödött az óhaj, hogy egy különleges, a magyar népművészetnek motívumaiból kiinduló nemzeti stílus teremtsék. Úgy, ahogyan az irodalom összegyűjtötte a népmeséket és énekeket, a zenészek összegyűjtötték a népdalokat, éppen úgy megindult a népies díszítőelemek gyűjtése is. Huszka József, Malonyai Dezső, Gróh István vezették méhek szorgalmával ezt a munkát. Az ezeken alapuló alkotásoknál a magyar iparművészeti iskola adta meg az irányt, az építészetben pedig nem kisebb ember, mint Lechner Ödön állott a mozgalom élére. Sajnos azonban kiderült, hogy máról holnapra új stílust teremteni nem lehet. Nagy hibája volt ennek az iránynak, hogy tér tömegképzésben nem tudott újat alkotni, sem pedig a hazai tradíciókba kapcsolódni. A tömeget, a falsíkoknak és nyílásoknak elosztását idegen művészekről vette, a fősúlyt a dekorációra helyezte és itt is túlzásba ment, amennyiben az egzotikumba esápotta át, felhasználva az egészen idegen izlám, indiai és egyéb keleti formákat. Az irodalom, a sajtó támogatta e törekvéseket, a mozgalom olyan általános lett, hogy bármely stílusban készült is egy épület, mindenütt magyar ékítményeket alkalmaztak. A nagy eklektikusok, Hauszmann Alajos, Alpár Ignác sem tudtak kitérni előle. A királyi vár termeinek belső díszítésénél épűgy, mint a Tőzsde épületénél népies díszítéseket látunk az akkori évtized divatos szecessziós vonalozásával párosulva. Sajnos, ez a törekvés nem jutott el a kiérésig.

A József-műgyetemről kikerült építészek kis csoportja egészséges elgondolással az erdélyi parasztház és templom szerkezetéből és tömegéből

kiindulva akart új nemzeti stílust alkotni. Rövid idő alatt szép eredményeket értek el. Hogy irányuk nem tudott döntő eredményt aratni, annak tudható be, hogy az általuk kis objektumokról átvett primitív motívumok nagy, monumentális létesítményeknél felmondták a szolgálatot. Igaz, hogy a legtökéletesebb görög művészet formái is a faszerkezetben születtek meg és évszázadok kellettek hozzá, míg metamorfózisukban a kőnek klasszikus formáivá kifejeződtek.

Az építészeknél maradandóbb értéket termelt a nemzeti irány terén a háború előtti iparművészet, a népies motívumok újszerű alkalmazása, különböző technikához való simulása és különböző anyagoknak megfelelő formák megtalálása által.

Azután jött a mindent megfojtó háború. A harcok elején a nemzet minden gondolatát lefoglalta a küzdelem, a háború végén pedig a ninestelenség, a kifáradtság erősen érezhető elernyedést okozott a művészetben. Az összeomlás, az idegen járom halálos esendet teremtett, azután jött a részleges felszabadulás, az Alföldnek és Dunántúlnak felmentése, de evvel egyidejűleg elborított mindent a trianoni gyász, az ország rettentő megesonkítása. De a csonka ország élni akart és fenn akarta és fenn akarja tartani reményét a boldogabb jövőre.

Az ember azt hitte volna, hogy a fellángoló nemzeti érzés kapesán újra lángot fog a nemzeti stílus utáni kívánság hamvadó parazsa. Ha történtek is mozgások, azok inkább az irodalomban foglaltak helyet és inkább literárisak voltak és nem a tömeg lelkében gyökerezők. Nem érezzük ezen óhaj megnyilvánulását, ahelyett azonban megül bennünket egy mindent átfogó internacionalizmus és nem látunk mást körülöttünk úgy az építészetben, mint az iparban és iparművészetben, mint a nyugati áramlatok vak követését és másolását. Úgy mint ahogy a mindennapi élet és a társadalom megtelik kollektív gondolattal, úgy a művészet is ilyen tartalmat kap. A mozgalom tetszetős jelszavakat írt a zászlajára, a tárgyilagosságot és a célszerűséget, pedig ez a művészet nem őszinte. Hogy csak egy példát mondjak: szerény egyedekből, mondjuk kis lakásokból álló építményeknek monumentális tömeghatást adnak, de legtöbbször nem a belső kiindulás adja meg a külső karakterét, hanem a különleges külső kedvéért alakítják furesán a belső elrendezést, legfőbb hibájuk pedig az, hogy az anyagot és szerkezetet tekintve, a legtöbb esetben nem is célszerűek.

Én nem hareolok a modernség és nem hareolok az új stílus ellen, ellenkezőleg meg vagyok győződve azoknak szükségességéről, de nem úgy, hogy szellemben és formában is a németek és egyéb nyugati nemzetek vazallusai legyünk, mert így mi csak egy nép volnánk, amely kisebbben és rosszabbban ugyanazt csinálja, mint a nyugatiak és így a mi művészetünk nem nyújt mást, nem nyújt

eredetét és nem tud újat adni. Az ilyen alkotások nem szerzik meg minékünk az emberiség megbecsülését, mert a művészetnek egyik főkélléke, hogy mindig igaz legyen és hogy mindig magunkat adjuk. Csakis nemzeti sajátosságunk fejlesztésével és értékesítésével szolgálhatjuk a haladást, elismerést biztosítva ezáltal úgy nemzeti létünk jogosultságának, mint jövődönkre szóló történelmi hivatásunknak.

Árva kis nép vagyunk a bennünket övező ellenséges népek tengerében és csak úgy tarthatjuk fenn magunkat, ha sem politikailag, sem kultúránkban nem kerülünk más népek járszalgára. Nékünk minden, a tudomány és a művészet is életkérdés, éppen ezért meg kell ismernünk és meg kell szeretnünk önmagunkat, fel kell szívunk magunkba mindent, ami magyar, legyen az akár népünk művészetének primitív

gyümölcse, legyen az tájainknak rajzolata, városaink, községeink képe, amely kedves nekünk éppen azért, mert magyar. Én is azt mondom, mint nagy miniszterünk, hogy meg kell ugyan ismernünk és tanulnunk a nyugati művészetet, annak szerkezeteit, technikáját, de nem azért, hogy ugyanazt csináljuk, amit ők, hanem hogy ezeknek a segítségével az egzotikumból az általános emberi ízlés magaslatára hozzuk népünk művészetében, munkáinkban adódó és található értékeket.

A művelt külföld tiszteletét és megbecsülését is csak így szerezhethetjük meg és a nemzeti művészet is fogja mutatni a mi különállásunkat, a mi élni-akarásunkat, a mi élnitudásunkat és a nemzeti művészet hatalmas kifejlődése is egyik záloga lesz a nagy egységes Magyarország újra való feltámasztásának.

Fametszet Molnár C. Páltól.

AZ IPARRAJZISKOLA KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁSA

DIE HAUPTSTÄDTISCHE GEWERBEZEICHENSCHULE führte auf ihrer Weihnachtsausstellung in ihren artistisch angeordneten neuen Ausstellungsräumen die neuesten Arbeiten der Möbel-, Keramik-, Textil-, Silberschmiede- und der graphischen Werkstattabteilung vor. Die Entwürfe der Professoren und Schüler zeigen neben einer der heutigen Sachlichkeit entsprechenden Einfachheit ein nationales Gepräge. Die Arbeit der Schule strebt sowohl mit den modernen wie mit den in der ungarischen Kunst wurzelnden Entwürfen — bei der Ausführung den Eigenheiten des Materials stets Rechnung tragend — neben der Geschmacksbildung und der Arbeitserziehung der Schüler, die Förderung der Ausführungsmöglichkeiten des Landes an. Auf letzterem Gebiet waren bereits in der Vergangenheit schon Erfolge zu verzeichnen und auch in der Zukunft wird die Unterbringung der Produktion im Auslande, neben der Ausbildung der Schüler, die wichtigste Aufgabe des Instituts sein.

CHRISTMAS EXHIBITION OF THE MUNICIPAL COLLEGE FOR APPLIED ART. At the Christmas exhibition of the Municipal College for Applied Art the various departments of the College, as that of furnishing, ceramics, goldsmiths and of graphics, exhibited their latest productions in the new, artistically decorated exhibition rooms. All works exhibited have been designed and executed by the teachers and pupils of the College not only with a distinguished Hungarian taste but also with a modest simplicity suitable to the material necessities of present times. In the modern but still characteristically national designs of these works as well as in their material execution of quality one reveals the tendency which aims at b side of the professional training of the pupils to develop new possibilities for national export. In this direction the College has already arrived at considerable results and also in the future its main object will be — after artistic education — to place its productions in abroad.

A karácsonykor rendezett iparművészeti kiállítások közül úgy rendezés, mint tartalom szempontjából feltétlenül kivált az Iparrajziskola kiállítása, mely ezen régi, 200 éves multa tekintő intézet legújabb fejlődésének bizonyítéka.

Az Iparrajziskola a budapesti műipar továbbképzésében rajz szempontjából régen fontos tényezője volt iparművészeti nevelésünknek. Az elmúlt huszonöt évben a nappali és esti műhelyoktatás megszervezésével a gyakorlati mesterség tanításában hézagpótló intézménnyé vált műiparunk továbbfejlesztésében. A jelen kiállítás az újabb tárgyilagos művészeti törekvéseket magyaros formaérzéssel kifejezve állítja szemünk elé. Ez bizonyítéka annak az általános, komoly törekvésnek, mellyel az intézet tanárai és szakoktatói dr. Vidéky Emil igazgató vezetésével alatti mai műipari nevelés követelményeinek úgy szellemi, mint gyakorlati szempontból eleget tesznek.

A karácsonyi kiállításon az intézet foglalkoztató- és tanműhelyeinek egy része mutatkozott be a célra kitűnően installált kiállítási helyiségekben, melyek tervei és berendezése Kóródy György és Devecska Ferenc tanárok műve. Hét terem, köztük egy nagy kiállítási csarnok foglalja össze a különféle tanműhelyek készítményeit, melyek a retrospektív egyházművészeti rész kivételével mind a magyar modern formakutatás művészeti jegyében készültek. A magyar történelmi vonatkozások és a magyar népművészeti hagyományok tisztelete vonul végig azokon az iparművészeti alkotásokon, melyekkel az intézet a magyar műipar export-törekvéseit már rövid idő alatt is hathatósan elősegítette. Mert a mai célszerűségekből eredő tiszta formakultuszban azon nemzetközi egyenlősítési folyamat közepette máris meggesendül halkán újra a

dekoratív utáni vágy és a színes, tiszta szerkezet. A falanszter felé vezető kultúra kezd helyet adni a művészetben az emberi ősi ösztönöknek, melyek a mindent nivelláló konstruktív anyag kiformálásában egyéni eszményt is szerepre juttatnak. Nekünk helyi és fejlődési adottságaink felhasználása és ezek kifejező formáinak keresése megélhetési és becsületbeli kötelességünk, ha a nemzetek versenyében helyünket meg akarjuk tartani.

Ezt a törekvést szolgálja az Iparrajziskola kiállítása, melyről alábbiakban számolunk be.

Az előcsarnokban láttuk a gobelinszövőműhelyben készített Iványi-Grünwald-féle «Magyar szüret» című gobelint, Szathmáry István tervei után készített két magyar csomózott szőnyeget és kódexírást és Lakatos Artur tanítványainak farszöveit. Igen jellemző ugyanott a Vidéky dr. eszméje nyomán készült iparrajziskolai zászló és címer, mely a főváros színein nyugvó iparművészeti címert, az ezüst pajzsot a kalapáccsal ábrázolja.

E színekben gazdag és harmonikus bevezető után a kiállítás nagy reprezentatív termében találjuk Vértes és Ohmann tanárok vezetésével alatti levő kerámiai műhelynek formagazdag értékes termelését, melyek anyagban kiválóak, Legát tanár és a nemrég elhunyt Galamb műhelyfőnök kitűnő technikával készült könyvkötéseit, Kóródy tanár tervei szerint készült gobelinet és magyar gobelinszalont berendezését, melynek faipari részét az intézet faipari műhelye, bevonó selyemgobelinjeit pedig a gobelinszövőműhely készítette. Kóródy magyar gobelinjei, melyek egyik kartonja rajzolásánál Vidéky Brigitta is közreműködött, modern egyszerűséggel hatnak. Témái a török hódoltság magyar műemlékeinek átértékelésével szerencsés kifejezői az előbb emlí-

tett mai újabb stílusteremtéseknek. Monumentális egyszerűséggel, diszkrét színhatással, kitűnő gobelinteknikával készültek. A magyar szalonbútor érdekes modern, de magyaros formái és a piros selyembobelin huzatok magyaros figurális és ornamentális dekorációi szerencsésen egészítik ki egymást, de újszerűségben nem tagadják meg az antik hagyományokon alapuló kapcsolatokat.

Ezt követi a harmadik teremben, melynek egyik fele teljesen kiállítási vitrinnek van kiképezve, Tóth és Bentheim tanárok ötvösosztályainak nagyszerű kiállítása, hol a megmunkálás technikájának gazdag skálája teljesen érvényre hozza a modern formák egyszerűségében a magyaros érzést is.

A szemközti falon Szathmáry növendékeinek grafikai adnak ízelítőt a grafikai osztály sokoldalú készülségéről.

A következő terem egy garszonszoba, melynek terveit Devecska tanár készítette. A beépített felhúzható ágy-díván elmés gondolatát és szerkezetét pedig dr. Vidéky Emil tervezte. Szürke, lakkozott kivitelben, minden tekintetben praktikus helykihasználás mellett kitűnő munkával készült ez a berendezés az intézet faipari műhelyében.

A szomszédos terem a textiliák terme, hol a falakon Lakatos Artúr tervei szerint készített gobelinek és csomózott magyar szőnyegek, a vitrinekben pedig Lakatos növendékei a batikolt, festett és hímzett szövetek változatos sorozatát mutatják be saját terveik és készítésükben. Lakatos újabb szőnyegeiben a magyar népművészet naív figurális elemeiből a modern magyar szőnyegornamentikát keresi és a keleti formagazdag csomózott szőnyeghagyományok tiszteletben tartásával új színt hoz a magyar szőnyegművészet készítésébe. A szobában lévő kerti bútor ülőgarnitúrát és asztalkát, mely fénytálló indanthren festett kézimunkával készült bútor-szövettel van kárpitozva, szintén Lakatos tervezte és a textilműhely és asztalosműhely növendékei készítették.

Ezt követi az utolsó előtti szobában Devecska tervei szerint egyszerű, de elegáns vonalú, sárga lakkozással és finom fényezett ébenfával készített hallberendezés, hol a magyar érzés a korallpiros kövek és ezüsttel díszített ptykés veretekkel jutott érvényre.

Az utolsó helyiség az egyházművészetnek van szánva, ahol a díszítőfestészeti és üvegfestészeti műhely, Fáy Aladár növendékeinek üvegfestő- és mozaik munkái mellett Tóth tanár ötvösműhelye szolgáltatja a kiváló antik- és részben modern formájú egyházi kiállítási anyagot feszületek, szentségtartók, kelyhek, pásztorbot alakjában. Ohmann tanár szobrászati osztályának márványfejei értékes ízelítőt adnak a plasztikai munkákról.

Nagy érdeklődéssel szemlélhetjük a szervezeti fejlődésben lévő iparrajziskolát, mely a műipari ízlés és tudás fejlesztésének egyik számottevő tényezője és reméljük, hogy művészeti célkeresését és gazdasági exporttermelésre való törekvését teljes eredmény fogja jutalmazni a mai nehéz viszonyok mellett is.

Fametszet Molnár C. Páltól.

• K R Ó N I K A •

AZ ÉPÍTÉSZ ZEPPELINT TERVEZ. Az építész, aki az új Zeppelin-repülőgépet tervezi, Breuhans, az ismert berlini építész. A megbízást pedig a nagy német léghajóstarsaságtól kapta. Terveit már be is mutatta. És pedig egy kiállítás keretében, melyet saját műtermeiben s az ezzel kapcsolatos iskolában rendezett. Breuhans, aki nemcsak az építésben, de az önadminisztrálásban is kiváló tehetség, ezt a kiállítást használta fel arra, hogy «Contempora» című «műhelyeit» a világnak bemutassa. Saját épületeinek s berendezéseinek bemutatásán kívül, helyet kapott még a kiállításban egy plakátrajzoló, egy fényképész és Doyden, a híres párizsi divatrajzoló.

EDÉNY- ÉS ÉTELHORDÓK. Az újfajta apróbútorok célja legtöbbször az, hogy a háziasszonynak, a cselédtelen háztartásnak feladatait megkönnyítse. Erre valók a guruló kocsik, a mindenféle kisegítő asztalkák. S újabban a konyha és szoba közt használatos edényhordozók is. Képzeljük el úgy, hogy két párhuzamos deszkalap van egymás fölé erősítve mintegy húsz centiméterre és azokat egy olyanforma ívalakú fafogó vagy fémeső tartja össze, mint egy placi kosár tartója, amelyet a karjára akaszt a háziasszony. Az egész arra való, hogy a szervírozó fatálcát pótolja s az emeletszerű két tálcán elhelyezett tányérokat, tálakat kényelmesen lehessen ide-oda hordozni. A tálcákat diófából, vagy egyszerű lemezfából esinálják, a tartókat gyakran alumíniumból. Német gyárak már olesó áron forgalomba is hoztak ilyen edényhordó készleteket.

AZ ÁLLÓLÁMPA A KERTBEN. Sokáig elérhetetlen problémának látszott, olyan villanyáramú lámpákat gyártani, melyek a szabadban és a kertben is használhatók. A berlini állami porcellángyár mostanában megoldotta a kérdést. Olyan állólámpákat hozott forgalomba, melyeknek kerek talpa és rúdja is porcellánból van. Fent a tetején homályos üveggömbben a foglalat. A porcellán nemcsak jól izolálja a benne végighúzódo vezeték, hanem az esőt, nedvességet is jól állja. Ilyen módon a tisztántartása is gyerekjáték. Ez a példa azért is érdekes, mert mutatja, hogy a régi porcellán-manufaktúrák mennyire haladnak az idővel és milyen egyszerű használati cikkek is vetnek piacra.

LÉGI KÖZLEKEDŐESZKÖZÖK KÉNYELME. Sem a vasúti kocsik, sem az autók karosszériáinak kényelme nem vetekehetnek a repülőgépek berendezésének puhaságával. Éppen mert a mozgás lehetősége az utasokra nézve annyira korlátozott, azért gondoskodnak a repülővállalatok mindenféle kellemes ülőhelyekről, amikben az utasok nyolctízórás repülőútjukat is szinte mozdulatlanul, de zsihadtság nélkül tölthetik el. A durralumínból való könnyű fémszkeket a legravaszabb hajlítással s a legfinomabb velourbevonásokkal úgy formálják, mintha hintaszékben nyugodna a pasa-

zsér. A kilátóablakok fémkerete és a vastag, eszlolt üveglapok sokféle irányú mozgási lehetőségére a tájélvezést lehetővé teszi az időjárás mindenféle változásai mellett. Az egyes országokban a karosszériagyártásnak nemcsak új iparágai, de külön tervezőművészete is fejlődött. Az ember nem is hinné, mennyi mindenféle ötlettel dolgozik például a Zeppelin-vállalatok léghajóinak interieur-művésze. Hálófülkék, kihúzható ágyak, színes, virágos kretonok és tarka szőnyegek az éjszakai tartózkodásra szánt osztályokban. Az étkezőterem virágos tapétáival, csillogóan terített asztalaival, pompás porcellánjaival túlszárnyalja a luxushajók eleganciáját is. Sehol sines az a szűkreméretű kényelmetlenség, mely még egy évtized előtt is annyira megnehezítette a légi utazást. A technika a repülést egyre könnyebbé, a berendezők találékonysága egyre kényelmesebbé teszi.

MÁR A SZOVJET IS? Egy német folyóirat, «Die neue Stadt» arról számol be, hogy Szovjetországban erős ellenhatás mutatkozik egyes építész körében a «konstruktivizmus» és «funkcionalizmus» építészeti iránya ellen. Szemükre vetik ez irány követőinek, hogy nem fejezik ki épületeiken az abszolút szépet, a monumentalist, a művészet eszményi mivoltát. A szocializmusnak — mondják e körök — nem célja, hogy a mult művelődési értékeit megsemmisítse, hanem ellenkezőleg : ezeket át kell vennie és tovább fejleszteni. Állítólag már egy egész csoport alakult az orosz építész körében ennek az új irányzatnak érvényesítésére.

TORONYHÁZAK BÉCSBEN. Csak nemrég készült el a Herrengasse egy új látványosság, az amerikai felhőkarcolók módjára épült óriásház Bécsben s máris újabb vertikálsház építésébe fogtak bele. Ez a Strozzi-utcában épülő házóriás messze túl fogja haladni az eddig engedélyezett (s kerületenként más-más maximumot előíró) emelet sorokat. Egyszerű számítások alapján kiderült, hogy egy tízemeletes ház költsége legalább is egy harmadával kevesebbe kerül, mint két ötemeletesnek az építési költsége. Az új házban főleg kislakások építésére gondolnak. Túlnyomórészt kétszobás lakások lesznek benne, konyhával, öltözővel, fürdővel és egy fülkével. Az előzetes számítások szerint egy-egy lakás havi bére 120 pengő körül fog mozogni.

MŰVIRÁGOK. Angol, francia lakásberendezéseknél egyre többször látni újabban művirágokat. E szó hallatára a legtöbb modern ízlésű ember kissé kényelmetlenül érzi magát. De a szóbanforgó művirágok úgy hatnak, mintha esendéletfestők komponálták volna őket. Hosszú szárazon színesen ringó orehideák, vagy más exotikus virágok, alig pár szál, de mesteri színhatásokkal. A virágserép-formájú üveg, melyben tartják őket, maga is fokozza az egésznek könnyedségét. Ebbe az üvegedénybe kis villanylámpát szerelnek, úgyhogy alulról tudják a növényeket megvilágítani. Különösen fehér falhátter előtt, s megvilágítás keltette árnyékhatásokkal érvényesülnek nagyon dekoratív módon ezek a szabadiszek.

KIS, MAGÁNYOS TEMPLOMOK. A «Christliche Kunst» című német egyházművészeti folyóirat egész sereg falusi, kisvárosi, pusztai templomot mutat be, melyeket újabban építettek s a szűkös, válságos időkben is mintaszerűek. Szegény, szerény anyagi eszközökkel, kevés hívőnek, inkább belmissziók céljaira épültek. És egyik szebb, érdekesebb, mint a másik. Nyoma sincs rajtuk a multak lélektelen utánzó szellemének, de nem is a purista merevség túlzottan modern példáihoz tartoznak. Nem is a modern anyagok formanyelve a főkövetelményük. A vas és a vasbeton nem lévén lényeges alkatrészüik, nem is lehetett döntő térképzésükre és szerkezeti formájukra. Inkább a korszerűség és a tájba való beleilleszkedés a főkomponensek. Valamennyi kis magányos templom a megszentelt táj, a vallásos érzésközösség talajából nő ki, de azért mind a mai idők embereinek hangulatához fordul. A fával való építés, a deszkamennyezet, a szép klinkertégla, de legtöbbször a szűkös pénzügyi helyzet is kifejezésre jut rajtuk, ugyanakkor pedig az a mély áhítat is, mely építészeik lelkén uralkodott. Érdemes volna építészeinknek e szétszórt német falvak, pici egyházközségek finom kis templomait figyelemre méltatniok. Mert bőséges tanulságokat ígér ez a szemle, egy új templomépítő törekvés modern irányeszméit.

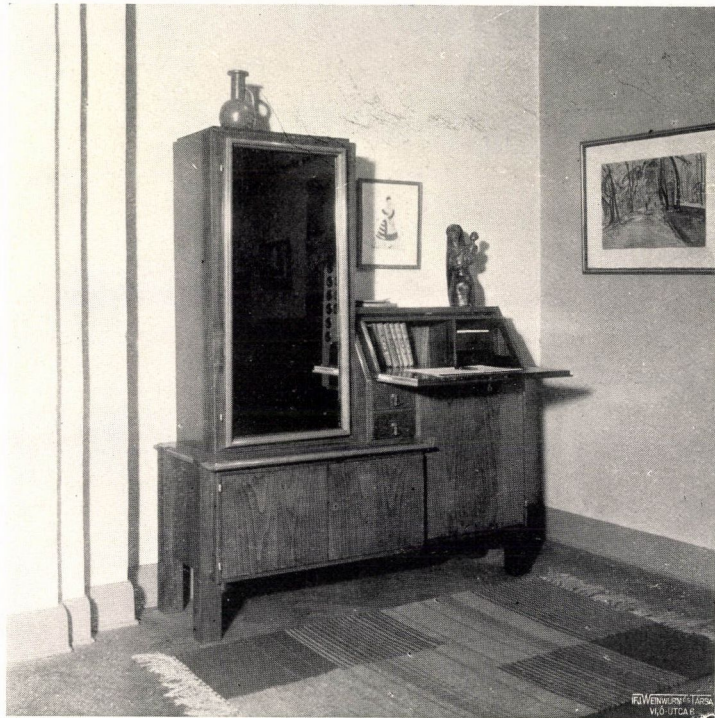
REKLÁMSZOBORSZÁZAT. Míg nálunk a művészi reklám csaknem kizárólag grafikát, világitást és építő-konstrukciókat veszi igénybe, a nyugati, fejlettebb kereskedelem a plasztika sokféle ágazatát is belevonja a reklám eszközei sorába. A mi üzleteinkben, kirakatainkban csak elvétve látni jó viasz-, papírmásé-, celluloid- vagy egyéb babákat. Berlin, Párizs, London áruházi reklámjai közt meglep a sokféle pompás plasztikus figura. A németek már nevet is találtak az effajta szobrászatra: Gebrauchsplastik. Párizsban nem egy nagyáruház egész sor modelláló művészt tart, köztük magyarokat is, akik légszólván minden hónapban új, mulatságos figurákat kreálnak az új kirakatok részére. Az ékszerészboltban egy esábitó fej, a kirakatban egy-két ügyesen modellált rózsaszín kéz tartja a legfontosabb ékszerudonságokat. Egy szellemes droguista egy nagy fogpaszta-tubust tesz ki, amelyből egy maséfej nő ki s annak fogsorát tisztítja a fogpép. A harisnyáüzletek a karesú lábak vonzóerejével szívják magukhoz az érdeklődőket. A mai krízis idején egyáltalában nem válogatásak ott a reklámszobrászok. Valamelyik megmintáz egypár esinos kart egy kesztyűüzlet számára, leönti gipszből egy tuat példányban és a hóna alatt a hájos női karokkal, sorra látogatja a bulvárok boltjait. A reklámszobrász a saját maga reklámozását is érti.

MELEGITŐ KAKTUSZTÁLCÁK. Tudvalevő, hogy bizonyos kaktuszfajok, különösen a fehéres szőrzetűek, nagyon érzékenyek mindenféle hideg, léghuzat stb. iránt. Egy német virágkertész most érdekes találmányt honosított meg a kaktuszkedvelők közt. Egy nagy, kerek fatálat készített s annak a fenekét úgy konstruálja meg, hogy villa-

mosárammal át lehet fűteni. Ez a falemezekből préselt fenék az egyes lemezek közt melegizoláló rétegeket is tartalmaz. Az igen magas nyomású préselés a megel ellenállást hosszú időre biztosítja, még akkor is, mikor a villanyáramot már kikapcsoltuk, mely a lemezt felmelegítette. A gondolat egyébként elég kézenfekvő volt, hiszen a növények fejlesztésénél a villamosságnak és a lassú melegítésnek meglepő eredményeit tapasztalták újabban a kertészetben.

ASSZONYOK AZ ASSZONYOKNAK. Érdekes kiállítás nyílik meg ez év tavaszán Berlinben. A híres Funkturm helyiségeiben «Az asszony» címen, a nagyobb nőszövetségek bevonásával, propagandakiállítás lesz. Célja, hogy megmutassa az asszony jelentőségét a családban és a nemzetben. Lakás, ruházat, a női foglalkozások bemutatása, mindezt felöleli a kiállítás. Naponta előadások, felolvasások, gyűlések, valamennyit, éppúgy, mint a kiállítás szervezését, az asszonyok vezetik.

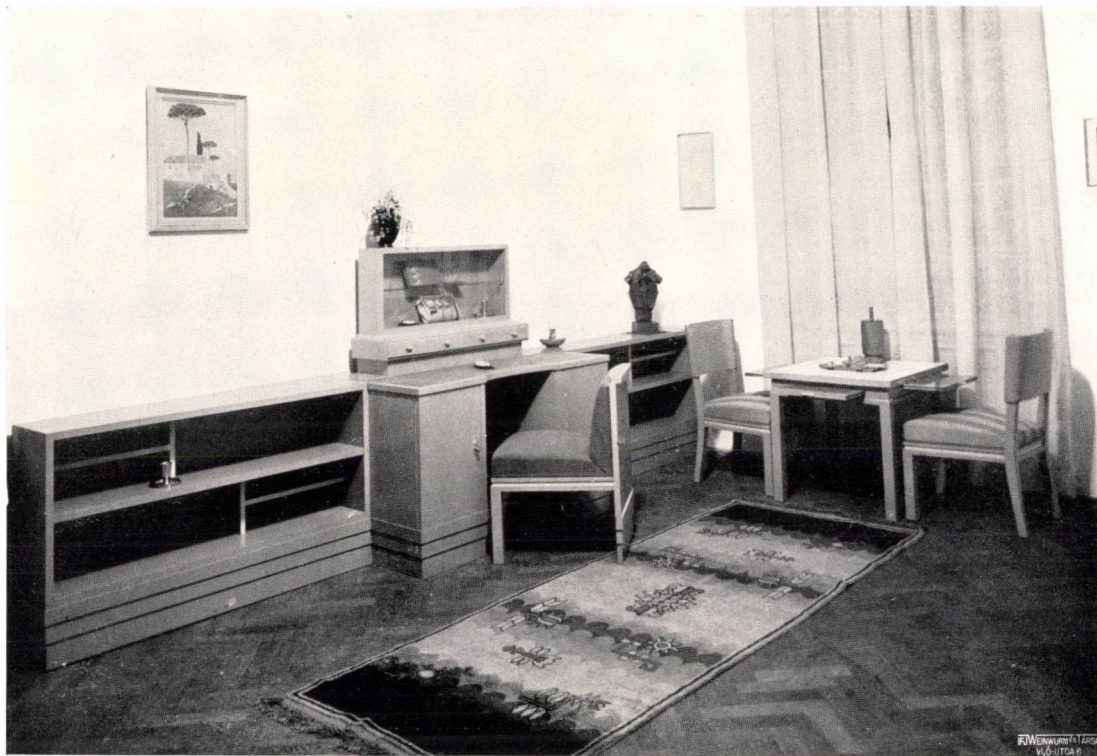
HIREK MINDENFELŐL. Párizsban szintén takarékosági kényszerrendszabályokat kell foganatosítani. A francia közoktatási minisztérium elhatározta, hogy két történelmi szőnyegszővőtelepet, a Gobelins-t és a Beauvais-i üzemet egyesíti. Halleban az ottani iparművészeti társulat félé százados fennállását azzal ünnepli meg, hogy sorozatos kiállításokat rendez a «mai tervszerű alkotómunka uralkodó gondolatai» címmel. Az első kiállítást az erfurti iparművészeti iskola mutatta be. Párizsban meghalt Pol Rab, fiatal karrikaturista, aki a gyermekvilágot mulattató Ric és Rae kutyahistóriák jókedvű illusztrálója volt. Lewesban, Angliának egy kiesiny városkájában megtalálták Rodin: «A esók» című híres szobrának egyik nagyszerű példányát. Egy szénapadláson találták meg, mert a szobor tulajdonosával a helyi hatóságok megértették, hogy egy ilyen szobrot felállítani: «shoking». Lenigradban, az ottani «Orosz Múzeum»-ban német építészek kiállítása nyílt meg, melyen 126 német építőnek 233 munkáját mutatták be. Stockholmban ez év szeptember 4—7-ikéig tarják meg a művészettörténészek 13-ik kongresszusát. Berlinben heves támadások érték Poelziget, a jeles építész. A támadások politikai körökből indultak ki és pedig azért, mert Poelzig volt állítólag életrehívója annak a belga képzőművészeti kiállításnak, melyet Berlinben nem rég rendeztek. Poelzig ennek következtében lemondott a képzőművészek egyesületében viselt alelnöki állásáról. Moszkvában az egyszerű, praktikus használati bútorokra versenypályázatot írtak ki. Több, mint 1000 pályaterv érkezett be és ezek közül tízenegyet jutalmaztak. Ebből is négy német iparművész terve volt. Kölnben évente szállodások kongresszusa és vására szokott lenni. Az utolsó ilyen alkalommal egy különleges kiállítást is rendeztek: A vendég és a kert címmel. New Yorkban a Metropolitan-Museum olyan régiséggel gazdagodott nemrég, amelyhez hasonlóval csak a müncheni és athéni múzeumok dicsekedhetnek. Egy archaikus Apolloszobor ez, a Kr. előtti hatodik századból. Igen magas árat kellett érte fizetni. Kölnben az

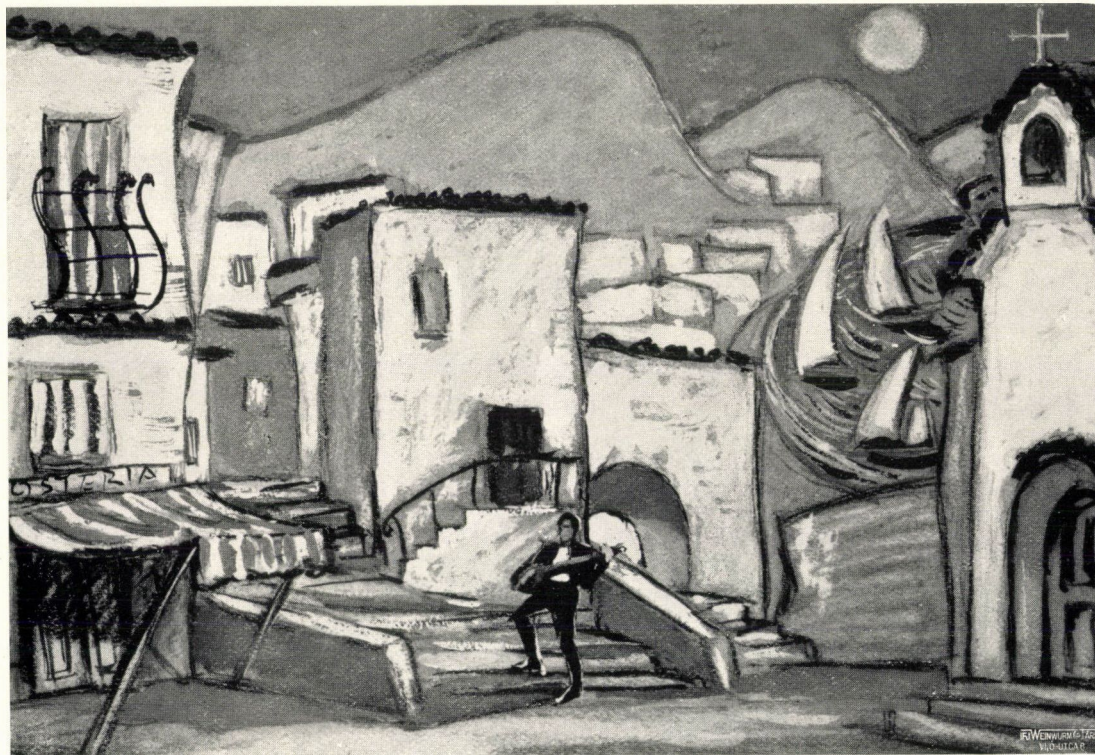
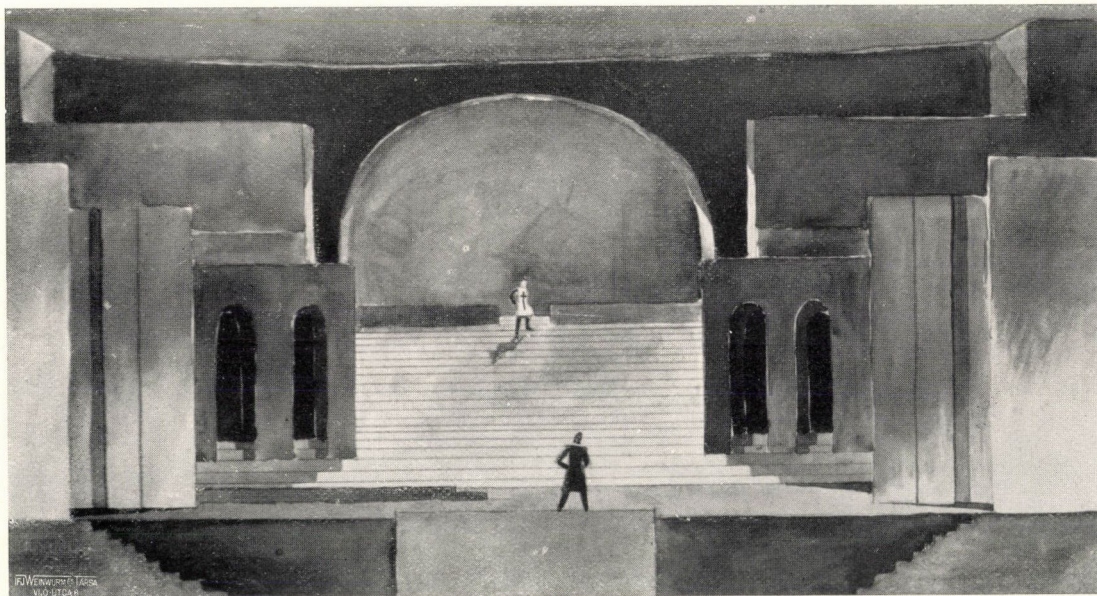
A Tamás-galéria kiállításából.
Nappali szoba. Tervezte Vágó Dezső. Készítette Verebes Károly. — Aus der Ausstellung der Galerie Tamás. Wohnzimmer.
Entwurf: Desider Vágó. Ausführung: Karl Verebes. — From the Tamás's Gallery. Parlour. Designed by Ch. Verebes.

A Székesfővárosi Iparrajziskola karácsonyi kiállításáról. Fent: Garçonszoba. Tervezte Deveeska Ferenc. Lent balra: Részlet a nagy hallból. Tervezte Kőrödy György. Lent jobbra: Batik terítő. Tervezte Lakatos Artúr. — Aus der Weihnachtsausstellung der Hauptstädtischen Gewerbezeichenschule. Oben: Garçonzimmer. Entwurf: Franz Deveeska. — Unten links: Partie aus der grossen Halle. Entwurf: Georg Kőrödy. Unten rechts: Batikdecke. Entwurf: Arthur Lakatos. — From the Christmas Exhibition of the Municipal College for Applied Art. Above: Bachelor's room. Designed by F. Deveeska. Left below: Part of hall. Designed by G. Kőrödy. Right below: Table-cloth. Designed by A. Lakatos.

A Tamás-galéria kiállításából. Horváth János diszlettervei. Fent: Terv az Ember tragédiája szabadtéri előadásához. Lent: Terv a Paraszthecsület diszletezéséhez. — Aus der Ausstellung der Galerie Tamás. Bühnenbilder von Johann Horváth. Oben zur «Tragödie des Menschen» für Freilichtbühne. Unten zur «Cavalleria Rusticana». — From the Tamás's Gallery. Sceneries designed by J. Horváth. Above: Scenery of «Tragedy of Man.» Below: Scenery of «Cavalleria Rusticana.»

újjászervezett iparművészeti múzeumban minden kiállítást óriási tömegek látogatnak. Legutóbb egy nagy népművészeti kiállítást rendeztek s azon az alsórajnai tartományoknak egész a holland határokig nyúló népművészeti hagyományait tárták a látogatók elé.

N. P.

A MILÁNÓI KIÁLLÍTÁS. Művészkörökben nagy érdeklődéssel várják a kora tavasszal megnyíló milánói kiállítást, mely — mint azt már megírtuk — a régebbi monzai iparművészeti kiállítások helyére lép és túlnyomóan az európai iparművészet bemutatását fogja szolgálni három-három évenként megújulóan. Kertész K. Róbert államtitkár a «Képzőművészet» e. folyóirat munkatársa előtt tett nyilatkozatában kijelentette, hogy ez a kiállítás a rendezőség intenciói szerint a modern törekvések jegyében fog lezajlani. Két és fél millió líra költséggel létesítették pavilonjait a város belső területén. A magyar rész a legjobb helyek egyikét kapta. Iparművészeti és építészeti része lesz a magyar kiállításnak. Ezek mellett harmadikul a fényképművészetet fogják bemutatni.

A MÉZESKALÁCSOK EREDETE. A német néprajzi múzeumok gyűjtéseikben egyre több figyelmet fordítanak a régi, népies eredetű mézeskalácsokra. Újabban mélyreható tanulmányokat is folytatnak azok formáinak eredetére nézve. Kiderült, hogy a mézeskalácsmotívumok jelentékeny része vallási, sőt egyenesen pogány vallási ceremóniák formavilágába nyúlik vissza. Szarvasok, lovak, tehenek, halak s egyéb állatalakok az ősi állatáldozásnak emlékei s az őskereszténységben, mint az állatáldozatok megváltásának jelképei vonultak be. Sokszor meg lehet találni a bárányt a diadalmas zászlóval és a pelikánt fiaival, a jellegzetes vallási szimbólumokat is. A Napisten szokott pogány ábrázolásait, a lángoló kereket is sok süteményforma megőrizte. A perecet is úgy magyarázzák, mint a saját farkába harapó kígyónak, az örökkévalóságnak lassú átfarmálódását s nevezetes, hogy régen újévi pereceken szerepelt elsősorban ez a forma. Éppúgy megtalálni azonban a bibliai alakokat is a régi sütemények, mézeskalácsok világában, melyek gyakran fogadalmi ajándékképpen is szerepeltek a templomokban. A mátkapárok, valamint a méteres nagyságú lakodalmi kocsik főleg a népies elemnek a vallásos áhítattal való összeolvadását tanúsítják s mindezek együttvéve hálás anyagot adnak az ősi ethikai sajátságok kifejezésére. A mi múzeumaink anyaga is méltó tárgya lehetne ilyen irányú tanulmányoknak.

CIPŐPAD. Az újabb lakásberendezésben az előszobának egyik igénytelen bútordarabja. Egyszerű fapad, melynek rádobott párnáján ülni lehet, lent pedig, az ülés alatt a cipőket elhelyezni. Egyszerű, húzós kis függöny van a három oldalán (negyedikkal a falnak támaszkodik) és ebben a padalatti üregben vannak a cipők. Tekintve, hogy főként nedves sárcipőket helyeznek ide, jó úgy szerkeszteni, hogy a cipők sarka magasabbra legyen támasztva, mint az orruk hegye. Ezt egy keresztülvezetett léceel lehet elérni, melynek a cipők talpuk-

kal nekitámaszkodnak. Az egész bútordarab nagyon célszerű, mert a hó- és sárcipők elhelyezését és a letilést együttesen szolgálja.

TERÍTETT ASZTALKIÁLLÍTÁS. Egy nagy berlini áruház azzal ünnepelte meg hetvenéves jubileumát, hogy kiállítást rendezett modernül terített asztalokból. Csaknem mindenféle társasági alkalom számára bemutatták a megfelelő terítési módot. Egy nagy ünnepélyes aszalterítésnél a tiszta vászondamaszt abrosz uralkodott, de lehetett látni kétszínű damasztterítést is. Kerek asztalok vaszon és batisztabroszain hímzések voltak láthatók. A teára szervírozott abroszok terítőin sokféle alkalom kínálkozott a női kézimunkára. Efajta asztalokon a színes műselyem- és a finom batisztabroszok kissé háttérbe szorították a tüllterítőket. Még fodros, kínakreppből való teásabroszokat is lehetett látni, különféle csikokkal átvarrva. Nagyon egyszerű hatást keltenek a terített asztalok, hogyha az abrosz, asztalkendők és a porcellánedények színben s mintában megegyeznek. A szétszórt virágok mint díszítőmotívumok ilyen készleteken újra divatosak.

A KÉZIMUNKA-BAJNOKSÁG. A megfiatalodott Olaszország tudvalevőleg minden eszközt megragad, hogy a hagyományos olasz háziipari s népművészeti technikákat az új nemzedékek szeretetébe belevigye. A híres velencei csipkeiskolát, a régi olasz miskaöpeny-hímzést, a szicíliai hímzőiparokat sorra felélesztették s alig van a régi olasz kézműipari centrumokban olyan nő, aki e hajdani iparágakat ne úzná vagy legalább is ne támogatná. Az állami munkaszervezet külön tanulónőket s külön mesternőket ismer, mindegyiknek pontosan kijelölt feladataival. Most azután a sportversenyek mintájára megszervezték a kézimunkázó nők versenyeit is: helyi, kerületi s központi kiállításokkal. Persze csak a legjobb munkák jutnak a «válogatott» mérkőzésbe, melyekben a szakavatott zsűritagok mesteroklevelet, sőt bajnokságot is juttatnak az arra érdemeseknek. A sajtóban való közlés díesősége és jelentős pénzjutalmak hatalmas mértékben fokozzák a versenyzők buzgalmát. Az egyes kiállítások azután vándorútra mennek egész Olaszországban és maguk is megtermékenyítik más-más vidékek érdeklődésének talaját.

VARRÓGÉP ÉS A FÉMCSŐ. A dolog olyan egyszerű, mint a Kolumbusz tojása. A varrógép, melynek barokk lábához évtizedek óta hiába kerestek megfelelő állványt, az öntöttvaszerkezet, mely minden jóízű embernek útjában volt a szobában, szerelmes lett a fémcsőbútorba. Most végre tartós frigyben egyesültek. Egy bieleföldi varrógépgyár egyszerű hajlított chromo-nikkel vázra állítja a fényezett tölgyfalapot, melyre a varrógép van szerelve. A fémállvány oldalára pedig, mint valami fakoffert, odaesatolja a lecsapható födelű ládát, mely színes, világos természetes erezésű fájával egészen jól hat az egyszerű masinán. A varrógép lapja alatt fiók is van és mint egy modern háztartási cikkhez illik, nem emberi erő hajtja, hanem villanyáram.

FÜGGŐ VIRÁGOK. A szobába, erkélyre, ablakok közé varázsolt télikert új meg új meglepetésekkel szolgál. A legraffináltabbak közé tartozik a falratett vagy mennyezetről lógó virág-edény, benne növényekkel. Akármilyen anyaga lehet: réz, bronz, kerámia, üveg, csak az a fontos, hogy a formája megengedje a benne levő víznek gyakori váltogatását. Nagyon szépek s érdekesek a mennyezetről lelógó egyszerű üveggömbök, úgynevezett «suszterüvegek», melyek felsőrészén egy kis gallér van (mint a befőttes üvegeken) s annál fogva erősítik ezüst kötelekkel a mennyezetre. Két-három kötélén különböző magasságban két-három ilyen üveggömb (a nyakán áthurkolva) lóg egymás mellett — s a fehér lakkozású falak visszaverik a esillogó üvegek, a kúszó növények ragyogását. A szobanövények vallásos tisztelői, a japánok, tanították meg e finom díszítő eljárásra Európát.

ARANYMŰVES-TÁRSASÁG. A berlini aranyműves szakma különféle érdekeltségei nemrég nagyarányú egyesületet alapítottak, ennek a szakmának népszerűsítése érdekében. Minden eszéssel arra akarnak törekedni, hogy a régi arany- és ezüstműves emlékek kultuszát növeljék, a kézművességet tökéletesítsék és az ötvösmunkák számára új gyűjtőket neveljenek. Ennek egyik leghatásosabb eszközeül kiállítások rendezését vették tervbe. Már is felhívást intéztek a német arany- és ezüstművesekhez, hogy egy leendő kiállításra készülnenek fel s erre vonatkozó terveiket máris közöljék a rendezőkkel. Azonkívül pályázatot írtak ki egy kézzel készíthető művészeti ezüstszerű terve számára.

A JUBILÁLÓ NÉMET WERKBUND. Szerényen és esőndben, de meleg emlékezők között most ünnepelte fennállásának negyedszázados fordulóját a német Werkbund. Egykori alapítói közül a három vezetőegység: Theodor Fischer, Richard Riemerschmid, Bruno Paul még ma is élően tevékenykednek, míg a negyedik, Bernhard Pankok nemrégiben hunyt el. Valamennyien Münchenben éltek az alapítás idején és ők rendezték első jelentős kiállításait is. «A forma őrzői» — mint magukat nevezik — ma is hívek az alapvető elvhez, mely elsősorban a becsület, tiszta, izléses formát akarja látni a német alkotómunka egész területén. Kezdetben tisztán iparművészeti törekvések álltak a mozgalom középpontjában. Idők folytán a hangsúly áttevődött az építészeti és nagyipari tömeggyártás területeire, de a formakultusz még így is igen erőteljes veretet kap a Werkbund törekvésein. Érdekes, hogy a háború vége felé az angolok is próbálkoztak hasonló alakulatnak létesítésével, de ez a törekvés megghiúsult. A németek mellett csak a svájci és osztrák hasonló irányú mozgalmak tudtak jelentőségre emelkedni.

A MALOMLAKÁS. A művészettörténeti kézikönyvekből mindenki tudja, hogy a múlt század elejének «gótikus láza» idején, mennyi apró német fejedelemség rezidenciáját hagyták el a fejedelmi lakók azért, hogy egy-egy romokban heverő

vár omladozó kövei közt szívják magukba a középkor levegőjét. Hónapokig, sőt évekig bírták e szűk, dohos cellák közt a fantasztikusan izgalmas életet, míg a jobb belátás végre is visszavezette őket a sokkal kényelmesebb kastélyokba. Az ember alig hinné, hogy még ma is vannak ilyesfajta romantikáknak barátai. Franciaországban például a chantilly-i vonalon fekvő Luzarehes falu közelében van egy XII. században épült vízialom, melynek nagyon primitív, óeska kőfalai közt, apró ablakoknál csak a repkények néznek be és ezt a vadul zúgó vizek közt húzódo gyöngyszemet, óeska zsindeyes tetejével együtt egy művészetkedvelő főúr, gróf Heurjeu Edouard vásárolta meg nyaralási célból. Egyelőre nem is akarja restauráltatni, hanem érintetlenül akarja magába szívni a középkor levegőjét.

FILM-MÚZEUM. A párizsi Trocadero-múzeumban, mely csak nemrég épült át teljesen, új, érdekes osztály nyílt meg. Ennek a „cinemathique“ című osztálynak az a célja, hogy a legérdekesebb filmeket gyűjtse össze s őrizze meg az utókor számára. Elsősorban a filmgyárak támogatását veszik igénybe, melyektől a már elraktározott s számukra értéktelen, de nevezetes filmtekercseket elkérlik. A filmmúzeumnak van egy érdekes alosztálya, mely a háborús felvételeket őrzi. A múzeumnak s a hozzátartozó laboratóriumnak egy asszony, Mme. Laure Albin-Guillot a vezetője.

A FLORENCI IPARMŰVÉSZETI ISKOLA. Olaszországnak egyik leglátogatottabb iskolájáról közöl ismertetést a Studio. Elmondja, hogy ez az iskola, melynek a múlt tanévben 249 növendéke volt, elsősorban az iparüzemek számára képez ki tervezőket, másodsorban pedig az iparoktatási intézetek számára szakmai tanárokat. Az építészet, díszítő festészet, szobrászat, grafika minden osztályán modern elvek szerint történik a tanítás, de elsősorban nagyvonalú, dekoratív feladatokat követnek. Az Ugo Ojetti személyes irányítása alatt álló iskolának alsó tagozata hároméves és egyszerű mestereket, üzemvezetőket nevel. A középső hároméves tagozat elvégzése a «mester» cím használatára jogosít. Aki az e felett levő két éves felső tagozatot is elvégzi, az, a vele kapcsolatos tanfolyamok ismeretanyagát következtében művészeti tanításra is jogosultságot szerzett. A nagyobb iparvállalatok a megüresedett tervezőállások betöltésére egyenesen az iskola igazgatóságához szoktak fordulni ajánlataikkal.

VICTORIA-STILUSBAN. Az angol lakásművészetben az új, «tárgyilagos» berendezéstílus csak nehezen hódít. A konzervatív polgári hagyománytisztelőt nehezen barátkozik meg a túljózan berendezkedési formával. A gazdagok és előkelők világában ma inkább, mint valaha, a Victoria-korabeli stílus szerint rendezkednek be. Kandallóval, tapétákkal, melyek selyemfénye rendszeren élénk színekben virít, ülőbútorokkal, amik leszegényedett Chippendale-formájukkal közelednek a mai izléshez. Az angol «home» kedélyes, öblös kényelmét az effajta berendezés jobban szolgálja, mint a kontinens új formái. Igaz, az ő praktikus érzékük a régi

stílus avult maradványait azért száműzi ezekből a szobákból. A kandallóban már nem annyira hasábfá, mint inkább gázláng melegít. Az ablakokon nem nehéz carniche-ok és vastag drapériafüggönyök lógnak, hanem könnyű, levegős store-ok. És a bútorok huzatai sem a régi, kényes brokátok többé, hanem kellemes bársonyok, vagy éppen virágos kretonok. Az 1860-as évek romantikus lakásberendezései nagyon leegyszerűsödtek, de megtartják azon idők színes, mondhatni «bieder» jellegét.

HALÁSZOK KLUBHÁZA. A mi vízisportolóink nem igen tudják elképzelni, hogy Angliában és Franciaországban hány week-endező választja idegesillapító szórakozásnak a horgászatot. Szakértők és orvosok egyaránt állítják, hogy ebben a magányos sportban igen nagy pihentető erő van. Nem esoda tehát, ha a gazdag polgár is ezzel a vasárnapi időtöltéssel teszi nyugalmasabbá életét és hogy a Themse, vagy a Szajna partján gyakran épülnek fel halászberek sportházai. Az utolsó párizsi iparművészeti Salon-kiállításon is egy teljes halászkлубházat mutatott be Ruhlmann, a neves francia építész. Egy fiatal, tehetséges építésszel, Porteneuvevel társulva alkotta meg a hatalmas teremből álló klubházat. Földszintjét egyetlen társalgó-ebédlő-s pihenőhelyiség foglalja el, nyitott emeletsora pedig egyetlen galériaszzerű körfolyosó, melyből kis hálófülkék nyílnak. Vidám, nagy kandalló, mellette hatalmas bőrfotelek, székek, virágos kretonnal bevonva, nagy, kerek ebédlőasztal, vastag, kerek szőnyegre állítva, egy hatalmas tölgyfaszekrény, melyben a halászélet összes szerszámai helyet kaptak — ennyi az egész. A klubjellegét a térbeosztás, a bútorok és a kivétel juttatják érvényre. A halászatot pedig a fehér falakra halvány színekkel festett víz-ek, halak és térképek.

UJ STILUS. (Bécsi anekdota). Egy bécsi építész megbízott egy ottani gazdag úr, hogy tervezzen számára egy házat. A gazdag úr valami egészen egyszerű házat kíván. Megnézte az új lakóháztelepet, az ott látott legegyszerűbb, legmodernebb háztípusok szerint akar magának ő is építtetni. Tudja, — mondja az építésznek — nekem valami egész egyszerű dolgot építsen. Érti? Valamit, ami nagyon egyszerű. **K ö l t s é g n e m s z á m í t .**

HOGYAN LEHET A MŰVÉSZEKEN SEGÍTENI? Többféleképpen. Vannak országok, melyekben az állami s társadalmi gyorssegélyekkel kísérleteznek. Kiderült, hogy lyukas hordóba való vízfordás. Más országok művésztületei az önszegélyezés, az áruért árut, a beteg- és temetkezési járulékok hirtelen módszereit vették elő. Csupa hatás nélkül ellobbanó mozgalom. Egy bécsi ujság körkérdést intézett pár bécsi művészhez, mikép kellene nézetük szerint a művészeket segíteni. Végre néhány okos, megszívlelésre méltó jótanács. A művészek munkák adásával kellene segíteni. De nem holmi állami megrendelésekkel. Hanem az egész nép, az egész mai társadalom művészi étvágának újból való felébresztésével. Akár egy bérház épül Bécsben, akár egy kis fogadalmi kápolna valamelyik faluban, újra kapjon benne helyet a művészet: az

igazi festő, az igazi szobrász. Ennek csak egyetlen lehetősége van: minden iskolában, minden gyerekbe belenevelni a művészethez való vonzódást. Minél több művészi séta, kiállítások látogatása, rajztanítás pedig ugyanakkora mértékben, mint a sportszellem fejlesztése. Így beszéltek a bécsi értelmes művészek. S amikor ez a vágy hangokat kapott, az osztrák közoktatási minisztérium is elkezdett tanácskozni. Arról volt szó e konferenciákon, hogy a rajzot költségvetési okokból el kellene törölni a középiskolák rendes tárgyai sorából s áttenni a délutáni órákra azoknak, akik meg tudják fizetni.

A BŰVÖS NÉGYSZÖG. Jellemző tünete korunknak. Jellemző különösen arra a szellemi zűrzavarra, mely Németországban uralkodik. Egy pforzheimi gyár karácsonyi ajándékok forgalombahozatalát hirdette. Mindenféle dísz tárgyak: szivar-, cigarettadobozok, írófülbökök, hamutálak, tűzszerszámok, rizspordobozok kerülnek ki műhelyeiből. A bűvös négyszög díszíti valamennyi dísz tárgyunkat — hirdeti a gyár. A bűvös négyszög az ő különös elrendezésű számsoraival bele van edzve, vése valamennyi gyártmányukba. Ezt a bűvös négyszöget tudvalevőleg Dürer Albrecht Melancolia című rézmetszetéről vették át, de eredete a mágia fénykorára, a középkorra nyúlik vissza. Meg kell adni, hogy a gyár igen szépen, ízlésesen, sőt modernül használja fel a kvadrátot és a számjegyeket tárgyai felületén. De micsoda koncesszió ez, miféle lealacsonyodása az iparművészetnek, mely az okkultizmus vásárlóerejét, a babonások pénztárcáit használja ki üzleti céljaira és öngyújtóval segít sötétséget esinálni.

A FILMRENDEZŐ LAKÁSA. Egy német divatfolyóirat mutatja be képeken, hogyan lakik Fritz Lang, a híres rendező. A millió, melyben él, korántsem olyan fantasztikus, mint a Metropolisé és a hős, aki azt a lakást a maga képére teremtette, esepet sem emlékeztet dr. Mabuse-ra. A fémesőbútorok, az óriási méretű íróasztal a dolgozószobában, a földigérő ablakok, a vörösrézről készült házi-bar, de főleg az emeletsorokban rakott, könyvekkel teli poleok mind, mind a józan kényelmet hirdetik. A nyugtalanvérű rendező a polgári nyugalmat kedveli. A boxoló-szoba sportfelszerelése pedig azt bizonyítja, hogy mielőtt gigászi alakjaival megbírkózna, előbb egy boxtrénertől vesz egynéhány erőteljes ütést.

A BAUHAUS. A viharok, melyek születése óta kísérik a tizenháromesztendő ultramodern «alkotóiskolát», úgylátszik csak nem akarnak lecsillapodni. Már bölesőjében ott zúgtak körülötte, a csöndes kis fejedelmi városkában, Weimarban, mely Goethe és Nietzsche hagyományait áhítatos módon őrzi és gyorsan leépítette a város által fenntartott iparművészeti iskolát. 1926-ban Walter Gropius — látszólag — szerenesébebe révbe vezette a Bauhaus-t, mikor Dessauban keresett s talált számára hajlékot. A műhelyek, kísérleti lakóházak, motoros-üzemek, melyekben a tanonesortól egész a mesterfokig s az «alkotó-konstruktőrig» vezették az ifjúság kiképzését, egyszerre felkeltették két

világrész művészetpedagógusainak figyelmét. Gropius, ügylátszik, éppen a vezetős szerep miatt, melyet a német Werkbundban kezdett elfoglalni, kénytelen volt az igazgatást Hannes Meyer-nek átadni, aki tagadhatatlanul politikai befolyásokat is engedett az iskola szellemében érvényesülni. Utódjában, Mies van der Roheban ugyan tisztára művészi, illetve pedagógiai intenciók dolgoztak, mikor az iskola vezetését átvette, de az iskola szélsőségesen újító építészeti elveihez ekkor már a nyugtalanító tendenciák egész sorát költötték hozzá az ellenségei. S az történt, hogy a dessauai politikának másik oldalán, a jobbszélső fronton állók mind hevesebben követelték az iskola bezárását, amit Dessau városa az elmúlt év október elsején el is rendelt. A német művészek, főleg építészek sok száz aláírással ellátott beadványban kérték ennek a rendelkezésnek megsemmisítését. Köztük a német építészetnek olyan jele, mint Theodor Fischer, aki hangsúlyozottan ellenfele az iskola didaktikai elveinek, de élesen tiltakozott az ellen, hogy egy iskolát politikai rágalom alapján, valójában azonban kísérleteinek újszerűsége miatt, elűssenek az élethez való jogától. Ragyogó példája annak, hogy a régebbi müncheni iskola a reprezentáns művésze mennyire őrzi az előző nemzedék magasrendű értelmességét. Mindezek ellenére is mi sem történt a dessauai hatóságok részéről. Végre is újév táján Berlinben nyílt meg szerény keretek között s újból Gropius vezetésé alatt a sokat hányatott iskolának egy kicsiny töredéke.

N. P.

A SZÁMOK BESZÉLNEK. Még pedig igen szomorú dolgokat beszélnek az építkezések visszaeséséről az utolsó polgári esztendőben. Csaknem mindenütt kevesebbet építettek 1932-ben, mint 1931-ben. Így például a németeknél legfeljebb 120.000 lakást termeltek, az előző évi 252.000-rel szemben. Egyesült-Államokban az év első tíz hónapjában 116,4 millió dollárt tett ki az építkezés az előző évi első tíz hónap 259 milliójához képest. Franciaországban a múlt év második felében az építőtevékenység úgy aránylott az előző év második feléhez, mint 90 a 122-höz. Belgiumban az utolsó évben havonta átlag 875 építengedélyt adtak ki, egy évvel előbb átlag 1090-et. Csakis Angliában sikerült az építőtevékenységet az előző év átlagos színvonalán fenntartani s alig valamivel szállt az 1924-es év indexszáma alá.

SZOBA ÉS DIVAT. Ez volt a címe az osztrák iparművészeti múzeum idei téli kiállításának. Két főrészből történelmi és jelenkori anyagot mutattak be. A modern kiállítás természetesen sokkal tágabb keretű volt, mint a retrospektív rész. Egyidejűleg, szinte egyazon helyen akarták a kiállító iparművészek bemutatni a lakásfízlés és a divátágazatok mai összehangoltságát. Mintegy szemléletessé tenni azt, miként sugallja a divat a lakás-tervezést és az otthon a toalettet. A be nem vallott cél azonban leginkább az volt, hogy a bécsi iparművészetnek új exportlehetőségeket teremtsenek. Ez a tervezőművészet s a mögötte megvonuló iparágak jelentékeny része már egy évtized óta sokat szenved a modern stílus dísztelensége s egyéb okok

miatt. Arról van tehát szó, hogy néhány egykori ragyogó mesterségnek újra munkát s megbeesülést teremtsenek. A kárpitosok, a paszományosok, a fehérneműkészítők, az aranyozók, a lámpaernőkészítők s még néhány kézművesipar új reménységekkel fordult a kiállítás felé. A bécsi iparművészeti iskola és a kereskedelmi kamara az ő szokott elevenségükkel most is ötletet ötletre halmoztak, hogy minden szobából új színek, új divatsugallatok, de főleg új exportlehetőségek indulhassanak hódító útra. Külön érdekessége volt a vele kapcsolatban rendezett divatbemutatók sora. Ezekben a különféle szezonok ruhaötletel mellett az alpesi tájak népviseletét is felvonultatták tarka szépségében. A külföldi s különösen párizsi ruhaszalónok máris sok mindenféle üzleti kapcsolatot teremtettek a kiállító iparművészekkel.

MRS. ROOSEVELT IPARA. Vészi Margit egy bécsi lapban igen érdekes interjú-sorozatban számol be amerikai élményeiről s ezek sorában egy látogatásról, melyet az újonnan megválasztott amerikai elnök feleségénél tett. Amerika első asszonya ezidőszereint még kis gyerekeket tanít egy iskolában, addig is, míg beköltözik férjével márciusban a Fehér Házba. De van egy ennél érdekesebb foglalkozása is. Bútorokat gyárt. Az újságírónőnek elmondta, miként határozta el magát erre a foglalkozásra. Nagyon szerette az egyszerű, síma koloniális bútorokat. De ezek az Amerika őskorából való bútorok ma már egyre ritkábbak. Így jutott arra a gondolatra, hogy ebben a stílusban tartott, nemesen egyszerű, de nem hamisításra szánt bútorokat készíttessen. Üzletileg nagyon jól vált be ez a gondolat. Mrs. Roosevelt esinos reklámfüzetet, «slogan»-t mutatott, amelynek homlokán ez a jelszó ékeskedik: «Olyasmint is vegyetek, amit dedunokátok örökölhettek egykor.» Eleinte egyetlen asztalossal dolgozott. Jelenleg huszonegy családos munkást foglalkoztat.

ORLIK EMIL. A német grafikának ez az elismert mestere pár nappal kitéző barátja, Slevogt halála után, követte őt a sírba. A századforduló idején, az akkori japaizmus divatos stílusában kezdett a művészi- és könyvgrafikával foglalkozni. Többször is beutazta a keletázsiai országokat és mindig új, meg új színekkel, új, friss, dekoratív ötletekkel tért haza onnan. Talán három éve lehet, hogy Budapesten járt és egy könyveiből rendezett finom kis kiállítás kapcsán előadást tartott itt a japán művészetéről, melynek emlékeit is szeretettel gyűjtötte. Finom irodalmi érdeklődés, nagy műveltség egészítette ki teljesen egyéni művészetének gazdag termőterületét.

AZ ELTŰNŐ ELŐSZOBAFAL. Az új építkezés az egyre jobban összehangolódó előszobák és vesztibülők lassan kiszorítják a régebbi idők egyik megszokott bútorarabját, az előszobafalat. A «Wand», ahogy röviden nevezték, porlepett párkányaival most már a tényleges falnak ad helyet. Mert az újabb előszobákban csakugyan a jutával, vagy hánesanyaggal bevont falra kerül a tükör s ugyanez oda a ruhaakasztásra szánt fogasok. A

TÁNCOLÓ MATYÓK · DIE TANZENDEN MATYÓS · THE DANCING MATYÓS · LES MATYÓS DANSAITS · MATYI DANZANTI

BONDOROSI CSALÁD MELLETT
GUYA MÉNESŐI DELEGÉT
CSÁRBABEHSZÉ PASSZONYNAI
BORT ISZIK AZ ÖRÖG BOJTÁR

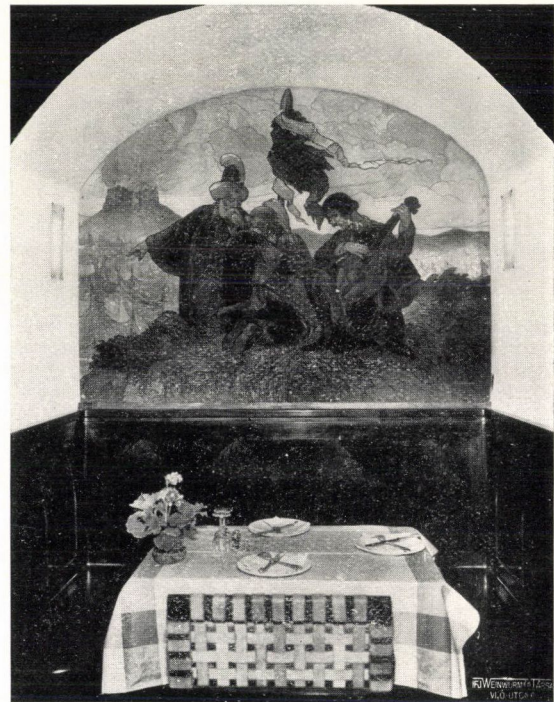
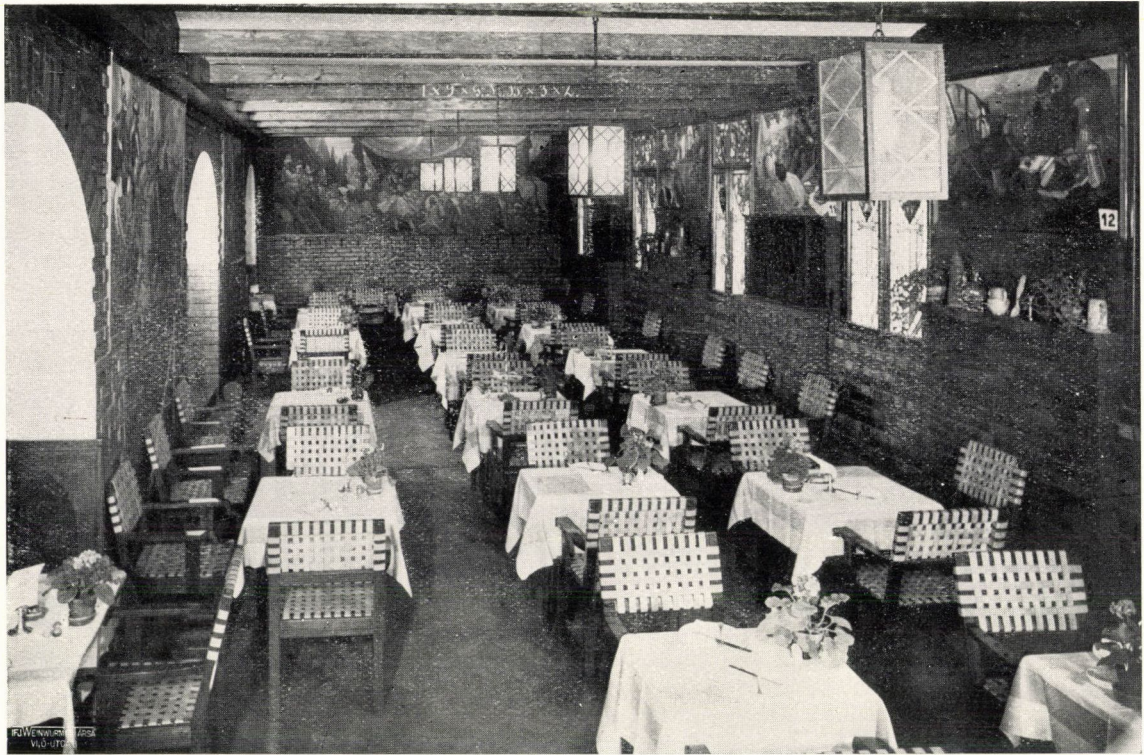
ÖRÖG BOJTÁR KIS SZAMADÓ
A FÜCSINÓSI ÚJAN VALÓ
LEányKÉRT ÉLŐ HALÓ
MENECSKÉK REDVÉRE VALÓ

HERKÁKAPISZTA
BORUL A LEVÉL
BUSHI ARISZTÁNY
HOGYINC SZERÉTOJE

HUJNÉ BÉKÉJNYI BSKORJ
NE ISSIRÁK ROZZAL
MEGUSGIFA JOISTUN
CSAK JOHIMADROZZAL

Üvegablakok a Britannia szálló Nótás Terméből. Tervezte Haranghy Jenő.
Készítette Palka József. — Fenster des Liedersaales im Hotel Britannia. Entwurf: Eugen Haranghy. Ausführung: Josef Palka. — Glass-window in the Singing-room of the Hotel Britannia. Designed by J. Haranghy. Executed by J. Palka.

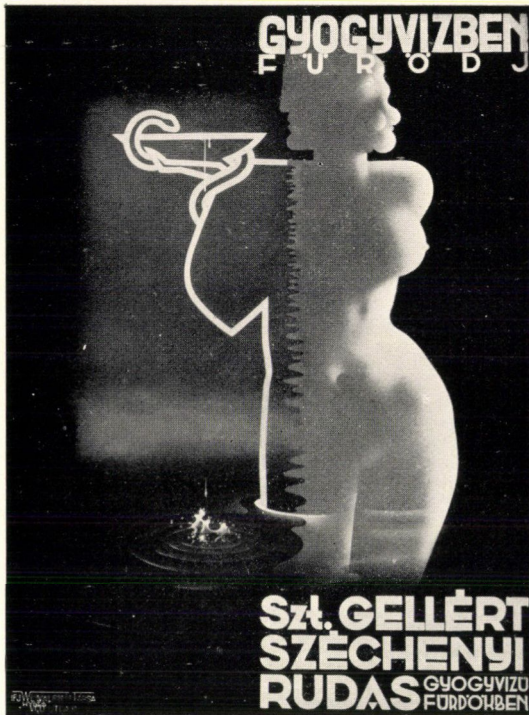

Fent : A Britannia szálló Szondy-sörözője. Tervezte Zeitler Rudolf. Lent balra : Részlet a sörözőből. Lent jobbra : Fali fülke Haranghy Jenő falfestményével. — Oben : Szondy-Bierhalle des Hotels Britannia. Entwurf : Rudolf Zeitler. Unten links : Partie aus der Bierhalle. Unten rechts : Wandnische mit Wandmalerei Eugen Haranghys. — Above : Beer-hall of the Hotel Britannia. Designed by R. Zeitler. Left below : Part of the Beer-hall. Right below : Box in the Beer-hall, with frescoes of J. Haranghy.

Fent: Részlet a Szondy-sörözőből. Tervezte Zeitler Rudolf.
 Lent: Képek a Britannia szálló Móra-szobájából. Festette: Haranghy Jenő. — Oben: Partie aus der Szondy-Bierhalle.
 Entwurf: Rudolf Zeitler. Unten: Bilder im Móra-Zimmer des Hotels Britannia von Eugen Haranghy. — Above: Part
 of the Beer-hall, Designed by R. Zeitler, Below: Frescoes from the Móra-room of the Hotel Britannia by J. Haranghy.

A Szt. Gellért szálló plakátpályázatáról. Fent balra: I. díj, Konecsny György terve. Fent jobbra: II. díj, Végh Gusztáv terve. Lent balra: III. díj, Fejes Gyula és Nemes László terve. Lent jobbra: V. díj, Méhely Iván terve. — Plakat-Preisausschreiben des Hotels St. Gellért. Oben links: Entwurf Georg Konecsnys (I. Preis). Oben rechts: Entwurf Gustav Véghs (II. Preis). Unten links: Entwurf Julius Fejes' und Ladislaus Nemes' (III. Preis). Unten rechts: Entwurf Ivan Méhelys. (V. Preis) — Posters from the prize-competition of the Saint Gellért Hotel. Left above: First prize. By G. Konecsny. Right above: Second prize. By G. Végh. Left below: Third prize. By G. Fejes and L. Nemes. Right below: Fifth prize. Design by I. Méhely.

leegyszerűsített esernyőtartót, melynek nikkel- vagy rézrúdja az egyszerű műhelyi formát mutatja, stílusosan egészítik ki a ruha- és kalapakasztó horgok, végükön a jellegzetes gombbal. A modern ruhátárok adtak itt jó példát a hely gazdaságos felhasználására. Ezek mutatják, hogy a falon milyen sűrű, kellemes ritmusban lehet felsorakoztatni a fémkarokat, forgó-könyököket, amikből sohasem lehet elég a mai kis méretű, de nagyforgalmú előszobákban.

A MODERN NŐ ÉS A KÖZÉPKOR. Talán keresve sem lehetne nagyobb ellentétet találni, mint ez a két fogalom. És most mégis összekerülnek tiszta esztétikai alapon. A divatszabó házasítja össze őket. A modern francia divattervező határozottan érzi, hogy a mai testvonal, a kissé mesterkélt sovány nőalak, egy régi szépségideállal átítatva érdekesebb. Ezért veszi kölesön a gótikus faszobrok «hétrégtörbe» alakjait. A párizsi nőszabók, ha mai anyagokkal — műselyemmel, prémmel, ripszelt bársonnyal — dolgoznak is, régi faszobrok testtartását viszik az új toaletthe. Mindenesetre közrejátszik ebben az amerikai gyűjtők nagy szimpátiája a primitív faszobrok iránt is, mely már pár év óta tart s úgy látszik megtelítette a newyorki szalonok levegőjét a középkori törékeny női test gráciájával.

MI VAN A HÁZTETŐN? Hogy a háztetőn kávéház, bar, kert, akvárium lehet, arra már van elég példa a modern építésben. De hogy még mi mindenféle lehet ezeken kívül, arra egy új párizsi bérpalota nyújt példát. A merőben új ház ott áll a Champs Elyséen. Tulajdonosa Le Corbusier és Jeanneret építészeket bízta meg azzal, hogy egészen a — légvárépítésig fejlesszék ki a sokemeletes palotát. A tetőterasz valóságos paradicsom. A széles, nagy, nyitott teraszon ugyanis zöldelő gyepágyak közt cementből épített sátoroszobák vannak, zuhanókkal s uszodával természetesen. De azonkívül van egy kis csillagvizsgálótorony is. Vannak még rádió-, gramofon- és filmfülkék, széles kerti fallal ellátott szabadtéri filmszínház. Lépcsőkön lehet fölmenni az újabb s még magasabb tetőkertbe, amely egyenesen a felhőkbe nyúlik. Aki itt ül esődes, nyári éjszakákon, kezét foghat az Arc de Triomphe-fal és az Eiffel-torony csúcsával.

A LEÉPÍTETT MÚZEUM. Annyi mindent leépítenek világszerte, miért volna e szomorú sors alól éppen a múzeum kivétel? Stuttgartból jön a híradás, hogy az ottani iparművészeti múzeumot is leépítik. Legalább is azt a részét, amely nem ipar. A múzeum második felét, a művészetet «sétálni küldik». A mi folyóiratunk nem győzte eleget dicsérni ezt a kulturális tekintetben olyan jelentős intézményt, melynek a kitűnő Pazaurek Gusztáv annyi eredetiséget adott az «ízléstelenségek» történelmi csoportjaival. Most, hogy Pazaurek is betöltve szolgálati idejét, nyugalomba vonult, új igazgató Baurat Gretsch került a múzeum élére. Aki ismeri a német építőtanácsosok tárgyilagos, konstruktív és tiszta logikájú funkcionálisizmusát, nem is képzelheti el a dolgot másképp. Egy sachlich ipar-

múzeum sokkal megfelelőbb korunk technikai szellemének, míg a művészet évszázados gyűjtési tárgyai, mint egészségtelen bacillustelegek, szolgálatonkívüli állományba helyeztetnek.

HÁZAK A SZTRATOSZFÉRÁBAN. Röviddel halála előtt megjósolta Edison, hogy az amerikai felhőkareolók építésének láza alább fog hagyni és más, okosabb, egészségesebb építésmódok fognak a helyébe lépni. Ez a jóslat azonban egyelőre sehogyan sem akar testet öltetni. Edison ugyanis azt hitte, hogy a 80 emeletes Booktower építésével az amerikai magasépítés csúcsponthoz jutott el. Most kiderült, hogy még mindig nincs megállás. Nemrégiben egy építész terveket adott be a newyorki város-építési hivatalhoz s ezek azt mutatják, hogy az építészüket, Larkin, egyenesen 120 emeletes házat akar New-York szívében állítani. Az új ház építési költségeit 52 millió dollárban állapították meg. Felépítéséhez, illetve acélvázához annyi acélra lesz szükség, hogy ha egy tehervonat egyszerre akarná szállítani, akkor ez a vonat — 22 kilométer hosszú lenne. De a talajviszonyok ezt a megterhelést is megengedik és — semmi kétség — a ház rövidesen fel fog épülni.

A RADIATOR-SZERKEZET ELBURKOLÁSA. A párizsi Salon des Artistes Decorateurs művészei az idei őszi kiállításon versenyre keltek abban, hogy ki tudja ízlésesebben elburkolni a központi fűtőtesteket a szobában. Mindegyik arra törekedett, hogy a franciák szemének annyira újszerű vasesőveket eldugja s valami olyannal helyettesítse, ami egy kicsit még mindig a — kandallóra emlékeztet. Ebből az igyekezetből folyólag mindenféle burkolómódszert eszeltek ki. Volt, aki fémpálcákat tett eléje, más festett falemezt, egyik iparművész pedig keskeny üvegléceket rakott egymás fölé párhuzamosan és mint valami zsalu léceit fogta őket össze. Pedig mindez igyekvésekkel szemben a németeknek van igazuk, akik a radiatorokhoz egyáltalában nem nyúlnak hozzá. Az lévén az elvük, hogy egyrészt nem esúnyra úgy sem, ahogy van, — a fal színére festve — másrészt az a legtisztább kezelési mód, hogyha naponként vizes ronggyal le lehet törölni a esőveket.

ÁLLAMI ÓHAJTÁSRA. A fasiszta Itália az ő kultúrpolitikai gondolatait, amelyeknek sajátos nemzeti jellegük van, az iparművészet területén is meg akarja valósítani. Most egy pályázatot írtak ki, amelyben a «házat mint egészet» tekintik a tervezés céljának. Vagyis olyan pályamunkákat kérnek, amik egy mai olasz ember lakószükségleteinek összességét felölelik. Meg kell felelni a legmodernebb technika és a mai ízlés minden követelményének, az összes lehetséges részletekkel együttesen bemutatva. Mussolininek Itáliája meg akarja teremteni az olaszoknak megfelelő mai berendezéstílust s feltételül köti ki azt is, hogy az anyagoknak is, a munkának is olyannak kell lennie, melyek a belföldön megvalósíthatók. A már ismertetett nagy háziipari mozgalom (Enapi) után ez az átfogó lakásipari akció lesz egyik reális alkotása a mai rendszer iparművészeti törekvéseinek.

• KIÁLLÍTÁSOK •

AKÉVE JUBILÁL. Negyedszázada, hogy négy művészember, a mögöttük álló mecénások és műbarátok támogatásával egy új művészegyesület állott a magyar, később a külföldi közönség elé. Programjuk: a művészegyenység megszólaltatása. Eszközük: jó kiállítások rendezése. Segítségük: a tisztán művészi irányú propaganda. Így indult el a Kéve. Már az indulásukra fel kellett figyelni. Milyen új dolog volt, nemesak nálunk, de egész Európában: az interieur-szerű képzőművészeti kiállítás. Szobák, bútorok, szőnyegek közé helyezett festmények és szobrok. Építészek és iparművészek állítottak színteret a tiszta művészi jelenségek számára. Kevéssel azután a műélvezés egyéb járuléka. A «Ház» című folyóirat, mint a művészetek ez összeolvadásának nemes dokumentációja. Majd évente egy-egy szép Kéve-könyv, amit még mindnyájan ott őrzünk a legszebb békeévek emlékei közt könyvespalcunkon. Lassan kiépült a művészet hadállása, mint valami erős bástyafal a vásáros élet periferiáján. Azután egyszerre megszólaltak az ágyúk, az igazi ágyúk a világháború szócsövei. Vér és szenvedés, elesett s megesonkult művészek. A Kéve egyik kezével hadikórházat csinál, másikkal gyönyörű érmet veret, hogy Apollo area is megenyhüljön.

De az idők egyre zordabbak lettek. A letargia közepette is, a válságok torlaszai közt is meg-megjelent egy könyvvel, kiállítással a Kéve, mint szimbólum. Távol a modernnek és konzervatívok esatától, szinte fanatikusán követve törzsoködös művészel egyéniségtiszteletét és a művészi látás minden becsületes formáját: félrevonulva az úgynevezett «művészeti politikától», ami megőröl és csak új revánsok gondolatát termeli, a Kéve megmaradt magvetőnek. Tagjai nevét inkább képek alatt láttatják, mint röpiratokon, hitük csak a művészet felé fordul, nem a szószékek felé. A Műsarnokbeli jubiláris kiállítás szép, néhol felemelő, másutt megható ütemekből szövödött össze, egyetlen vezérmotívummal, az egyéniség félnék tiszteletével. Csöndes jubileumi megnyilatkozás, tiszta hangulat e zavaros világban.

Dr. N. P.

LAKÁSMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSUNK ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSA. Folyóiratunk más helyén részletesen számolunk be a «Hogyan rendezük be lakásunkat» című lakásművészeti kiállításunk művészi anyagáról. Itt röviden csak az ünnepélyes megnyitás fényéről emlékezünk meg s jól esik annak a ténynek a leszögezése, hogy igen régen láttunk iparművészeti kiállításon ilyen nagyszámú és előkelő közönséget együtt. A kiállítás ünnepélyes megnyitására választmányunk társulatunk elnökét, dr. vitéz József Ferenc királyi herceg úr Őifenségét kérte fel, akit Szablya-Frischauf Ferenc és Seenger Béla alelnökökkel és Szablya János ügyvezető választmányi taggal az élén a társulat választmánya fogadott. Szablya-Frischauf Ferenc alelnök üdvözlő beszédében rámutat arra, hogy a mai nehéz idökben milyen

súlyos feladat volt a társulat számára ennek a kiállításnak a létrehozása, azonban művész és műiparos tagjaink áldozatkészsége és lelkesége lehetővé tették, hogy a kiállítás tervezőinek és szervezőinek, Lakatos Artúr festőművész tanár, kiállítási bizottsági elnöknek, Urbányi Vilmos és Zrinszky József építő-iparművészeknek, mint a kiállítási bizottság tagjainak modern, izléses és nagystíliú installációs elgondolása valóra válhatott. E nagyszabású kiállítás — úgymond — fényes igazolása annak a tételnek, hogy a szép lakás ma már nem megy kiváltságsszámba, hanem az még a szerényebb anyagi eszközökkel rendelkező ember számára is realizálható valósággá vált és a következőkkel fejezte be szavait: «Mély hálával és őszinte köszönettel tartozunk Fenségednek azért, hogy a mai kritikus idökben ilyen nagy szeretettel és igaz érdeklődéssel viseltetik a magyar iparművészet és műipar irányában. Amidőn az ország számára gazdasági szempontból is annyira fontos mozgalmunk részére a jövőben is Fenséged kitüntető támogatását kérjük, egyszersmind arra kérem, kegyeskedjék kiállításunkat megnyitni». Dr. vitéz József Ferenc királyi herceg — aki annakidején az Orsz. Magy. Kir. Iparművészeti Iskola igen tehetséges növendéke volt — válaszában többek között a következőket mondotta: «A mostani nehéz idök megtanítottak mindannyiunkat arra, hogyan lehet és hogyan kell jóformán a semmiből szépet és művészt alkotni. Ezt bizonyítja be a most megnyíló kiállítás is. A modern művészet az anyagszerűségben és vonalakban keresi a szépséget és én azt kívánom, hogy mindenki találja meg itt e kiállításon a lelkében élő formák megvalósulását, aminek reményében ezt az igazán művészi, szép kiállítást örömmel nyitom meg». A lelkes éljenzéssel fogadott beszéd elhangzása után Őifensége részletesen megtekintette a kiállítást és minden egyes tervezőt, illetőleg kiállítót bemutatott magának. Tervezőinknek és kiállítóinknak igen jól esett, hogy Őifensége munkájukról elismerőleg nyilatkozott és mindegyiküket további lelkes munkára és szilárd kitartásra buzdította. Az ünnepélyes megnyitáson megjelent előkelőségek közül még a következőket említjük meg: dr. Hóman Bálint kultuszminister képviselője; dr. Rónay Zoltán miniszteri tanácsos, a művészeti ügyosztály vezetője, dr. Fabinyi Tihamér kereskedelemügyi miniszter képviselője; dr. báró Szalay Gábor postavezérigazgató, Kratochwill Károly altábornagy, a M. I. O. E. elnöke, Végh Gyula, az Iparművészeti Múzeum főigazgatója, dr. Haász Aladár miniszteri tanácsos, dr. Tihamér Lajos miniszteri tanácsos, Helbing Ferenc, az Iparművészeti Iskola igazgatója, Nagy Gyözö iparoktatási főigazgató, dr. Feyér Gyula miniszteri tanácsos, Ordódy János, a Technológiai Iparmúzeum igazgatója, Wälder Gyula, dr. Hüttl Dezsö, Nádler Róbert, Csányi Károly műegyetemi tanárok és még sokan mások. Hogy a kiállítás a közönség körében milyen óriási érdeklődést váltott ki, azt legjobban az a körülmény igazolja, hogy lapunk zártáig több, mint 14.000 fizető látogató tekintette meg.

A kiállításon a következő iparművészek szerepelnek szép és magas színvonalú iparművészeti művekkel: Bőrmunkákkal: Kiss Erzsí, Páder Emma, Schöntheil Irén és Töttösy Ella. Fatárgyakkal: Pittel Ferenc, Schüller Károly, Szép Béla, Vladár Sándor. Játékokkal: R. Fuherr Olga, Grabowieccky Leon és Nádor Lajos. Kerámiai tárgyakkal: Baja Sándor, Cseszkó Máté, T. Eleőd Györgyi, Endrő Margit, Galaskó Gyula, Gádor István, Gyarmathy György, Haich Erzsébet, Haich Lujza, Hamvas Magda, Illés László, Molnár Kálmán, Moser József, Ohmann Béla, Ráhrer Mária, Török László, Varga Béla. Könyvekkel: Ács Géza. Ötvöstárgyakkal: Fodor Ferenéné, Okrutzky Erzsébet, N. Schnetzer Zsuzsi, Misák László, V. Nádasí Irma. Szobrokkal: Barta Benő, Damkó József, Horváth Géza, Kisfaludy Strobl Zsigmond, Kovács László, Ligeti Miklós, Lux Elek, Margó Ede, Mátrai Lajos, Markup Béla, Nesnera Ida, Pécsy Béla, Reményi József, Szentgyörgyi István, Vastagh György, Zölley Gyula. Szőnyegekkel: Győző Ferenc, Hermann Miklós, Vladár László. Textiliákkal: Aporné A. Irma, Caesar Emma, Csányi Ilus, M. Csűrös Ferike, E. Gondos Emmy, Erdélyi Olga, H. Márkus Emília, Iklódy Lajosné, Jánosa Lajosné, Jancsó Mária, Járics Mária, dr. Katona Sándorné, K. Lipták Lizy, Kóródy György, Lakatos Artúr, Minár Pál, Simon Aranka, Szabó Éva és Schreiber Szidy. A magyar neves műipari cégek közül a következők állítottak ki: Athenaeum Rt., Gyógypedagógiai Intézet, Hermendi Porcellángyár Rt., Hódmezővásárhelyi Agyagipari Rt., Izabella Háziipari Egylet, Julia Szalon, Kir. Magy. Egyetemi Nyomda, Orsz. Magy. Háziipari Szövetség, az O. M. Iparművészeti Iskola növendékei, Seenger Béla Rt., Tíringer Ferenc, a Világítási Rt. és a Zsolnay-gyár. A lakásberendezéshez szükséges különféle anyagokat a következő cégek mutatják be: Back és Gerő, Budapest Székesfőváros Gázművei, Fellegi József Első Magyar Konyhaszerraktár, Eternit Művek, Engel Károly Villamossági Vállalat, Goldberger Sám. F. és Fiai, Haidekker Sándor Rt., Haas Fülöp és Fiai Rt., Hoffmann Ferenc keretgyáros, Lloyd Keramiaipar Rt., Magyar Kender-, Len- és Jutaiipar Rt., Magyar Fém- és Lámpaárugyár Rt. és a M. Kir. Távbeszélő Igazgatóság. A bejáratí dekoratív képet és a feliratokat készítette Szűcs Pál iparművész, Kmetty Ferenc iparművész segédkezelésével. A zászlót készítette Venn Magda iparművész. A kiállítás berendezési munkálatait a következő cégek készítették: ásmunkát Perge Sándor, a nagy esillárt a Magyar Fém- és Lámpaárugyár Rt., a pala falburkolást az Eternit Művek, a molinóbevonás anyagát szállította Goldberger Sám. F. és Fiai cég, a szobafestéshez szükséges patronokat készítette Sipos Lajos. A márvány szökőkutakat készítette Seenger Béla Rt. A telefonokat és rádiókat szállította a Telefongyár Rt., a kandallót, eszerpékályhát és fűtőtestburkolatokat szállította a Lloyd Keramiaipar Rt. A képkereteket szállította Hoffmann Ferenc. A falkárpítozás munkáit végezte Haas Fülöp és Fiai Rt. Az előcsanakot festették Czégény József és Guth Pál. A II. terem folyosóit festette Beszédes Ottó. A szobák festését készítették Scheumann Gyula, Hantos

Testvérek, Czégény József, Kölber Jakab, Sipos Lajos, Guth Pál, Steinhäusl és Kölber, Steiner és Szimper. A villanszerelést végezte a Plus Villamossági Vállalat.

KARÁCSONYI IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS A NEMZETI SZALÓNBAN. A Magyar Iparművészek Országos Egyesülete megbízásából ifj. Richter Aladár és Szokolay Béla 1932. évi december havában nagyon nívós, modern iparművészeti kiállítást rendeztek a Nemzeti Szalón összes termeiben.

Az ötven kiállítóból álló csoport — a fiatal tehetséges gárda minden számottevő tagja — előkelő keretek között mutathatta be munkásságának javát.

A megnyitáson a kultuskormány képviselőiben Kertész K. Róbert államtitkár, dr. Tihamér Lajos miniszteri tanácsos, a székesfőváros részéről Lieber Endre alpolgármester, dr. Némethy Károly tanácsnok a Magyar Iparművészek Országos egyesületének tiszteleti tagja és dr. Pachter Béla, a nagyszámúban megjelent közönséggel együtt gyönyörködtek az iparművészet legfrisebb termékeiben, melyet a rendezőség élén szentkereszthegyi Kratochwil Károly altábornagy az Orsz. Egyesület elnöke mutatott be.

A milánói nemzetközi iparművészeti kiállítás főrendezője, aki éppen fővárosunkban tartózkodott nagy elragadtatással és lelkesen emlékezett meg a kiállításról.

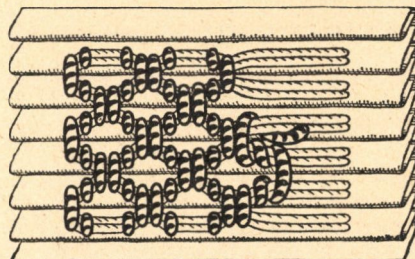
A Magy. Kir. Kereskedelemügyi Minisztérium által nyújtott kedvezményes utazás alkalmat adott a vidékről tömegesen érkező közönségnek, hogy megismerkedjen modern magyar iparművészetünkkel.

Az óriási erkölcsi siker mellett szép anyagi eredményt is könyvelt el a kiállítás, úgy a Székesfőváros Főváros Művészeti Osztálya és a Lady Chilston akló vezetőinek nagyobb vásárlásai, valamint a nagyközönség érdeklődése révén.

A rendezőség a falakon ízlésesen elrendezett plakátsorozatban mutatta be a Modiano cég vezetőségének művészi törekvéseinek eredményeit.

A PÉCSI KÉPZŐMŰVÉSZEK ÉS MŰBARÁTOK TÁRSASÁGÁNAK ŐSZI KIÁLLÍTÁSA. A Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társasága hat éves fennállása óta múlt év december 18—26 között rendezte a pécsi Vigadó nagytermében tizenegyedik kiállítását. Az artistikusan rendezett kiállításon a festő, szobrász, ipar- és építőművészet értékes anyaggal volt képviselve. A kiállításon Domanovszky Endre, Döbröczöni Kálmán, Börötfly Károly, Gábor Jenő, Gebauer Ernő, Gy. Hlinka Nelli, H. Keeskés Riza, Havas László, Kálmándi Papp László, dr. Kellermann Emil, Klug K. György, Koszorus Károly, Marezell György, Martyn

Ferenc Kornélla és Palotay Gertrud «Hímzőmesterség» c. könyvből. Kalotaszegi darázsolás egyik módja.

Ferenc, Miklósi (Miertl) Gyula, Pupos Géza, v. Rác Jenő, Szentpétery Kristóf, S. Zsolnay Júlia, Sontag B. Alajos festőművészek, Barla B. Zsigmond, E. Bayersdorf Erna, Fetter Károly szobrászművészek, Egyed Etelka, Nikelszky Géza iparművészek, Gosztonyi Gyula és Ludwig Károly építőművészek vettek részt. Az átlagot messze felülmúló anyagból is kiemelkedő értéket képviseltek Domanovszky: Könyöklő férfi c., Gábor: Arekép c., Klug: Pécs visszavétele a töröktől c., Marczel: Az anyagi üdvözet c., Martyn: Pécsi emlék c., vitéz Rác: Kilátás a Daindokra c., Szentpétery: Balaton c., S. Zsolnay: Őszi esokor című olajképei, Gebauer: Török időkben c., eredeti freskója, Nikelszky vízfestményei, E. Bayersdorf: K. L. úr műkő arekpszobra, Fetter: Virág Ferenc püspök gipsz arekpszobra és Gosztonyi Balatoni szálloda tervei. Pécs város közönségének 1932. évi képzőművészeti díját a zsűri v. Rác Jenő: Kilátás a Daindokra c. tájképének ítélte oda.

A TAMÁS-GALÉRIA KIÁLLITÁSA. Még a háború előtti nemzedékhez tartozik a lakásberendezők között Vágó Dezső. Valamikor a kedélyes polgári otthonok, a biedermeierhangulatok úttörői között foglalt helyet az ő interieurjeivel. Azután a modern lakásstílus szellemében dolgozott. De közben időt s kedvet értett magában, hogy az új piktúra alkotásai számára megfelelő képkereteket tervezzen. Érdekes kísérletei, az úgynevezett «háromdimenziós» keretek egyszerre festőiek és plasztikusak, egészen tömbszerű hatásúak s mint egy konkrét, precíz határvonal, úgy szigetelik el a faltól, a környezettől a modern festményt. Az új keretek hamar népszerűek lettek külföldön is, legalább is erre vall, hogy Vágó Dezső találmányát már szorgalmasan kopírozzák a külföldi keretgyárak is. Azon a bútorkiállításon, mely a Tamás-Galéria termeiben mutatta be Vágó dekoratív törekvéseit, egy merész újítással — összeköti kétféle szerelmét. Símafelületű, szerkezetileg nagyon egyszerű szekrényeket, fiókos és poleos bútorokat mutatott be, melyeknek széles nyugalmát egy-egy színes lénia zárja le, illetve keretezi be. A gondolat — főleg diszkrét színharmóniakon — egészen kellemes eredményeket teremt. Vannak veszélyei is, különösen a kisasztalos kezében, kinek mai papagáj-színörömeit sokszor fejesólvá nézzük a konyhakredeneeken és az aranyramás, borsóöld, lakkesiszolt hálókon. Az bizonyos, hogy Vágó nagyon diszkrétül a síma és néha egyhangú bútorsíkokat akarja ily módon elevenebbé, mozgalmasabbá tenni. Mindenesetre jó-

szándékú törekvés és új hang bútortervezésünkben. A Tamás-Galéria ugyanezen kiállításán szép kollektívával szerepelt Bor Pál, akinek modern szőnyegei és rongyszőnyegei már ismert kvalitásait árulják el. — Horváth János, a fiatal rendezőgárda egyik igen tehetséges tagja külföldi tanulmányútjának értékes tapasztalatait szűrte le frapáns díszletterveiben, különösen Az ember tragédiája és a Parasztbeesület számára készült díszlet vázlatokban. N.

DEBRECENI KIÁLLÍTÁSUNKRÓL írt tudósításunkból, mely folyóiratunk 1932. évi 9—10-es számában jelent meg, sajnálatos tévedés következtében a Déri Múzeum tervezőjeként csak Györgyi Dénes építőművész tanárt említettük meg, holott miként azt már korábban, a Déri Múzeumról szóló ismertetésünkben közöltük, dr. Münnich Aladár építőművész, a Déri Múzeumot közösen tervezte Györgyi Dénessel és így mindkettőjüké az az érdem, hogy Debrecen kulturális élete ilyen hatalmas művészi teljesítménnyel lett gazdagabb. Egyben megemlítjük, hogy a debreceni kiállításon résztvevő tagjaink nagy örömmel látták, hogy dr. Münnich Aladár milyen nemes ízléssel fejlesztette tovább a Déri Múzeum előtt lévő térnek a kiképzését azáltal, hogy a Magyar Királyi Posta és Távirada számára stílusban és arányokban pompásan ható igazgatósági épületet tervezett.

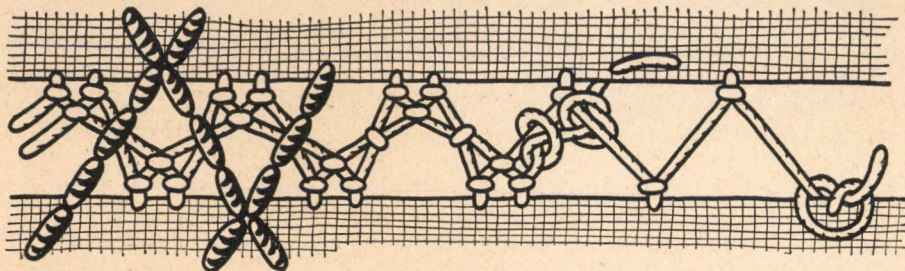
• SZAKIRODALOM •

JUBILEUMOK. A «The Studio» Anglia legrégibb és talán a világ legelterjedtebb művészeti lapja ez év áprilisában ünnepli fennállásának negyven éves jubileumát. Áprilisi számát a szokottnál is gazdagabb tartalommal e jubileumnak szenteli és bennünket e jubileumi szám azért is közelről érint, mert vezető elkkét az Angliában élő magyar mester: László Fülöp írja.

E jubileummal kapcsolatban lapunk következő számában méltatni fogjuk a «The Studio» munkásságát, mely a magyar művészet minden ágának az utóbbi években mind nagyobb figyelmet és helyet szentel.

***

A «Gebrauchsgraphik» Németország, de mondhatjuk az egész világ német és angol nyelven Berlinben megjelenő vezető reklámgrafikai folyóirata, H. K. Frenzel professzor szerkesztésében ez év januárjában lépett tizedik évfolyamába és ez évi első számát jubileumi számként szerepelteti.

Ferencz Kornélia és Palotay Gertrud «Hímzőmesterség» c. könyvéből. Csomózott tűzött csipke mohácsi ingről.

Ez a jubileumi szám felvonultatja két világrész (Európa és Amerika) legjelentősebb reklámgrafikusait, betűművészeit és büszkén állapíthatjuk meg, hogy a magyar reklámművészet vezérlő reprezentánsai: Berény Róbert és Bortnyik Sándor e számban vezető helyet foglalnak el, két-két plakátjuk — részben színes — kiválóan sikerült reprodukciójával.

A számnak az igen magas nivójú képanyagon túl az nyújt különös érdekességet, hogy az egyes művészek munkáik mellett a szerkesztő felkérésére véleményt adnak a modern plakát fejlődéséről, céljáról és kifejezőmódjáról.

A világ legelső plakátművésze, a francia Cassandre nyitja meg a sort végtelenül szellemes és grafikai megoldásában nobiles három darabból álló Dubonnet borplakátsorozatával, majd a bajor szellemeskedő Valenti Zietera és a berlini Otto Areke professor következik erőteljes és kifejező «Jahresschau Dresden 1925 — Wohnung, Siedlung» plakátjával; Svájcot Baumberger professor képviseli anyagfotós plakátjával, Ausztriát Joseph Binder esodálatosan finom «Werkbundsiedlung» plakátjával. Az angol plakátstílus méltó képviselője McKnight Kauffer, tájképes Shell olajplakátjával és meglepően egyszerű, igen kulturált maszkos «Underground» plakátjával. Őket követi Berény Róbert az «Élet esodái» könyv-, és «Ambrózia» mustárplakátjával, színes kivitelben, majd Bortnyik Sándor «Budapesti Vásár 1933» békegalambos reprezentatív plakátjával és egy Dreher-keksz plakáttal. Utánuk következnek csak a modern német plakát egyik atyamestere Ludwig Hohlwein — München, a betűvetőművész Rudolf Koch professor, a lipesei Georg Baus, a békepropagátor Jean Carlu — Paris, Prof. O. H. W. Hadank — Berlin, a modern esomagolás nagymestere, modern japán plakátok és még hosszú sora a modern plakátművészeknek. Üdvözljük Frenzel professzort lapja tízéves fennállásának küszöbén, mely egybeesik életének 50-ik évfordulójával és reméljük, hogy lapjában a jövőben is teret ad az új magyar reklámművészeknek, mint tette azt ismételtelen az elmúlt évek során.

rk.

A BUDAPESTI ÉPÍTŐMESTEREK IPARTES-TÜLETÉNEK IV-ik, az 1932—33 évre szóló évkönyve most hagyta el a sajtót. A Bloch Leó ipartestületi alelnök és Fridrich F. Géza ipartestületi főjegyző szerkesztésében megjelent illusztrált évkönyv részletesen számol be az Ipartestület mult évi működéséről és pompás kézikönyvül szolgál építőipari ügyekben.

MAGYAR VÁRAK címen a Könyvbarátok Szövetsége 258 képpel illusztrált és tudós alapossággal megírt páratlan monográfiát boesátott közre német, francia és angol magyarázó feliratokkal. A munka lehetőleg széles olvasóközönségnek van szánva s így Varjú Elemér, a szövegrész írója a népszerűség szempontját figyelembe vette. Ez az első nagyobb szabású feldolgozás a magyar várakról, amely rátereli a figyelmet multunk ismeretének e parlagon hagyott területére. Aki a bemutatott magyar

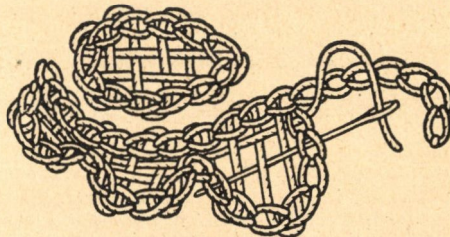
várak sorozatát végiglapozza, áttekintést és útbiztosítást nyer a középkori magyar várépítés összefoglaló történetéről. A tárgyi hitelességű és megbízható felvételek a magyarság élet-halál harcának leghitelesebb bizonyítékait tárják fel nemesak előttünk, hanem az egész világ szeme előtt. «Itt küzdtenek legjobbjaink» egy évezreden át a nemzet léteért, az európai civilizációért és a kereszténység vallási ideáljaiért. E valóságok mellett a várak története, romantikus meséi, ködvevesző költői feldolgozásai is érdekelhetik közönségünket. A valóság rendszerint jóval prózaibb és kissé egyhangú. A jó várfal, a magas torony, a mély árok védelmi célt szolgált. Az igazi várépítés tulajdonképpen a tatárjárás után kezdődött királyi engedéllyel. A síkföldi vártípus mellett hegyi várak keletkeztek s a védelmi szempont mellett a kényelmes lakhatóságra is gondot fordítottak a várépítők. A török háborúkkal is szaporodtak az erődítések. Majd pedig a középkori várak pusztulásával párhuzamosan egyre nagyobb mértékben szaporodtak el a kastélyok, vagy jobban mondva várkastélyok, ahol a védelem és a kényelmes lakás egyszerre nyert megoldást. A Magyar Várak albumának képanyagát a Műemlékek Országos Bizottsága gyűjtötte össze s a Könyvbarátok Szövetsége gondoskodott arról, hogy Varjú Elemér tudós szövegével együtt tetszetős kiállításban jelenjék meg az Egyetemi Nyomda officinájában.

ORTUTAY GYULA: MONDOKTA: VINCZE ANDRÁS BÉRESLEGÉNY, MÁTE JÁNOS GAZDALEGÉNY. Szeged, Délmagyarország, 1933.

Ortutay egy folklóre tanulmányút keretében eddig még fel nem tárt vidékek, lelkek és dalok, magyar értékek és kinekek gyűjtését tűzte ki célul s egy füzetben adja közre a Szegedi Fialatok Művészi Kollegiuma V. kiadványaképpen a nyíri, rétközi balladákat, betyár- és juhásznótákat.

A lelkes fiatal gyűjtő, amint azt esiszolt stílusú, szép előszavából megtudhatjuk, anyagi nehézségek ellenére is mély betekintést nyert a néplélekbe. Lírai szemléletén keresztül világít a folklórta tudományok szempontkeresése. Hasznos munkát végzett a jegyzetekben is, melyeknek nagy anyaga típus- és tárgytörténeti tanulmányokhoz rendkívül fontos adatokkal szolgál. Ami a nótákat illeti, úgy megéjtően bájos, egyszerű és őszinte, sokszor fojtottan drámai hangjuk lebilineseli az olvasót és ki nem teszi a könyvet a kezéből, míg mind a 36 nótát végig nem élvezte és búsongta. Sajnos éppen az anyagi nehézségek folytán Ortutay a gyűjtött nótáknak csak szövegét közölhette. Reméljük azonban, hogy a munka befejezésére és teljessé tételére még talál majd módot és alkalmat.

Ferencz Kornélia és Palotay Gertrud «Hímzőmesterség» című könyvéből. Virág részlete gömöri hímzésről.

Keresve se lehetett volna megfelelőbb illusztrátort találni a könyvecskéhez Buday Lászlónál. Ismét megmutatja, hogy milyen erős hatásokra képes a fametszés, nemes, de szűk határok közé ékelte formanyelvén. Drámai kifejezése sokszor megdöbbentő erejű. Úgy véljük, hogy fametszetein megtalálta a nóták megfelelő hangját, anélkül, hogy valami hamisan népies stílusba esett volna bele. Az ő munkája dokumentálja előttünk csak egész tisztán a balladák és nóták minden népiesen felüli általánosan emberi értékét. Sz. L.

NÉPHIMZÉSEINK ÖLTÉSTECHNIKÁI. Amennyire ismertté és kedvelté lett az utóbbi évtizedekben a magyar népi himzés formanyelve és színskálája, annyira terra incognita még a gazdag himzéstechnika, mely pedig éppúgy lényeges része a himzésnek, mint a szín és a forma. Úgy az iskolai oktatásban, mint tervező és kivitelező iparművészeink munkáiban mindeddig kevés megbeesülést és alkalmaztatást nyert az a sokféle szellemes öltésmód, ötletes technikai fogás, amely a paraszti himzőművész kezén születik. S hogy mennyire összefügg a díszítmények alakja, az egész tér kitöltési módja, a minta lágy vagy merev körvonala, s a jellegzetes népi himzésfajták egész karaktere az öltéstechnikával, arra **Ferenc Kornélia** és **Palotay Gertrud** «Himzőmesterség» (a magyarországi népi himzések öltéstechnikája) c. szép könyve tanít meg. Mennyi gazdagságot ont magából ez a több mint 200 öltésmintát tartalmazó munka, s rámutat arra, hogy hány olyan népi himzésünk van, melyet szerettünk, esodáltunk, mintáit, színösszeállításait számtalanszor alkalmaztuk, de lényegét a készítmény módjára ismerete nélkül nem is fogtuk fel. Így vagyunk a kalotaszegi darázsolással is, melynek technikai megismerése hiányzott és talán ezért alkalmazták oly keveset művészi textilmunkáinkon. Itt közölt egyik fajtája magyarázza meg, hogy a geometrikus minta és a színeknek lépcsős vagy pöttyszerű elrendezése csak a technikából adódik. De megismerkedünk a könyvből még számtalan más ráncolás leeresztéssel is. Nem kevésbé érdekesek és gyakorlatilag felhasználhatók azok az anyagszél-összeerősítések, melyek már tűzött eszike számba menő apró remekai a nép varrasművészetének, s melyek közül itt mutatunk be egy két színnel készültet. De hány egyszerűnek látszó virághimzés készül oly öltésmóddal, melyeknek összekapcsolására — mint az itt látható láncozott-tömött kombinációval készült virág — eddig bizony aligha gondoltak textiltervezőink. S elsősorban ők fogják az új könyvet örömmel üdvözölni, melyből számos ötletet, kiaknázatlan technikai lehetőséget kapnak. R. A.

MAGYAR ÉPÍTÉSZET KÜLFÖLDI FOLYÓIRATOKBAN. Akármennyire uralkodik napjainkban a szellemi élet területein is az egyes országok elzárkózási politikája, mégis alig telik el hónap, hogy a gyorsan fejlődő magyar építés egy-egy jellegzetes alkotása s művészetgyéniesége helyet foglalna a külföldi szakfolyóiratokban. Így a közelgő évben is egész sereg új épületünk ismertetése jelent meg. Az Architecture d'Aujourd'hui című

teljesen modern irányú francia folyóirat nemrég közölte Györgyi Dénes és Román Ernő érdekes villamossági házát kitérő felvételekben, de szerfelett száraz és lapos ismertető szöveggel. A párizsi folyóirat ugyanezen számában az új nagyvásártér hatalmas sertésvásárának vasbetoncsarnokát is bemutatja, mely Münnich Aladár tervei szerint épült. Az olasz építőművészeti folyóiratok sorában tisztességgel megemlíthetjük a Rassegna d'Architettura legutóbbi számában a kelenföldi új villamos centrálé épületeiről s elektrotechnikai berendezéseiről számoló hosszú képsorozatban. Bemutatja Reischl Kálmán konstruktív egyszerűségű hatalmas épület-tömbjét és a Bierbauer Virgil által szerkesztett géptermek egy részét. Dr. N. P.

«**ARS HUNGARICA**» címmel új könyvsorozat indult, mely régi és modern művészetünk értékeinek feldolgozását tűzte ki feladatául. A két első kötet Bernáth Aurél és Egy József művésztévével foglalkozik. Genthon István, Bernáth monográfusa, nem először mutatja meg, hogy mennyire szakszerű és találó tud maradni akkor is, ha a görög oltárszárnyak világát a modern művészet szemléletével esereéli ki. Tanulmánya nagyban hozzásegít, hogy Bernáth rendkívül finom, de borongó, álmodozó festészetéhez hozzáférfközhessünk. De lelkes, gondolkodó, bár kissé talán bőbeszédű írás a második kötetben Ártinger Imre bevezetése, melyben a tehetséges és eredeti Egy József művészetét méltatja. Csak örömmel üdvözölhetjük ezt a Bisztray Farkas Ferenc kiadásában induló, szép és gondos kiállítású sorozatot, továbbá, hogy ezt a mai, aktuális művészek komoly monográfiáival kezdji. (Fenyő Iván: Szőnyi Istvánról szóló kötete most van sajtó alatt.) Külföldön, különösen Németországban már régen bevett szokás, hogy élő művészek munkásságának könyvet szentelnek. Ezzel egyrészt az aktuális képzőművészet népszerűsítésének útját találják meg, másrészt a művészek magának is ösztönző szolgálatot tehetnek. Kár, hogy a két monográfia nem jelent meg német szöveggel is, hogy a külföld is lássa festőink európai nívóját. Mindkét kötet 33 reprodukciója technikailag jó, ami nehezen reprodukálható modern művészekről lévén szó, a magyar nyomdaipar kiválóságát dicséri. Sz. L.

• TÁRSULATUNK • • KÖZLEMÉNYEI •

KÉRELEM. Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat minden erejével arra törekszik, hogy folyóiratát, a «Magyar Iparművészet»-et a mai nehéz viszonyok dacára a régi színvonalán tartsa és így tagjainak minél többet nyújtson. E szándékát azonban csak úgy viheti teljes egészében keresztül, ha tagjal megértésére és támogatására számíthat. Kérjük tehát igen tisztelt Tagtársainkat, hogy hátralekös tagdíjukat minél előbb fizessék be, mert bár folyóiratunk első számát mindazon tagjainknak megküldjük, akik 1932 évi tagdíjukat kiegyenlítették, a további füzeteket csak a befizetett tagdíj árnyában áll szerkesztőségünk módjában megküldeni.

TÁRSULATUNK életének kiemelkedőbb mozzanatairól az alábbiakban tájékoztatjuk tagjainkat.

1932 október hó 21-én Seenger Béla elnöklésével a választmány tartott ülést, melyen a következők vettek részt: Bodon Károly, Fischer Zsigmond, Gerenday Antal, Györgyi Dénes, Grabowieczky Leon, Horváth Béla, Kiss Erzsébet, Lakatos Artúr, Mátrai Lajos, Nádler Róbert, dr. Pacher Béla, ifj. Richter Aladár, Szabó Rezső, Szablya Frischauf Ferenc, Szablya János, dr. Szalai Emil, dr. Szőnyi Ottó, Teles Ede, Tóth Gyula, dr. Ugron Gábor, Urbányi Vilmos, Végh Gyula, Zádubánszky Irén és Hoffer Imre ügyvezető.

Seenger Béla elnök a megjelenteket üdvözlő és bejelenti, hogy a mai választmányi ülésnek egyetlen tárgya az iparművészeti tárlat ügye. Az előkészítő tárgyalásokra Szablya Frischauf Ferenc alelnök és Bodon Károly választmányi tag delegáltattak. Utóbbi felkéri, hogy az ügy állását a választmánnyal ismertesse. Bodon Károly ismételte az igazgatósági ülésen elmondottakat. Végh Gyula örömmel üdvözlő a tárlat gondolatát, de a közös rendezés mellett foglal állást. Dr. Ugron Gábor esatlakozik előtte szóló nézetéhez, közös rendezést kíván, különben szerinte nagy nehézségek támadhatnak. Amennyiben felesleg mutatkozik, az a következő évre vihető át, az esetleges veszteség pedig szintén a közös számlára menjen. Györgyi Dénes és Schober József szintén közös rendezés mellett foglalnak állást. Dr. Szalai Emil ügyész a szóbanforgó testületek között köntendő megállapodásban az anyagi és erkölcsi felelősség kérdésének szabatos meghatározását tartja szükségesnek. Ifj. Richter Aladár szerint a közös rendezés a tárlat létesítését veszélyeztetheti. Fél a széthúzástól. Az ő elgondolása szerint a nagybizottságnak a rendező egyesület teljes anyagi és erkölcsi felelősséggel tartozik. Nemes versenyt kell létesíteni az egyesületek között a rendezésben. A fiatalság nem jut ma száz százalékig szóhoz, ezért is fontos, hogy egy egyesület rendezze a tárlatot. A MIOE nagyon ambicionálja ezt. Az együttes rendezés mellett csak akkor volna, ha már beigazolódott, hogy az egyes testületek által való rendezés nem vált be. Lakatos Artúr bejelenti, hogy a MIT részéről ő vett részt az előkészítő tárgyalásokon. Véleménye szerint nem minden testület lesz képes megrendezni a tárlatot. Amennyiben közös rendezésről nem lehet szó, legyen akkor az elsőség a MIOE-é; dr. Ugron Gábor nem szeretné, ha egy elhibázott lépés miatt a képzőművészeti egyesületek kellemetlen esete itt is megismétlődne. A különböző művészeti egyesületek megalakulását természetes dolognak tartja, de ha valamit együttesen akarnak rendezni, akkor ne hívják a többieket csupán asszisztálni. Ha valaki különben akar produkálni a másikkal, akkor csinálja egyedül s mutassa meg, mit tud. Egy régi egyesület egy újat elfogadhat egyenrangúnak, de ennél messzebbre

nem mehet. A sok különböző egyesületben többször lehet találkozni ugyanazzal a személyekkel, akik egyik helyen a művészi irányt, másikon az ügyvezetést kifogásolják. Ez a több helyen való szereplés abból adódik, hogy a esonka ország kiesi és sok az egyesület, amelyek legtöbbször anyagilag sem tudnak megerősödni. A jövőre való tájékozódás tekintetében már most jelenti ki, hogy ő mint a Képzőművészeti Tanács elnöke s a főváros kulturális bizottságának tagja minden befolyását latba fogja vetni, hogy egyéni törekvésekre egyesületek se az államtól, se a várostól anyagi támogatást ne kaphassanak. Ellenben az iparművészet egyetemes érdekeit mindenkor melegen fogja pártolni, ha az egyesületek összefognak. Ennek a esonka országnak és nemzetünk kulturális fejlődésének érdekében a széthúzást minden eszközzel meg kell akadályozni. (Élénk helyeslés.)

Az elnök örömet fejezi ki afelett, hogy a kérdésről ilyen magas színvonalú vita folyt s mint határozatot mondja ki, hogy a választmány hozzájárul az iparművészeti tárlat rendezésének gondolatához, azonban az elhangzott felszólalások alapján a tárlat rendezését együttesen kell eszközölni. Az elnök végül bejelenti, hogy a társulat debreceni kiállítása november 6-án nyílik meg.

1932 november 8-án Seenger Béla elnöklésével az igazgatóság és gazdasági bizottság együttes ülést tartott, melyen Hoffer Imre ügyvezető több folyóügy előadása után a hátralékos tagdíjakról számolt be. Elnök közli, hogy a tagdíjfizetés a részletfizetési kedvezmény által a súlyosabb anyagi viszonyok között élő tagok számára meg lett könnyítve. Végh Gyula és Schober József hozzászólása után határozathozta ment, hogy a hátralékos tagdíjak behajtását erősen szorgalmazni kell. Schober József jelentést tett Kiss Erzsébet választmányi tag beadványáról, melyben a kiállítások s az eladás kereskedelmi részének a racionalizálását javasolja. A felvetett javaslatok legnagyobb részét nagyon értékesnek tartja és indítványozza, hogy Kiss Erzsébet a társulat levélben mondjon köszönetet a felvetett gondolatokért. Hoffer Imre ügyvezető a debreceni kiállítás ünnepélyes megnyitásáról tesz jelentést. Közli, hogy a megnyitást Waelder Gyula, propaganda bizottságunk elnökének, Nemzeti művészetünk című, nagyhatású előadása előzte meg, melynek igen nagy sikere volt. Az elnök felkérésére Lakatos Artúr, a kiállítási bizottság elnöke és Urbányi Vilmos a lakásművészeti kiállítás előkészületeiről tesznek jelentést. Bodon Károly a létesítendő iparművészeti bolt állásáról számol részletesen be. Schober József, Szablya János és dr. Szalai Emil hozzászólása után az ülés a jelentést tudomásul vette. Az elnök jelentést tesz az iparművészeti tárlat ügyéről s megemlíti, hogy a társulat ebben a kérdésben dr. Ugron Gábor választmányi tag korábban elfogadott javaslata alapján áll. Végh Gyula, dr. Szalai Emil, Szablya Frischauf Ferenc, Bodon Károly, Ligeti Miklós, Schober József, Lakatos Artúr és dr. Pacher Béla hozzászólása után az ülés a következő határozatot hozza:

1. A megállapodás szövegének elkészítésére dr. Szalai Emil ügyészt kéri fel az ülés. 2. A megállapodás szövegében az anyagi felelősség kérdése kétséget kizárólag megállapítandó. 3. A megállapodás felmondása csak 45 nappal a tárlat zárása után lehetséges. 4. Amennyiben a tárlatot nem tartják meg, a felmondási idő 30 nap.

Végül Lakatos Artúr bejelenti, hogy közbenjárására a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara a Magyar Iparművészet legújabb számából 50 példányt 100 pengő árban átvett. Az ülés az eredményes elintézésért köszönetét fejezi ki.

1923. november 22-én az igazgatóság és gazdasági bizottság ismét együttes ülést tartott Vég Gyula elnöklésével. Az elnök felkéri Lakatos Artúr választmányi tagot, mint a kiállítási bizottság elnökét, hogy az előkészítés alatt álló kiállítások ügyét ismertesse, Lakatos Artúr kijelenti, hogy a lakásművészeti kiállítás előkészületei erősen folynak. Noha a gazdasági viszonyok súlyossága a kiállítási bizottság munkáját rendkívül megnehezíti, azért a legnagyobb lelkeséggel és kitartással dolgoznak azon, hogy a kiállítás sikere minél nagyobb legyen. Nagy súlyt helyeznek arra, hogy a kiállításon kizárólag magyar iparelkek kerüljenek bemutatásra, mert ma a magyar ipar abban a helyzetben van, hogy a lakásberendezéssel kapcsolatban felmerülő összes igényeket nagyon jól ki tudja elégíteni. A karácsonyi vásár előkészületei is folynak és örömmel jelenti, hogy annak részére megfelelő színvonalon álló anyag érkezett be. Urbányi Vilmos választmányi tag a lakásművészeti kiállítás költségelőirányzatát terjeszti elő. Megemlíti, hogy nagyon helyesnek tartaná Zrinszky József építőiparművész propaganda-füzet gondolatának a megvalósítását, mely egyszersmind reklámul is szolgálna. Végül a kiállítók számára megfelelő díjak kitűzését indítványozza. Az elnök mint határozatot mondja ki, hogy a társulat úgy a karácsonyi vásárt, mint a lakásművészeti kiállítást az ismeretett keretekben a Technológián fogja megtartani és a kiállítási bizottságnak a kiállítások létesítéséhez szükséges anyagi eszközöket rendelkezésre boesátja. Bodon Károly jelenti, hogy az iparművészeti bolt teljesen megalakult, mint korlátolt felelőségi betéti társaság. A szükséges tőkét már befizették és helyiségről is gondoskodtak. A cégjegyzésre vonatkozó eljárást megindították. Schober József, dr. Pacher Béla, Ligeti Miklós és Lakatos Artúr hozzászólása után a jelentést tudomásul veszik.

Schober József, mint a gazdasági bizottság elnöke bejelenti, hogy a Magyar Iparművészet előállítási költségeit revízió alá kell venni s felhatalmazást kér arra, hogy a gazdasági bizottság a nagyobb nyomdák között versenytárgyalást hirdethessen. Dr. Pacher Béla és Szablya János hozzászólása után az ülés az engedélyt megadja.

1932 december hó 1-én a kiállítási és a bíráló bizottság tartottak együttes ülést Helbing Ferenc elnöklésével. Jelen voltak: Helbing Ferenc, Lakatos Artúr, Kölber Dezső, Richter Aladár, ifj. Schober József, Tóth Gyula, Urbányi Vilmos és Hoffer Imre ügyvezető. Elnök jelenti, hogy a karácsonyi vitrinkiállítás anyaga bírálendő el. Hoffer Imre ügyvezető jelentést tesz az előkészítő munkálatokra vonatkozólag. Jelenti továbbá, hogy a kezdeményező lépéseket a díjak megszerzése ügyében megtette. Javasolja, hogy a propaganda-füzet szövegének megírására a társulat dr. Náday Pált kérje fel. A bizottság az előterjesztéseket elfogadta és ezután a beküldött vitrinanyagot felülvizsgálta és azt elbírálta, majd több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekesztette.

Sz. J.

• IN MEMORIAM •

GALAMB JÓZSEF. A magyar könyvkötőipar egyik legkiválóbb mesterét veszttette el Galamb József halálával. A Székesfehérvári Iparrajziskola könyvkötészeti és bőrdíszmű-osztályának volt műhelyfőnöke s ebben a minőségében negyedszázadot töltött a magyar iparművészet szolgálatában, s nagy része volt abban, hogy az Iparrajziskola elsőrangú iparoktatási intézménnyé fejlődött. Nagy szeretettel esüggött a mesterségén, nagy öröme volt, ha valamely szép anyagból szépet alkothatott. Művei között sok örökbeesű emléket találunk. Ő készítette többek között IV. Károly király hitlevelét és XV. Benedek pápa evangéliumát. A lipesi könyvkötőszakiskoláról hozta magával azt a vonalmat és szeretet a könyvkultúra iránt, amelyet oly gonddal és igyekezettel ültetett át tanítványai lelkébe. Társulatunknak 27 éven át volt jeles tagja és kiállítója. Emlékét társulatunk mindig tisztelettel és kegyelettel fogja megőrizni.

KACZIÁNY ÖDÖN. Az egész művésztsáradalom őszinte fájdalommal fogadta halálhírét. Személyének közvetlensége, munkás élete, hangulatos művészete teszik őt felejthetlenné nemesak kortársai, de a jövő művésznemzedékek számára is. Kacziány Ödön 1852-ben született Marosvásárhelyt. Művészeti tanulmányait Bécsben, Münchenben és Párizsban végezte. Mint középiskolai tanár számos generációba oltotta bele a művészet iránti szeretetet. Műveivel hazai és külföldi kiállításokon aratott mindig sikereket, művészeti cikkel gyakran jelentek meg a hazai lapokban. A művészet barátai kegyelettel őrzik meg emlékét.

STREDA KÁROLY díszítő festőmester, a magyar ipar egyik kiváló képviselője, munkás életének 62-ik évében január 2-án elhunyt.

Társulatunk régi, kedves, agilis tagját veszttette el benne. Emlékét kegyelettel őrizzük.

A
**HERENDI
PORCELLANGYÁR**
ÁLLANDÓ MŰKIÁLLÍTÁSA

A
SCHUCH L. UTÓDAI

CÉGNÉL
BUDAPEST, IV., KIGYÓ-U. 4

ALAPÍTTATOTT 1839. ÉVBEN

ÉTKEZŐ-, TEÁS- ÉS FEKETEKAVÉS-
KÉSZLETEK, KOSARAK, VÁZÁK,
VIRÁGTARTÓK, BONBONNIÈRE-K,
FIGURÁK STB.
RÉGI HERENDI ÉTKEZŐKÉSZLE-
TEK KIEGÉSZÍTÉSE

SEENGER BÉLA
MÁRVÁNY ÉS KŐIPAR GYÁRTELEPE
RT

*Mindennemű márványmunkák
hazai és külföldi anyagból.
Kandallók, oltárok, dísz tárgyak*

Gyár és központi iroda:

BUDAPEST, II., KISRÓKUS-UTCA 21-23
TELEFON: 52-1-28. ALAPÍTTATOTT 1872

Stadter
műhely

Tel.: 69-4-94

I, Bercsényi-utca 5

**Kelme,
fonál,
festő,
veg-
tisztító**

Csipkék, szőnyegek, gobelinek, lámpaernyők, bútorszövetek, függönyök, párnák tisztítása és festése, krém, ekrű és más színekben, árnyalatosan stb.

GYÜJTSSÖN ELŐFIZETŐKET
A
MAGYAR
IPARMŰVÉSZETNEK

Minden gyűjtött előfizető után
Öt pengő kedvezményt
adunk Önnek az előfizetésénél

Négy újonnan szerzett előfizető után
ingyen kapja egy évig lapunkat

A
KÉPZŐMŰVÉSZET

az élő magyar művészet sajtó-
orgánuma.

A
KÉPZŐMŰVÉSZET

az egyetlen magyar képzőművészeti
folyóirat, amely havonta rendszere-
sen jelenik meg, mégis előfizetési
ára 1/4 évre csak 6 pengő. Minden
számban félszáz pompás reprodukció.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Sziget-u. 27

MUSKÁTLI

Magyar kézimunkaújság,
gondos kiállítású, magas
színvonalú, a legkénye-
sebb igényeket kielégítő
lap. A m. kir. áll. Nő-
ipariskola kiadása. Buda-
pest, VIII., Rákóczi-tér 4

MUSKATLI

S z e r k e s z t ő
**ZULAWSKY
ELEMÉRNE**

a budapesti áll. Női par-
iskola igazgatója. Eredeti
nagyságú rajzok, részlet-
rajzok; ingyen színes mű-
melléklet és levasalható
minták. Egész évi elő-
fizetési (10 szám) díja:
12,- P. Mutatványszám
és egyes szám ára 1.50 P

IFJ. WEINWURM ANTAL

ÉS TÁRSA

KÉSZÍT KIFOGÁSTALAN

KLISÉKET

A „MAGYAR
IPARMŰVÉSZET”
KLISÉINEK TUL-
NYOMÓ RÉSE
MŰHELYÜNKBEN
KÉSZÜLT

BUDAPEST, VI., Ó-UTCA 6. SZ.
ALAPÍTTATOTT: 1905. TELEFON: 28-6-16

**MŰTERMEN KÍVÜL IS VÁLLALUNK
FÉNYKÉPFELVÉTELEKET**